

N a d á c i a
Občan a demokracia
Minority Rights Group – Slovakia

Dobrovičova 13, 811 09 Bratislava, tel. /fax: 02/5292 0426, 5292 5568

www.changenet.sk/mrgs

UPLATŇOVANIE ZÁKONA O SLOBODNOM PRÍSTUPE K INFORMÁCIÁM NA VYBRANÝCH ÚRADOCH VEREJNEJ SPRÁVY

Správa z monitoringu

Správu pripravili: Marcela Mezianová a Peter Wilfling

Projekt je realizovaný vďaka finančnej podpore v rámci programu Tvoja zem, ktorý zabezpečujú Nadácia Ekopolis a ETP-S a financuje United States Agency for International Development spolu s ďalšími súkromnými i verejnými darcami a vďaka finančnej podpore NPOA z programu PHARE – Rozvoj občianskej spoločnosti

OBSAH

OBSAH.....	2
ÚVOD.....	4
<i>„Infozákon“</i>	<i>4</i>
<i>Právo pýtať sa... ..</i>	<i>4</i>
<i>Infozákon – nástroj kontroly</i>	<i>4</i>
<i>Infozákon – nástroj na zmenu prístupu úradov</i>	<i>5</i>
CIEĽ A OBSAH MONITORINGU.....	5
PRIEBEH MONITORINGU	6
METÓDA MONITORINGU	6
VŠEOBECNÉ ZISTENIA.....	7
POSKYTOVANIE INFORMÁCIÍ NA ŽIADOSŤ	8
<i>Telefonické žiadosti.....</i>	<i>8</i>
<i>Proces podávania telefonických žiadostí.....</i>	<i>8</i>
<i>Predmet telefonických žiadostí</i>	<i>13</i>
<i>Komentár k zisteniam</i>	<i>16</i>
<i>Písomné žiadosti.....</i>	<i>17</i>
<i>Predmet písomných žiadostí.....</i>	<i>17</i>
1. písomná žiadosť	17
2. písomná žiadosť	18
<i>Problémy pri vybavovaní písomných žiadostí.....</i>	<i>18</i>
<i>Špecifické písomné žiadosti vytipovaným úradom</i>	<i>22</i>
AKTÍVNE ZVEREJŇOVANIE INFORMÁCIÍ.....	25
NAJČASTEJŠIE PROBLÉMY	26
VŠEOBECNÉ PROBLÉMY PRÍSTUPU K INFORMÁCIÁM	28
<i>„Informovanie nie je dôležité, je to zbytočná záťaž...“</i>	<i>28</i>
<i>Informovanie je luxusom.....</i>	<i>28</i>
<i>Neznalosť zákona a právnych predpisov</i>	<i>28</i>
<i>Svojvoľné ignorovanie žiadosti</i>	<i>28</i>
<i>Nedodržiavanie lehôt.....</i>	<i>29</i>
<i>Odlíšny prístup k občanom a odlišný k organizáciám.....</i>	<i>29</i>
<i>Nezorganizovanosť a neprehľadnosť povinnej osoby pre občana.....</i>	<i>29</i>
<i>Neprehľadné a formálne povinné zverejňovanie</i>	<i>29</i>
<i>Občania sa málo pýtajú.....</i>	<i>29</i>
POZITÍVA V PRÍSTUPE ÚRADOV	30
KOMENTÁR PRÁVNÍKA	31
ÚVOD	31
KTO INFORMÁCIE SPRÍSTUPŇUJE... ..	31

PROBLÉMY PRI UPLATŇOVANÍ INFOZÁKONA	33
<i>Nesprávny výklad zákona</i>	33
Nesprístupňovanie informácií zo správnych a stavebných konaní	33
Obsah úradného spisu a územný plán nechráni autorské právo	34
Nesprávne pochopenie rozsahu informačnej povinnosti	34
Svojoľné označovanie informácie za obchodné tajomstvo	34
Nesprístupňovanie zmlúv so súkromnými firmami	35
Protizákonné VZN o služobnom tajomstve	35
Nesprístupňovanie informácií o licenciách a povoleniach	37
Neinformovanie o stave hospodárenia mesta alebo obce	37
Osobné údaje	37
<i>Chyby v procese vybavovania žiadostí</i>	38
Nečinnosť (tzv. fiktívne rozhodnutie)	38
Nevydávanie písomných rozhodnutí , rozhodnutia bez náležitostí	39
Vyžadovanie úhrad nákladov vopred	40
Čo je informácia a ktoré informácie má povinná osoba „k dispozícii“ ?	40
Neúplné evidencie žiadostí	41
Nedostatočné odstránenie osobných údajov (anonymizácia)	41
<i>Chyby v procese aktívneho zverejňovania informácií</i>	42
Zverejnenie na verejne prístupnom mieste	42
Zverejnenie na internete	42
<i>Smernice a sadzobníky týkajúce sa uplatňovania Infozákona</i>	43
Smernice	43
Sadzobníky	43
ZAÚJÍMAVÉ PRÍPADY (KAUZY).....	45
<i>Informovanie o udelení licencií</i>	45
<i>Svojoľné a bezdôvodné ignorovanie a zamietnutie žiadosti</i>	45
<i>Vyžadovanie predbežných úhrad materiálnych nákladov</i>	47
<i>Rozdielne zaobchádzanie s občanom a rozdielne s inštitúciou</i>	47
<i>Nečinnosť menších obcí</i>	48
ROZSUDKY SÚDOV	49
<i>Informácia môže byť označená a nesprístupnená ako obchodné tajomstvo len ak spĺňa všetky znaky obchodného tajomstva</i>	49
<i>Aj list môže byť rozhodnutím. Povinná osoba má informácie k dispozícii, keď s nimi pri svojej činnosti narába. Nečinnosť a fiktívne rozhodnutie je v rozpore so zákonom.</i>	51
<i>Územný plán mesta a obce nie je chránený autorským právom</i>	52
<i>Zmluva mesta a súkromnej firmy nemôže byť svojoľne označená za obchodné tajomstvo.</i>	53
<i>Následok nečinnosti povinnej osoby - fiktívne rozhodnutie je v rozpore so zákonom, je nepreskúmateľné a musí byť vždy zrušené</i>	54
<i>Je potrebné skúmať, či sa nejedná o výnimku z ochrany obchodného tajomstva. Zmluva nemôže byť svojoľne označená za obchodné tajomstvo</i>	55
<i>Rozhodnutie musí byť vydané príslušným orgánom.</i>	56
<i>Informácia týkajúca sa funkcie nie je osobným údajom.</i>	56
<i>Tabuľka celkového hodnotenia monitorovaných úradov</i>	58
<i>Prehľad informácií o služobných autách vo vlastníctve monitorovaných úradov</i>	60
<i>Prehľad informácií o služobných cestách realizovaných monitorovanými úradmi</i>	63

ÚVOD

„Infozákon“

Dňa 1.1.2001 sa stal účinným **zákon č. 211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám** („Infozákon“). Zákon sa postupne stal regulárnou súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky.

Aj keď viacerí predpovedali, že uplatňovanie tohto zákona extrémne zaťaží úrady resp. spôsobí kolaps štátnych a samosprávnych orgánov, nestalo sa tak a verejná správa funguje bez problémov ďalej.

Na druhej strane občania dostali možnosť prístupu k takému širokému okruhu informácií o činnosti orgánov verejnej správy, ktorý nielen v období socializmu, ale ani v období do prijatia tohto zákona nebol predstaviteľný. Okruh informácií, ktoré súčasné znenie zákona umožňuje sprístupniť, však nie je žiadnym ojedinelým extrémom alebo výstrelkom, ale je **bežným štandardom vo vyspelých demokratických krajinách**. Okruh informácií, ktoré sú verejné, vyplýva i z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a z odporúčaní Rady Európy, ktorej členom je i Slovenská republika. Zákony s podobným obsahom prijalo veľa krajín strednej a východnej Európy (Česká republika, Bulharsko, Rumunsko, Moldavsko,...) a vo väčšine zostávajúcich krajín sa prijatie takéhoto zákona pripravuje.

Právo pýtať sa...

Právo na informácie nezahŕňa len **právo** občanov **informácie získať**, ale i **právo sa na informácie pýtať**. Občania majú právo opýtať sa orgánu verejnej správy (obcí, úradov, inštitúcií) **na akúkoľvek informáciu**. Orgány verejnej správy sú povinné vybaviť žiadosť občanov v súlade so zákonom (t.j. informáciu sprístupniť, alebo vydať písomné rozhodnutie o nesprístupnení s uvedením zákonného dôvodu), bez akéhokoľvek vyvodzovania nepriaznivých dôsledkov pre žiadateľa, jeho znevýhodňovania resp. dávania mu najavo, že jeho žiadosť orgán len zbytočne obťažuje a zaťažuje.

Naopak, v záujme všetkých orgánov verejnej správy (povinných osôb) by malo byť, aby boli občania čo najaktívnejší, aby sa zaujímali o verejné dianie a dianie vo svojom okolí a aby ich zaujímali informácie o činnosti orgánov verejnej správy. Orgány verejnej správy by mali svojim prístupom **podnietiť občanov, aby sa nebáli spýtať sa akúkoľvek informáciu** a zabezpečiť, aby občania vedeli aj to, **ktoré všetky informácie o činnosti orgánov sú verejne prístupné a na aké informácie teda majú právo**. Týmto sa vytvára dôvera občanov voči orgánom verejnej správy a zlepšuje sa obraz orgánov verejnej správy (štátnych orgánov, obcí, VÚC a pod.) v očiach verejnosti.

Infozákon – nástroj kontroly

Občianska kontrola nadobúda veľký význam najmä v súvislosti **s prechodom kompetencií** na obce, mestá a VÚC. Samosprávy sú vo všeobecnosti slabo kontrolované, aj preto, lebo nie sú centrálné riadené a koordinované ako orgány štátnej správy, ale tvoria autonómne a nezávislé jednotky. Dodržiavanie zákonov orgánmi samosprávy môžu kontrolovať jedine orgány prokuratúry a potom už len **samotní občania**. Občania môžu vďaka existencii zákona o slobodnom prístupe k informáciám získať informácie o činnosti samosprávy a o hospodárení s verejnými financiami (a teda i o dodržiavaní zákonov samosprávou). Na druhej strane možnosť takejto kontroly môže orgány samospráv motivovať, aby pri svojej činnosti dbali na dodržiavanie zákonov.

Infozákon – nástroj na zmenu prístupu úradov

Infozákon je tiež **nástrojom na zmenu spôsobu komunikácie medzi občanmi a úradmi verejnej správy a tiež na zmenu práce týchto inštitúcií**. Je to obojstranne využiteľný nástroj, ktorý môžu úrady použiť na učenie a motivovanie občanov zaujímať sa o verejné veci, a ktorý môžu tiež používať aj občania na ovplyvňovanie fungovania a rozhodovania úradov. Biologické prirovnanie by mohlo znieť – verejná správa je ako organizmus, ktorý keď sa nepoužíva, tak sa nerozvíja, zakrne a ochabne, ale keď sa používa, zaťažuje a cvičí, tak sa rozvíja. Ak sa budú občania zaujímať o chod verejnej správy (a majú na to významný nástroj, ktorý to umožňuje – Infozákon), inštitúcie budú nútené prehodnocovať a meniť svoje zaužívané postupy vrátane spôsobu komunikácie a prispôbovať sa oprávneným požiadavkám občanov.

Občania sa veľmi často boja pýtať informácie. Pýtanie a zaujímanie sa o veci verejné sa stále považuje za **niečo podozrivé a podvrtné** nielen zo strany úradov, ale dokonca i medzi občanmi navzájom.

Aktívni občania a častí žiadatelia o informácie bývajú **vnímaní ako veční nespokojenci alebo chronickí sťažovatelia**, ktorí narúšajú pokoj a poriadok. Úrady často žiadateľov o informácie podozrievajú, že chcú úrad „špehovať“ alebo chcú získané informácie „zneužiť“. Predstavitelia úradov, miest a obcí ešte stále často **berú žiadosť o informáciu ako urážku alebo prejav nedôvery** zo strany žiadateľa.

CIEĽ A OBSAH MONITORINGU

Cieľom nášho monitoringu bolo **identifikovať problémy a nedostatky** pri uplatňovaní zákona o slobodnom prístupe k informáciám, upozorniť na ne a podľa možností inšpirovať úrady (povinné osoby) k ich riešeniu resp. odstráneniu.

Monitorovanie poskytovania informácií úradmi občanom znamená priamu účasť občianskych aktivistov pri získavaní informácií. Monitorovanie dodržiavanie zákona o slobodnom prístupe k informáciám zo strany orgánov verejnej správy je významnou súčasťou **kontroly verejnej správy a hospodárenia s verejnými prostriedkami zo strany občanov**. Zverejnenie výsledkov môže priamo ovplyvniť činnosť monitorovaných orgánov verejnej správy. Výsledky monitoringu sú pre orgány verejnej správy istou spätnou väzbou a môžu mať dopad na zlepšenie ich vnútornej organizácie, kontroly, ich fungovania a komunikácie s verejnosťou.

Monitoring bol zameraný **nielen** na zisťovanie informácií **o správnosti postupu vybavovania žiadostí** o informácie, ale aj na zbieranie informácií **o spôsobe komunikácie** orgánov verejnej správy (povinných osôb) **s občanmi**.

Počas realizácie monitoringu sme:

- telefonicky kontaktovali 86 úradov
- rozposlali 172 písomných žiadostí o informácie
- navštívili 83 úradov štátnej správy a samosprávy
- napísali 29 odvolaní voči fiktívnym rozhodnutiam o nesprístupnení informácií
- napísali 13 odvolaní voči rozhodnutiam o nesprístupnení informácií
- podali jeden rozklad, štyri opravné prostriedky na súdy a dve žaloby

PRIEBEH MONITORINGU

Povinnosť úradov poskytovať informácie by sme mohli rozdeliť do dvoch základných oblastí – **aktívne zverejňovanie informácií**, kedy je úrad povinný v zákone definovanú skupinu informácií zverejňovať z vlastnej iniciatívy, bez toho, aby občan o ne musel požiadať a **poskytovanie informácií na žiadosť**, kedy je úrad v stanovenej lehote povinný odpovedať občanovi na prijatú žiadosť.

V rámci nášho monitoringu sme sa zamerali na **oba tieto spôsoby poskytovania informácií**. U vybratých úradoch sme monitorovali ako prijímajú žiadosti o informácie – podané telefonicky, písomne, osobne – ako na ne odpovedajú, v akej lehote atď.

Metóda monitoringu

Žiadateľmi o informácie boli odborne vyškolení **spolupracovníci Nadácie Občan a demokracia – tzv. monitori**. Každému monitorovi bola pridelená určitá skupina úradov, na ktoré podával žiadosti o informáciu. Monitori podávali telefonické a písomné žiadosti **vždy pod svojim menom a vystupovali v pozícii bežných občanov**, aby postup úradov nebol ovplyvnený faktom, že o informáciu žiada oficiálna inštitúcia. Takisto odvolania a opravné prostriedky na súde boli podávané v mene našich spolupracovníkov – monitorov. Pri každom spôsobe podávania žiadostí o informáciu si naši monitori medzi sebou „vymenili“ určenú skupinu úradov za tým účelom, aby ten istý úrad znovu nežiadala o informáciu tá istá osoba, čo by mohlo v úradoch vyvolať podozrenie resp. tušenie, že ide o monitoring.

Všetky úrady sme **osobne navštívili** a **vyhľadali ich internetové stránky**, aby sme ohodnotili ako poskytujú informácie, ktoré patria do skupiny povinne zverejňovaných.

Na týchto úrovniach sme monitorovali spolu **86 úradov** – okresné a krajské úrady, úrady samosprávnych krajov, mestské, obecné a miestne úrady – po celom Slovensku. Úrady sme vybrali podľa krajov – v každom krajskom meste SR sme sledovali krajský úrad, úrad VÚC, okresný(é) úrad(y), mestský úrad, prípadne úrady mestských častí. V rámci každého kraja sme si vytipovali jednu obec.

Monitorované úrady sme **hodnotili podľa vopred stanovených kritérií**. Naplnenie týchto kritérií vnímame ako veľmi dôležitý predpoklad otvorenosti voči občanom a schopnosti riešiť problémy za aktívnej účasti obyvateľov určitej lokality. Distribúcia informácií medzi občanov a záujem o ich otázky sú základom pre zapájanie občanov do rozhodovania o veciach verejných. V čase decentralizácie štátnej správy a prechodu nových kompetencií na samosprávy je kľúčové vedieť, ako sú úrady samosprávy pripravené poskytovať informácie a transparentne hospodáriť s verejným majetkom.

Tabuľka hodnotenia je prílohou tejto správy.

Okresné a krajské úrady sú súčasťou centralizovanej štátnej správy. Postup poskytovania informácií a prijímania žiadostí o informácie bol na všetkých týchto úradoch veľmi podobný. Naopak, úrady samosprávy – miestne, mestské a obecné úrady postupovali v poskytovaní informácií a v prijímaní žiadostí rozmanito.

Naša snaha smerovala **nielen k zbieraniu informácií**, ale tiež **k zmene zaužívaného postupu**, k prelomeniu niektorých zaužívaných postupov, **ktoré boli** z hľadiska zákona o prístupe k informáciám

nesprávne, alebo boli pre občana – žiadateľa o informáciu **nevýhodné, diskriminujúce, alebo odradzujúce.**

Všeobecné zistenia

Vo všeobecnosti by sa dalo konštatovať, že úrady sa **najlepšie** vyrovnávajú s **písomnými žiadosťami** o informácie.

Najväčšie problémy vznikali naproti tomu **pri podávaní telefonických žiadostí** o informácie. Pri telefonickom podávaní žiadostí o informácie nás na väčšine úradov informovali, že takto podané žiadosti neprijímajú, a že žiadosť treba podať písomne. Uznávame, že takýto spôsob podávania žiadostí znamená pre pracovníkov úradov väčšiu záťaž ako písomné žiadosti o informáciu, na druhej strane bezprostredný telefonický kontakt s úradom býva často pre občana nenahraditeľný.

Na väčšine úradov vyvolávali reakcie pracovníkov dojem, že telefonicky podávanú žiadosť prijímajú prvý raz. Priebeh podávania žiadosti veľmi závisel od konkrétneho človeka (pracovníka), ktorý žiadosť preberal. Atmosféra a komunikácia pri podávaní telefonickej žiadosti závisela od toho, ako bol pracovník informovaný o Infozákone, o možných spôsoboch prijímania žiadostí a aké bolo jeho momentálne nastavenie a nálada.

Vo viacerých prípadoch boli pracovníci úradu dobre informovaní o možných spôsoboch prijímania žiadostí (t.j. aj telefonicky) a napriek tomu bola komunikácia veľmi nepríjemná a odradzujúca. Naopak, v iných prípadoch pracovník alebo pracovníčka úradu preberajúca žiadosť nebola dobre informovaná, ale snažila sa žiadateľovi - občanovi vyhovieť a podanie žiadosti prebehlo bez problémov.

Kvalita vydaných rozhodnutí o nesprístupnení informácie bola veľmi rozdielna a závisela najmä od druhu a veľkosti úradu. Mnohé malé úrady s malým počtom pracovníkov, ktoré nezamestnávajú právnikov, vydávali rozhodnutia, ktoré mali väčšie, či menšie nedostatky.

Podobné problémy ako pri telefonickom prijímaní žiadostí vznikali aj pri prijímaní ústnych žiadostí o informácie. Aj v prípadoch, kedy mali úrady dobre vypracovanú stratégiu prijímania žiadostí o informácie (mali zriadenú napríklad prijímaciu kanceláriu pre občanov) bol rozhodujúci faktor ako ochotný úradník je so žiadateľom v prvom kontakte.

Ako sme spomínali, naším cieľom bolo aj **dosiahnuť zmenu postupu úradov**, ktorý bol nesprávny, v rozpore so zákonom alebo pre občanov nevýhodný alebo odradzujúci. Dosiahnuť takúto zmenu bolo jednoduchšie pri samosprávnych úradoch z toho dôvodu, že jednotlivé samosprávy sú oveľa flexibilnejšie, ako centrálnne koordinovaný systém štátnej správy. Na druhej strane však zmena postupu zo strany konkrétnej samosprávy nezaväzuje ostatné samosprávy k nasledovaniu, pretože sú navzájom nezávislé a autonómne.

Ďalšie konkrétne zmeny na jednotlivých úradoch samosprávy a štátnej správy sú na občanoch, obyvateľoch v jednotlivých regiónoch. Ich úrady sa naučia fungovať tak, ako im dovoľia alebo nedovoľia občania - voliči.

Telefonické žiadosti

1. Proces podávania telefonických žiadostí

V prvom kroku našich aktivít sme **telefonicky** kontaktovali mestské, miestne, obecné úrady, okresné, krajské úrady a úrady vyšších územných celkov vo všetkých krajoch na Slovensku (spolu 86 úradov). Telefonicky sme žiadali informácie o **počte prijatých žiadostí a vydaných rozhodnutiach o nesprístupnení informácií**, ktoré pri nevyhovení žiadosti o informáciu musia povinné osoby vydávať.

Telefonické podávanie žiadostí má v procese získavania informácií pre občana nezastupiteľnú úlohu. Možnosť telefonického podávania žiadostí má veľký význam, pretože umožňuje bezprostrednejší kontakt občana s úradom a **odstraňuje** často zbytočný **formalizmus** vo vzájomnej komunikácii. **Umožňuje** v prípade naliehavej potreby veľmi **rýchly kontakt** s povinnou osobou, čo môže byť pre žiadateľa podstatné, ak hodnota informácie závisí od rýchlosti jej sprístupnenia. Informácia sprístupnená až po dlhšom čase môže pre žiadateľa stratiť hodnotu a stať sa už nepotrebnou. Navyše – ak ide o veľmi jednoduchú informáciu (napr. jednu vetu), nie je dôvod aby na ňu žiadateľ čakal 10 dní. Pre starších ľudí a ľudí postihnutých by navyše podanie písomnej žiadosti mohlo byť spojené s vynaložením neprimeraného úsilia, čo by týchto ľudí mohlo odradiť od snahy získať informáciu, o ktorú majú záujem.

Pozitívnu skúsenosť s vybavovaním našich telefonických žiadostí o informácie sme mali na týchto úradoch: **Obecné úrady** Cífer, Rastislavice; **Mestský úrad** Trnava, **Krajské úrady** Žilina, Prešov, Trenčín; **Okresné úrady** Bratislava V, II, III, Banská Bystrica, Košice II; **Bratislava Mestské časti** Rusovce, Podunajské Biskupice, Devín; **Košice Mestské časti** Džungľa, Kavečany, Luník, Sever, Lorinčík, Nad Jazerom, Šaca, Ťahanovce, Vyšné Opátske, Poľov; **Úrad Prešovského samosprávneho kraja**.

Tieto úrady prijali naše žiadosti o informácie bez väčších problémov a informácie nám poskytli veľmi rýchlo.

Problémy, s ktorými sme sa stretli pri tejto forme podávania žiadostí, súviseli najmä s **neochotou prijímať telefonické žiadosti** a s neinformovanosťou úradníkov o tom, že takáto možnosť podania žiadosti vyplýva zo zákona. Na väčšine monitorovaných úradov nás informovali, že **je potrebné podať písomnú žiadosť o informácie**, alebo prísť na úrad osobne – úrady VÚC Žilina, Trenčín a Košice; Košice - Mestské časti: Krásna, Sídliisko KVP, Staré Mesto, Šebastovce; Okresné úrady Košice IV, Trenčín, Bratislava I; Mestský úrad Prešov, Magistrát mesta Bratislava.

Žiadateľ musel veľmi naliehať a používať právne a odborné argumenty, aby bola žiadosť telefonicky prijatá. Realitou je, že ak žiadateľ dostatočne neovláda ustanovenia zákona o prístupe k informáciám, pravdepodobne sa na mnohých úradoch prostredníctvom telefonickej žiadosti k potrebným informáciám nedostane.

Často sme sa stretli aj s tým, že **na úrad sa nedalo niekoľko dní dovolať**, alebo že na informáciách poskytovali staré - neplatné číslo úradu – Obecný úrad Brunovce, Bratislava – Mestské časti Vrakuňa a Jarovce, Obecný úrad Demänovská Dolina.

Niektoré úrady sa bránili prijatiu žiadostí argumentmi o **nedostatku času, o veľkej vyťaženosti** príp. o nedostatku zamestnancov – Košice – Mestské časti Myslava, Košická Nová Ves a Pereš.

Komentár právnika:

Podľa § 14 ods. 1 infozákona „Žiadosť možno podať **písomne, ústne, faxom, elektronickou poštou alebo iným technicky vykonateľným prostriedkom.**“ Pri posudzovaní možnosti podania telefonickej žiadosti je teda treba zistiť, či ide o technicky vykonateľný spôsob podania žiadosti. Ak povinná osoba má k dispozícii funkčný telefonický prístroj, telefonické podanie žiadosti o informáciu je technicky vykonateľné. Povinná osoba by mala v tomto prípade zabezpečiť, aby žiadatelia mohli podávať žiadosti o informácie i telefonicky. Ak je to možné, telefonickú žiadosť vybaví poverený pracovník povinnej osoby **ihneď**. Ak nie je možné telefonickú žiadosť vybaviť ihneď (napr. ak pracovník musí požadovanú informáciu najprv vyhľadať alebo ju nemožno technicky poskytnúť cez telefón, pretože žiadateľ požaduje kópie dokumentov) resp. ak žiadateľ navrhne iný spôsob sprístupnenia požadovanej informácie, poverený pracovník **predmet žiadosti zapíše**. Od tohto momentu začína povinnej osobe plynúť lehota na vybavenie žiadosti.

Pri väčších inštitúciách môže byť poverený prijímaním telefonických žiadostí ten pracovník, ktorý bol poverený vybavovaním žiadostí o informácie v rámci povinnej osoby. Teda možnosť podať žiadosť telefonicky nemusí znamenať, že všetci pracovníci povinnej osoby budú pri svojej práci „rušení“ telefonickými žiadosťami o informáciu.

Takmer v každom telefonickom rozhovore s pracovníkmi úradu zazneli otázky **na čo požadovanú informáciu potrebujeme**, odkiaľ sme, príp. **či sme „kompetentní si informáciu žiadať“** – Krajský úrad Trnava, Okresný úrad Banská Bystrica, Magistrát mesta Košice a Bratislava, Bratislava – Mestská časť Petržalka, Košice – Mestské časti Dargovských hradinov, Barca, Sídlisko KVP, Západ, Staré Mesto, Šebastovce.

komentár právnika:

Zákon hovorí, že „Informácie sa sprístupňujú bez preukázania právneho alebo iného dôvodu alebo záujmu, pre ktorý sa informácia požaduje.“ (§ 3 ods. 3)

Žiadateľ o informáciu **nie je povinný uviesť účel, na ktorý informáciu požaduje**. Aj keď neuvedie účel, na ktorý informáciu žiada, povinná osoba je povinná jeho žiadosť vybaviť. Neuvedenie účelu podania žiadosti o informáciu nie je prekážkou prijatia a vybavenia žiadosti. Nie je teda vôbec dôvod, aby pracovník povinnej osoby zisťoval, z akého dôvodu žiadateľ informáciu žiada.

Zákon tiež hovorí: „Každý má právo na prístup k informáciám, ktoré majú povinné osoby k dispozícii.“ (§ 3 ods. 1) Žiadateľ teda **nie je povinný preukázať svoje oprávnenie žiadať informáciu**, pretože zákon ustanovuje, že právo na informácie, ktoré má povinná osoba k dispozícii, má „**každý**“.

Neuvedenie „dostatočného dôvodu“ bolo totiž v minulosti častým dôvodom na odmietnutie informácie.

Veľmi častým problémom bolo, že **osoba prvého kontaktu** (spojovateľka, vrátnik) **nevedela, kam** nás má s požiadavkou podania žiadosti o informácie **prepnúť resp. odporučiť**. Tento problém bol najzjavnejší pri okresných a krajských úradoch. Akonáhle sme sa pri mnohých z týchto úradov dostali

ku kompetentnej osobe, nebol problém so zaregistrovaním telefonической žiadosti – Krajské úrady Nitra, Bratislava a Košice; Okresné úrady Nitra, Prešov, Košice III, Bratislava I.

V niektorých prípadoch bol dôvod na odmietnutie prijať žiadosť o informácie neprítomnosť kompetentného pracovníka – bol na dovolenke, bol chorý, bol na obede atď.

komentár právnika:

Je **povinnosťou povinnej osoby (inštitúcie)**, aby zabezpečila plnenie povinností vyplývajúcich inštitúcii zo zákona – a teda **aby riadne zabezpečila i plnenie povinnosti poskytovať informácie vyplývajúcej z infozákona**. Povinná osoba resp. jej vedúci, ktorý riadi jej činnosť, musí zabezpečiť, aby pracovníci prichádzajúci do styku s verejnosťou boli inštruovaní a informovaní a vedeli žiadateľa o informáciu prepnúť resp. nasmerovať na oddelenie resp. pracovníka povereného sprístupňovaním informácií. Nemožnosť skontaktovať sa s príslušným oddelením resp. pracovníkom, ktorý vybavuje žiadosti o sprístupnenie informácie, býva často dôvodom, pre ktorý žiadatelia upustia od ďalšieho domáhania sa informácie, o ktorú majú záujem. Povinná osoba musí zabezpečiť, aby si občania mohli svoje **právo na informácie efektívne uplatniť**.

V ojedinelých prípadoch od nás **vyžadovali, aby sme uviedli svoj dátum narodenia, rodné číslo** resp. **ďalšie iné osobné údaje** ako údaje nevyhnutné na prijatie žiadosti – Bratislava – Mestská časť Petržalka a Ružinov.

komentár právnika:

Podľa infozákona „Zo žiadosti musí byť zjavné, ktorej povinnej osobe je určená, **kto ju podáva**, ktorých informácií sa týka a aký spôsob sprístupnenia informácie žiadateľ navrhuje.“. Pri výklade tohto ustanovenia treba objasniť, do akej miery musí byť žiadateľ o informáciu pri podávaní žiadosti identifikovaný.

Zákon o ochrane osobných údajov (§ 8 ods. 2 zákona č. 428/2002 Z.z.) hovorí: „Pri spracúvaní osobných údajov **možno využiť na účely určenia fyzickej osoby** všeobecne použiteľný **identifikátor** ustanovený osobitným **zákonom len vtedy, ak jeho použitie je nevyhnutné na dosiahnutie daného účelu spracovania**.“ Všeobecne použiteľným identifikátorom sa rozumie **rodné číslo**.

Podľa ďalšieho ustanovenia zákona o ochrane osobných údajov (§ 6 ods. 3) „Spracúvať možno len také osobné údaje, ktoré svojím rozsahom a obsahom **zodpovedajú účelu ich spracúvania**.“

Na účely urobenia záznamu o tom, kto podáva žiadosť o informáciu, nie je nevyhnutne potrebné rodné číslo žiadateľa alebo dátum jeho narodenia. Účelom získania údajov žiadateľa je totiž len **zistenie jeho mena, priezviska a adresy**, na ktorú mu bude možné zaslať požadované informácie alebo prípadné písomné rozhodnutie o nesprístupnení informácie.

Navyše, žiaden zákon neukladá žiadateľovi o informáciu, aby pri podávaní žiadosti uviedol aj svoje rodné číslo alebo dátum narodenia. Tieto údaje nemusia byť dokonca ani súčasťou žaloby – návrhu na začatie konania pred súdom. K uvedeniu rodného čísla alebo dátumu narodenia teda **nemožno žiadateľa pod hrozbou odmietnutia prijatia žiadosti nútiť** (§ 6 ods. 4 tretia veta zákona o ochrane osobných údajov). Poskytnutie týchto údajov žiadateľom je dobrovoľné a o dobrovoľnosti poskytovania týchto údajov by mal byť žiadateľ o informáciu vždy poučený.

Na mnohých úradoch sme sa stretli s tvrdením, že **evidenciu** prijatých žiadostí o informácie a vydaných rozhodnutí o ich nespístupnení **nemajú**.

komentár právnika:

Podľa Infozákona (§ 20) je každá povinná osoba je povinná viesť **evidenciu prijatých žiadostí** o poskytnutie informácie, ktorá obsahuje najmä:

a) dátum podania žiadosti,

b) vyžiadanú informáciu a navrhovaný spôsob poskytnutia informácie,

c) výsledok vybavenia žiadosti (či bola požadovaná informácia **poskytnutá alebo bolo vydané rozhodnutie o nespístupnení** informácie príp. či bola žiadosť o informácie postúpená inej povinnej osobe) a

d) údaj o tom, či bol podaný opravný prostriedok (odvolanie, ..)

Samotný zákon konštatuje, že evidencia má byť vedená preto, aby poskytovala údaje potrebné na kontrolu vybavovania žiadostí a údaje o najčastejšie vyžiadaných informáciách. Evidencia prijatých žiadostí o informáciu obsahujúca údaje predpísané zákonom (§ 20) je cenným zdrojom informácií o využívaní práva na informácie zo strany občanov a o rešpektovaní práva na informácie a dodržiavaní Infozákona zo strany povinnej osoby.

POZORUHODNÉ VÝROKY...

Pri podávaní telefonických žiadostí a osobnej komunikácii s pracovníkmi úradov sme zaznamenali viaceré **pozoruhodné výroky pracovníkov monitorovaných úradov**:

„...správate sa akoby ste vedeli viac než pápež...“

„...nemôžem vám to dať ako súkromnej osobe...“

„...kto ste, odkiaľ ste? ... nech sa páči prídte osobne, to sa telefonicky nedá“, „neviem kam vás mám prepojiť?“

“...všetky pracovníčky majú dovolenku, starosta je na obede...”

„...kto ste?“ „...keď sa vy môžete pýtať na takéto veci, aj ja sa môžem“

„...vy voláte skade...?, ako z úradu...? – naša reakcia: „nie, som súkromná osoba..“ - (prepájanie)

„...musíte si poslať žiadosť písomne, alebo mailom, len tak sa to dá...“

„...ešte raz, kto ste...?, „obsadzujeme ústredňu, preto to telefonicky nejde“

„...akých informácií?, odkiaľ ste?, prečo to chcete vedieť?, dám vám starostu...“ (sekretárka)

„...takúto evidenciu si nevedieme, priebežne ich vyhovujeme, nemáme žiadnu štatistiku“

druhý telefonát na ten istý úrad:

„...telefonicky ju neprijímame, len písomne, faxom, alebo mailom, dám vám starostu...“ (sekretárka)

„...na telefonické žiadosti odpovedáme telefonicky, na písomné - písomne, na mailové – mailom...“

naša otázka: „...nezaregistrujete si teda moju telefonickú žiadosť?“ – odpoveď: „nie“

„...ako vám tu žiadosť mám prijať?“ – naša reakcia: „napíšete si moju adresu a znenie žiadosti...“

„...ja si nič písať nebudem a ani moja sekretárka“

„...zaznačte si, 10:10, že sme spolu hovorili a to vám musí stačiť“

„...telefonické informácie nepodávame, odfaxujte písomnú žiadosť“.

„...nehovorte, vážne sme povinný prijať žiadosť telefonicky?!“

„...hocikto nemôže žiadať o informácie“

Ked' sme sa chceli zistiť kto podľa jej názoru môže žiadať o informácie – pracovníčka neodpovedala.

„...máme interné smernice: o informácie väčšieho rozsahu, požiadavku telefonicky neprijímame“

„...napíšte kto ste, odkiaľ ste na fax a mi vám odpíšeme“

druhý telefonát na tento úrad:

Chceli sme zistiť, čo podľa pracovníčky úradu znamená žiadosť väčšieho rozsahu, a či by predsa nezaregistrovala našu telefonickú žiadosť o informácie.

„...my sme už spolu telefonovali..., napíšte si žiadosť písomnú...!“

„...nemám čas sa s vami cez telefón vybavovať...!“

Pracovníčka následne položila telefón.

KRITÉRIÁ HODNOTENIA PRI TELEFONICKOM PODÁVANÍ ŽIADOSTÍ O INFORMÁCIE

Pri podávaní telefonických žiadostí o informácie a následne počas celého priebehu komunikácie sme sledovali nasledujúce znaky, ktoré boli zároveň **hodnotiacimi kritériami**:

- cesta ku kompetentnej osobe – po technickej stránke, aj po stránke ústretovosti
- aké má úradník/ úradníčka vedomosti o infozákone
- úrad informáciu poskytol/neposkytol
- zisťoval/a úradník/úradníčka dôvod informovania
- úrad dodržal lehotu
- požadovali písomnú žiadosť
- vyžadovali osobné údaje
- prijal telefonickú žiadosť
- podmieňovali poskytnutie informácie zaplatením vopred
- zisťovali oprávnenie žiadateľa na požadovanie informácie

Jednotlivé monitorované úrady boli následne podľa uvedených kritérií vyhodnotené. Na základe hodnotenia úradov podľa týchto kritérií sme spracovali rozsiahly **materiál, obsahujúci údaje o tom, ako každá jednotlivá monitorovaná inštitúcia stanovené kritériá spĺňala.**

V prípade záujmu môžeme poskytnúť hodnotiacu tabuľku konkrétnych hodnotených inštitúcií. (kontakt: e-mail: mezianova@changenet.sk)

2. Predmet telefonických žiadostí

Na vytipovaných úradoch štátnej správy a samosprávy sme telefonicky zisťovali **počet prijatých žiadostí o informácie a počet vydaných rozhodnutí o nesprístupnení informácie** za obdobie od 1.1.2001 (začiatok účinnosti zákona) do 28.2.2002. Tiež sme žiadali, aby nám povinná osoba zaslala **fotokópie všetkých rozhodnutí o nesprístupnení informácie**, ktoré boli vydané do 28.2.2002.

komentár právnika:

Informácia o počte prijatých žiadostí o informácie a o počte vydaných rozhodnutí o nesprístupnení informácie nie je žiadnym zákonom chránená (utajovaná) a preto je povinnosťou orgánu verejnej správy túto informáciu sprístupniť.

Kópia rozhodnutia o nesprístupnení informácie nie je taktiež informáciou utajenou za základe žiadneho zákona. Ide o informáciu o rozhodovacej činnosti orgánov verejnej správy, ktorá musí podliehať verejnej kontrole. Kópia rozhodnutia však môže obsahovať informácie, ktoré sú zákonom chránené (napr. osobné údaje fyzickej osoby). Ak kópia rozhodnutia obsahuje osobné údaje, musí povinná osoba urobiť opatrenie, aby informácie v rozhodnutí nebolo možné priradiť ku konkrétnej fyzickej osobe. Toto opatrenie sa vykonáva metódou **anonymizácie** – tj. začiernením resp. znečitateľnením mena a priezviska príp. bydliska fyzickej osoby.

V nasledujúcich tabuľkách nájdete zistené údaje:

Počet prijatých žiadostí o informácie od 1.1.2001 do 28.2.2002

č.	Úrad	Počet prijatých žiadostí	č.	Úrad	Počet prijatých žiadostí
1	Magistrát mesta Košice	561	44	Bratislava-Mestská časť Rusovce	10
2	Magistrát mesta Bratislava	333	45	MÚ MČ Košice - Dargovských hrdinov	9
3	Bratislava-Mest. časť Staré Mesto	163	46	Bratislava-Mestská časť Lamač	9
4	Krajský úrad Prešov	148	47	MÚ MČ Košice -Sever	8
5	Mestský úrad Prešov	135	48	MÚ MČ Košice - Vyšné Opátske	8
6	Okresný úrad Trnava	115	49	MÚ MČ Košice - Sídl. Ťahanovce	8
7	Krajský úrad Košice	111	50	Obecný úrad - Štrba	8
8	Mestský úrad Trenčín	108	51	Bratislava-Mestská časť Jarovce	6
9	Krajský úrad Banská Bystrica	99	52	Bratislava-Mestská časť Záhorská Bystrica	6
10	Okresný úrad Nitra	93	53	MÚ MČ Košice - Šaca	6
11	Krajský úrad Bratislava	88	54	MÚ MČ Košice - Západ	6
12	Krajský úrad Trnava	83	55	Bratislava-Mestská časť Vajnory	5
13	Krajský úrad Trenčín	82	56	MÚ MČ Košice - Krásna	4
14	Okresný úrad BA III.	69	57	Bratislava-Mestská časť Devín	4
15	Mestský úrad Žilina	69	58	MÚ MČ Košice -Pereš	4
16	Bratislava-Mestská časť Petržalka	68	59	MÚ MČ Košice - Šebastovce	4
17	Bratislava-Mestská časť Dúbravka	68	60	Krajský úrad Nitra	3
18	Okresný úrad Prešov	64	61	Obecný úrad Smižany	3
19	Okresný úrad BA II.	64	62	Košický samosprávny kraj	3
20	Okresný úrad Trenčín	64	63	Bratislava-Mestská časť Čuňovo	2
21	Bratislava-Mestská časť Ružinov	63	64	Obecný úrad Cífer	2
22	Mestský úrad Trnava	60	65	MÚ MČ Košice - Nad Jazerom	2
23	Mestský úrad Banská Bystrica	56	66	MÚ MČ Košice -Myslava	2
24	Okresný úrad Košice I	55	67	MÚ MČ Košice - Kavečany	1
25	Okresný úrad BA I.	52	68	MÚ MČ Košice - Luník	1
26	Mestský úrad Nitra	52	69	MÚ MČ Košice - Lorinčík	1
27	Krajský úrad Žilina	52	70	MÚ MČ Košice - Džungľa	0
28	Okresný úrad BA V.	51	71	Prešovský samosprávny kraj	0
29	Okresný úrad Žilina	49	72	Bratislavský samosprávny kraj	0
30	MÚ MČ Košice - Staré mesto	48	73	Trenčiansky samosprávny kraj	0
31	Okresný úrad Košice IV	46	74	Banskobystrický samosprávny kraj	0
32	Okresný úrad BA IV.	42	75	Obecný úrad Harmanec	0
33	Bratislava-Mest. časť Nové Mesto	40	76	Obec Rastislavice	0
34	Bratislava-Mest. časť Karlova Ves	39	77	MÚ MČ Košice - Ťahanovce	0
35	Bratislava-Mestská časť Rača	39	78	MÚ MČ Košice - Poľov	0
36	Bratislava-Mestská časť Devínska Nová Ves	35	79	MÚ MČ Košice - Sídlisko KVP	0
37	Obecný úrad Vlky	24	80	MÚ MČ Košice - Košická N. Ves	?
38	Okresný úrad Košice III	23	81	Okresný úrad Banská Bystrica	?
39	Bratislava-Mestská časť Vrakuňa	13	82	Trnavský samosprávny kraj	?
40	MÚ MČ Košice - Barca	12	83	Nitriansky samosprávny kraj	?
41	Obecný úrad Brunovce	11	84	Žilinský samosprávny kraj	?
42	Okresný úrad Košice II	11	85	Obecný úrad Demänovská Dolina	?
43	Bratislava-Mestská časť Podunajské Biskupice	11		SPOLU	3469

Počet vydaných rozhodnutí o nesprístupnení informácie od 1.1.2001 do 28.2.2002

č.	Úrad	Počet vydaných rozhodnutí o nesprístupnení informácie	Úrad	Počet vydaných rozhodnutí o nesprístupnení informácie	
1	Magistrát mesta Košice	0	44	Bratislava-Mestská časť Rusovce	0
2	Magistrát mesta Bratislava	36 (do 25.10.2002)	45	MÚ MČ Košice - Dargovských hrdinov	0
3	Bratislava-Mest.časť Staré Mesto	1	46	Bratislava-Mestská časť Lamač	0
4	Krajský úrad Prešov	2	47	MÚ MČ Košice -Sever	0
5	Mestský úrad Prešov	5	48	MÚ MČ Košice - Vyšné Opátske	0
6	Okresný úrad Trnava	0	49	MÚ MČ Košice - Sídl. Ťahanovce	0
7	Krajský úrad Košice	15	50	Obecný úrad - Štrba	5
8	Mestský úrad Trenčín	7	51	Bratislava-Mestská časť Jarovce	0
9	Krajský úrad Banská Bystrica	8	52	Bratislava-Mestská časť Záhorská Bystrica	0
10	Okresný úrad Nitra	20	53	MÚ MČ Košice - Šaca	0
11	Krajský úrad Bratislava	3	54	MÚ MČ Košice - Západ	0
12	Krajský úrad Trnava		55	Bratislava-Mestská časť Vajnory	0
13	Krajský úrad Trenčín	18	56	MÚ MČ Košice - Krásna	0
14	Okresný úrad BA III.	0	57	Bratislava-Mestská časť Devín	0
15	Mestský úrad Žilina	0	58	MÚ MČ Košice -Pereš	0
16	Bratislava-Mestská časť Petržalka	2	59	MÚ MČ Košice - Šebastovce	0
17	Bratislava-Mestská časť Dúbravka	0	60	Krajský úrad Nitra	1
18	Okresný úrad Prešov	10	61	Obecný úrad Smižany	0
19	Okresný úrad BA II.	9	62	Košický samosprávny kraj	0
20	Okresný úrad Trenčín	2	63	Bratislava-Mestská časť Čuňovo	0
21	Bratislava-Mestská časť Ružinov	5	64	Obecný úrad Cífer	0
22	Mestský úrad Trnava	2	65	MÚ MČ Košice - Nad Jazerom	0
23	Mestský úrad Banská Bystrica	3	66	MÚ MČ Košice -Myslava	0
24	Okresný úrad Košice I	10	67	MÚ MČ Košice - Kavečany	0
25	Okresný úrad BA I.	1	68	MÚ MČ Košice - Luník	0
26	Mestský úrad Nitra	0	69	MÚ MČ Košice - Lorinčík	0
27	Krajský úrad Žilina	0	70	MÚ MČ Košice - Džungľa	0
28	Okresný úrad BA V.	0	71	Prešovský samosprávny kraj	0
29	Okresný úrad Žilina	12	72	Bratislavský samosprávny kraj	0
30	MÚ MČ Košice - Staré mesto	2	73	Trenčiansky samosprávny kraj	0
31	Okresný úrad Košice IV	12	74	Banskobystrický samosprávny kraj	0
32	Okresný úrad BA IV.	3	75	Obecný úrad Harmanec	0
33	Bratislava-Mestská časť Nové Mesto	3	76	Obec Rastislavice	0
34	Bratislava-Mest. časť Karlova Ves	0	77	MÚ MČ Košice - Ťahanovce	0
35	Bratislava-Mestská časť Rača	0	78	MÚ MČ Košice - Poľov	0
36	Bratislava-Mestská časť Devínska Nová Ves	5	79	MÚ MČ Košice - Sídlisko KVP	0
37	Obecný úrad Vlky	12	80	MÚ MČ Košice - Košická Nová Ves	?
38	Okresný úrad Košice III	0	81	Okresný úrad Banská Bystrica	?
39	Bratislava-Mestská časť Vrakuňa	0	82	Trnavský samosprávny kraj	?
40	MÚ MČ Košice - Barca	0	83	Nitriansky samosprávny kraj	?
41	Obecný úrad Brunovce	7	84	Žilinský samosprávny kraj	?
42	Okresný úrad Košice II	1	85	Obecný úrad Demänovská Dolina	?
43	Bratislava-Mestská časť Podunajské Biskupice	1		SPOLU	187

Komentár k zisteniam

K počtu žiadostí a počtu vydaných rozhodnutí

Z týchto údajov sme sa snažili zosumarizovať do percentuálneho vyjadrenia. Z našich skúseností však vieme, že údaje z mnohých úradov sú skreslené. Je napríklad takmer pravidlom, že ak úrad žiadateľovi pri telefonicknej žiadosti o informácie ústne odmietne informáciu sprístupniť, nezaznamená to do svojej evidencie. Podobne mnohé úrady aj na písomné žiadosti v prípade nesprístupnenia informácie pošlú žiadateľovi iba list, kde ho o tejto skutočnosti informujú. Tento list nemá náležitosti rozhodnutia a ani samotný úrad ho za rozhodnutie nepovažuje. Ďalej, ak má žiadosť o informácie viacero bodov a úrad sprístupní informácie týkajúce sa len niektorých z nich, spravidla ohľadom neposkytnutých informácií nevydá žiadne rozhodnutie o nesprístupnení a v mnohých prípadoch sa k ich nesprístupneniu vôbec nevyjadrí.

Tiež pri prijímaní žiadostí o informácie úrady mnohé žiadosti neevidujú, ide najmä o žiadosti podané telefonicky. Preto predpokladáme, že počet prijatých žiadostí o informácie je o niečo vyšší ako mnohé úrady udávajú a vyšší je hlavne počet vydaných rozhodnutí o nesprístupnení informácie.

Z údajov, ktoré nám úrady oficiálne udali, môžeme uviesť, že:

- len 10% monitorovaných úradov prijalo za obdobie 14 mesiacov (1.1.2001 – 28.2.2002) účinnosti zákona viac ako 100 žiadostí,
- 25% úradov prijalo za toto obdobie medzi 50 a 100 žiadostí,
- 51% úradov do 50 žiadostí,
- 12,6% neprijalo žiadnu žiadosť o sprístupnenie informácie,

Štatisticky najväčší počet negatívnych odpovedí na žiadosti o informácie vzhľadom k počtu žiadostí vydal Obecný úrad v Brunovciach.

Pri hodnotení týchto výsledkov je podľa nášho názoru **oprávnený určitý skepticizmus**. Je totiž veľmi rozšírená prax úradov (povinných osôb), ktorí nevydávajú písomné rozhodnutia o nesprístupnení informácií, ale žiadosť odmietnu listom. príp. ústne. **Malý počet vydaných písomných rozhodnutí o nesprístupnení informácií teda nemôže byť považovaný za signál skoro bezchybného fungovania úradov.**

V rámci monitoringu sme kontaktovali aj úrady vyšších územných celkov, ktorých pôsobenie začalo len nedávno. Tri úrady VUC nám odpoveď na naše žiadosti neposlali. Z úradov, ktoré nám údaje dodali, sa občania so žiadosťami o informácie obrátili iba na Košický (zaregistrované 3 žiadosti o informáciu). Úrady samosprávnych krajov sme kontaktovali v prvej polovici marca 2002 (voľby do samosprávnych krajov prebehli 1.12.2001).

K obsahu rozhodnutí o nesprístupnení informácií

Všetky obdržané rozhodnutia o nesprístupnení informácií sme podrobili právnej analýze.

Chápeme, že právna problematika prístupu k informáciám je zložitá. Je však tiež povinnosťou úradov, aby zabezpečili kvalifikované právne posúdenie každej žiadosti o informáciu. Zamietnutie žiadosti o informáciu je totiž závažným rozhodnutím o významnom občianskom a ľudskom práve.

Viacere **problémy s nedostatky rozhodnutí**, ktoré sme zistili na základe právnej analýzy, sú **rozobrané v časti „Komentár právnika“**.

Niektoré úrady však vydávali rozhodnutia naozaj na vynikajúcej odbornej úrovni (napr. MÚ Trenčín).

Písomné žiadosti

Fáza podávania písomných žiadostí o informácie pozostávala z podania **dvoch písomných žiadostí** o informácie **celoplošne všetkým** monitorovaným úradom a z podávania **špecifických písomných žiadostí** o informáciu konkrétnym **vytipovaným úradom**.

1. Predmet písomných žiadostí

V **dvoch** spomínaných **písomných žiadostiach** o informáciu, ktoré boli podávané celoplošne všetkým úradom, sme požadovali:

1. PÍ SOMNÁ ŽIADOSŤ:

- **fotokópie** všetkých smerníc, interných nariadení, opatrení, príkazov, pokynov, sadzobníkov úhrad materiálnych nákladov resp. dokumentov, ktoré upravujú uplatňovanie zákona č. 211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám.

komentár právnik:

*Smernice resp. iné vnútorné predpisy a dokumenty upravujúce uplatňovanie Infozákona povinnou osobou **nie sú v žiadnom prípade utajenou informáciou** a povinná osoba musí na požiadanie poskytnúť ich kópie. Utajenou nemôžu byť aj z toho dôvodu, že upravujú postup povinnej osoby voči žiadateľovi o informáciu a presnejšie upravujú činnosť a fungovanie povinnej osoby pri sprístupňovaní informácií. Je vo verejnom záujme, aby mohol každý žiadateľ predvídať postup povinnej osoby a teda aby boli smernice každému prístupné. Zverejnenie prehľadu všetkých predpisov, pokynov, inštrukcií a výkladových stanovísk, podľa ktorých povinná osoba koná a rozhoduje, navyše výslovne ukladá § 5 ods. 1 písm. e) Infozákona.*

- informácie o jednotlivých služobných **automobiloch**, ktoré úrad **vlastní alebo má v prenájme** s uvedením **značky výrobcu automobilu, typu automobilu a nákupnej ceny** pri každom takomto automobile.
- **informácie o výške nákladov na prevádzku a údržbu** všetkých **osobných služobných automobilov**, ktoré úrad vlastnil alebo mal v prenájme **za rok 2001**.
- informácie o tom, **komu (ktorým funkcionárom)** resp. **ktorým úsekom boli služobné automobily pridelené**.

komentár právnik:

*Informácie o počte služobných áut, ich značke, nákupnej cene, nákladoch na palivo a o tom, ktorým funkciám resp. úsekom boli autá pridelené **nie sú utajené na základe žiadneho zákona**. Tieto informácie sú informáciami o nakladaní a hospodárení s majetkom povinných osôb (miest, obcí, orgánov štátnej správy) a preto ich sprístupnenie občanom je vo verejnom záujme. Informácia o tom, **ktorým funkcionárom alebo úsekom bolo pridelené služobné auto, nie je osobným údajom**. Informácia sa **nedotýka osobnosti alebo súkromia osoby, ale týka sa funkcie resp. pracovného zaradenia**. Pri výmene osoby pracovníka zostáva totiž služobné auto pridelené tej istej funkcii. Skutočnosť, že informácie týkajúce sa funkcie alebo pracovného zaradenia nie sú osobnými údajmi potvrdil i Krajský súd v Bratislave v rozsudku 24 S 228/01. V tomto rozsudku súd konštatoval, že informácia o číslach služobných mobilných telefónov nie je osobným údajom, pretože sa týka funkcie a pracovného zaradenia a nie súkromia a osobnosti osoby.*

2. PÍSMONÁ ŽIADOSŤ

- **informácie o jednotlivých zahraničných služobných cestách** za obdobie od 1.1.2000 do 1.6.2002 s uvedením:

kam smerovali,
deň odchodu a príchodu,
funkcie resp. pracovného alebo iného zaradenia všetkých **zúčastnených osôb**,
účelu cesty,
výšky finančných prostriedkov vynaložených na realizáciu služobnej cesty a pobytu s tým súvisiaceho

- **fotokópie programov týchto zahraničných ciest**

komentár právnika:

Požadované informácie o zahraničných služobných cestách uskutočnených pracovníkmi povinnej osoby (mesta, obce, VÚC, štátneho orgánu) by mali byť poskytnuté, pretože nie sú utajené žiadnym zákonom. Ide o informácie týkajúce sa nakladania s verejnými prostriedkami a majetkom orgánov verejnej správy a preto ich sprístupnenie občanom je vo verejnom záujme.

O služobných cestách by mali povinné osoby viesť záznamy a preto požadované informácie musia mať k dispozícii.

Informácia o tom, ktorý funkcionár sa zúčastnil pracovnej cesty, **nie je osobným údajom**, pretože sa podobne ako informácia o tom, ktorej funkcii bolo pridelené služobné auto, dotýka funkcie a nie osobnosti a súkromia pracovníka.

Ak má povinná osoba k dispozícii programy služobných ciest, neexistuje zákonný dôvod na nesprístupnenie tejto informácie. Informácia o programe zahraničnej služobnej cesty môže slúžiť občanom na kontrolu efektivity činnosti úradu a nakladania s finančnými prostriedkami.

Zistené informácie sú zosumarizované v tabuľke nachádzajúcej sa **v prílohe** tejto správy.

Naše žiadosti boli **bez väčších problémov vybavené** na nasledujúcich úradoch:

Úrad Košického samosprávneho kraja, Mestské úrady Trnava, Nitra, Trenčín; **Okresné úrady** Trnava, Nitra, Košice I, Bratislava I, II, III, IV, V, Trenčín; **Košice Mestské časti** Barca, Kavečany, Luník, Sever, Šaca, Myslava, Sídliisko Ťahanovce, Staré Mesto, Šebastovce, Západ; **Bratislava Mestské časti** Čunovo, Jarovce, Rusovce, Lamač, Petržalka, Vajnory; **Obecné úrady** Brunovce, Vlky, Smižany, Rastislavice, Cífer, Harmanec.

2. Problémy pri vybavovaní písomných žiadostí:

Zdá sa, že písomné požiadanie o informáciu je pre úrady najpriateľnejšou formou podania žiadosti. Napriek tomu sme pri zisťovaní informácií písomnou formou **identifikovali** nasledujúce **problémy pri vybavovaní písomných žiadostí o informácie**:

Viacere úrady sprístupnili iba niektoré informácie požadované v našich žiadostiach a k ostatným bodom sa vôbec nevyjadrili. Nevydali rozhodnutie o nesprístupnení týchto informácií, ani nás v liste s odpoveďou nijako neinformovali a nezdôvodnili, prečo nám ostatné informácie nesprístupňujú – Bratislava mestské časti – Karlova Ves, Rača, Vrakuňa, Devínska Nová Ves; Magistrát mesta Bratislava; Krajské úrady v Trenčíne, Nitre; Okresné úrady v Banskej Bystrici, Trnave, Žiline; Mestský úrad Nitra; Úrad Žilinského samosprávneho kraja.

Úrady často informácie sprístupnili len vtedy, ak sme **vopred zaplatili úhradu materiálnych nákladov** Úrady napr. zasielali vopred šek na sumu, ktorú treba uhradiť resp. požadovali úhradu vopred iným spôsobom – Krajský úrad Prešov a Košice; Košice Mestské časti Juh a Vyšné Opátske; Okresné úrady Košice II, Košice III, Košice IV, Prešov; Magistrát mesta Košice a Bratislava; Bratislava Mestská časť Nové Mesto; Úrad Bratislavského samosprávneho kraja.

komentár právnika:

*Infozákon takýto postup povinnej osoby neumožňuje. **Zaplatenie úhrady nákladov vopred nie je náležitou žiadosťou o informáciu.** Povinná osoba by teda mala **vybaviť žiadosť v zákonnej lehote bez ohľadu na to, či boli vopred uhradené materiálne náklady.***

Podobný názor zastáva Okresná prokuratúra Bratislava II, ktorá v upozornení prokurátora na nezákonný postup uvádza: „Nezaplatenie nákladov nie je dôvodom na odmietnutie informácie.“

(Bližšie pozri v časti „Komentár právnika“ – „Chyby v procese vybavovania žiadostí“)

Viacero úradov si vo svojich sadzobníkoch účtuje **neadekvátne resp. vysoké úhrady** materiálnych nákladov za vyhotovenie kópií alebo dokonca za prácu pri zhotovovaní kópií (čo zákon neumožňuje) – Magistrát mesta Bratislava; Obecný úrad Štrba; Bratislava Mestské časti Nové Mesto, Devín, Karlova Ves; Krajský úrad Prešov.

Viacere úrady uvádzali výšku úhrad, ktoré treba za sprístupnenie informácie uhradiť veľmi nejasne. Nebolo dobre možné zistiť, ako bola suma úhrady vytvorená a za čo sa úhrada vlastne platí – Krajský úrad Prešov, Bratislava Mestské časti Ružinov a Staré Mesto, Okresný úrad Košice III.

komentár právnika

Ustanovenia sadzobníkov určujúce nadmerne vysoké úhrady materiálnych nákladov sú v rozpore so Infozákonom a tiež i s vyhláškou Ministerstva financií č. 481/2000 Z. z.

Podľa § 1 zmienenej vyhlášky sa totiž za materiálne náklady považujú náklady na:

- a) obstaranie technických nosičov dát, a to najmä diskiet, kompaktných diskov,*
- b) vyhotovenie kópií požadovaných informácií, a to najmä na papier,*
- c) obstaranie obalu, a to najmä obálok,*
- d) odoslanie informácií, a to najmä na poštovné.*

Zo znenia týchto ustanovení jednoznačne vyplýva, že napríklad výška úhrady za technický nosič dát (disketu, CD ROM, magnetofónovú kazetu a pod.) má presne zodpovedať nákladom, ktoré povinná osoba vynaložila na jeho zaobstaranie. Na úhradách materiálnych nákladov by úrady nemali v žiadnom prípade „zarábať“.

Úrady uvádzali poskytnuté údaje veľmi nejasne, neprehľadne – Krajský úrad Košice, Bratislava Mestská časť Ružinov, alebo uviedli ako sa k danej informácii možno dopracovať/ dopočítať, ale konkrétny, požadovaný údaj vo svojej odpovedi neuviedli. Napr. Bratislava mestská časť Devínska Nová Ves vo svojej odpovedi na žiadosť o výške vynaložených prostriedkov na služobné cesty za obdobie od 1.1.2000 do 1.6.2002 napísala:

„... Cestovné náhrady boli poskytnuté zúčastneným v zmysle z. 119/1992 Zb. o náhradách cestovných výdavkov, v znení ...“

Na naše odvolanie proti čiastočnému nesprístupneniu informácií - ktoré nevybavoval a ani nebol podpísaný starosta! - odkazujú:

„... Informácia o vynaložených finančných prostriedkoch podľa nami podanej informácie je zrejmä na základe daných skutočností o dĺžke pobytu a počte zúčastnených osôb a dostupnosti zákona č. 119/1992 Zb. o náhradách cestovných výdavkov v znení neskorších predpisov, podľa ktorého sú úhrady poskytované.“

Mnohé úrady nedodrжали 10-dňovú lehotu na vybavenie žiadosti a ani nás neinformovali o jej predĺžení o ďalších 10 dní – Košice Mestské časti Dargovských hrdinov, Krásna, Pereš, Lorinčík; Bratislava Mestské časti Karlova Ves, Podunajské Biskupice, Záhorská Bystrica, Devínska Nová Ves, Dúbravka; Úrad Banskobystrického samosprávneho kraja; Krajský úrad Trnava; Okresný úrad Trnava; Mestský úrad Banská Bystrica; Magistrát mesta Bratislava; Úrad Nitrianskeho samosprávneho kraja; Úrad Trnavského samosprávneho kraja; Krajský úrad v Žiline, Obecný úrad Demänovská Dolina.

komentár právnika:

Podľa § 17 ods. 1 zákona č. 211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám „Žiadosť o sprístupnenie informácií povinná osoba **vybaví** bez zbytočného odkladu, najneskôr **do desiatich dní odo podania žiadosti...**“

Podľa § 18 ods. 2 zákona o slobodnom prístupe k informáciám „Ak povinná osoba žiadosti nevyhoví hoci len sčasti, vydá o tom v zákonom stanovenej lehote **písomné rozhodnutie.**“

Povinná osoba je do desiatich dní povinná buď požadované informácie **sprístupniť** (odoslať, dať k dispozícii) alebo **vydať písomné rozhodnutie** o nesprístupnení informácií a umožniť, aby sa žiadateľ mohol s obsahom tohto rozhodnutia oboznámiť (rozhodnutie odoslať).

V presne stanovených prípadoch (§ 17 ods. 2) môže povinná osoba **lehotu** na vybavenie žiadosti **predĺžiť** (napr. ak ide o vyhľadávanie a zber väčšieho počtu oddelených alebo odlišných informácií požadovaných na sprístupnenie v jednej žiadosti a pod.) O predĺžení lehoty však musí byť žiadateľ upovedomený.

Nasledujúce úrady nám požadované informácie nesprístupnili ani na naše odvolanie - Krajský úrad Trnava, Úrad Trnavského samosprávneho kraja, Mestský úrad v Žiline, Obecný úrad Demänovská Dolina, Okresný úrad Košice III.

Krajský úrad v Žiline nám na našu žiadosť odpísal nasledovné:

„Nakoľko zamestnankyňa KÚ v Žiline, ktorá vedie evidenciu zahraničných služobných ciest a spravuje referát medzinárodnej spolupráce čerpá riadnu dovolenku do 1. 7. 2002, nie je možné dodržať 10- dňovú lehotu stanovenú zákonom NR SR č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám. Vzhľadom k tejto mimoriadnej situácii Vás žiadame o pochopenie za nedodržanie zákonom stanovenej lehoty.“

Krajský úrad v Banskej Bystrici nám v prvom rozhodnutí odmietol poskytnúť požadované informácie týkajúce sa služobných ciest zamestnancov KÚ s odôvodnením, že sú považované za služobné tajomstvo. Až po našom odvolaní zrušil prednosta KÚ toto rozhodnutie a informácie nám boli poskytnuté.

Úrad mestskej časti Košice Džungľa nám na našu žiadosť o zaslanie kópií dokumentov upravujúcich uplatňovanie zákona o slobodnom prístupe k informáciám na úrade, odpovedal nasledovne:

„...všetky smernice, nariadenia a zákon č. 211/2000 Z.z. sa nachádzajú k nahliadnutiu na MÚ Košice – Džungľa“.

Úrad sme kontaktovali telefonicky s tým, že trváme na zaslaní smerníc poštou. Starosta nám povedal, že on to kopírovať nebude, pretože „nemá čas stáť pri kopírke“. Spýtali sme sa ho, či to nemôže urobiť sekretárka, alebo niekto iný. Starosta nám odpovedal, že nemá na to ľudí a sekretárka má inú robotu.

Úrad mestskej časti Košice Nad jazerom zareagoval v lehote, požadované informácie sprístupnil v plnom rozsahu, avšak starosta (mimočodom list poslal bez podpisu a pečiatky) si neodpustil nasledovné riadky:

„ Vážený pán občan Bratislavy

Som rád, že máte taký eminentný záujem o dianie v našej mestskej časti a pochybujem o tom, že je to len Váš osobný záujem a neviem vôbec či viete kde sa naša mestská časť nachádza.

Predpokladám, že ste sa dozvedeli o našej mestskej časti v súvislosti s rekreačnou zónou Jazero, ktorá sa tu nachádza, príp. z iniciatívy niekoho z Košíc.

Napriek tomu, že máme na úrade veľa roboty pri zabezpečovaní úloh pre občanov mestskej časti zasielam Vám požadované informácie o ktoré máte eminentný záujem v zmysle zák. 211/2000 Zb. o slobodnom prístupe k informáciám.

Dovoľte mi vysloviť prekvapenie, keď nie záhadu nad tým, že občan Bratislavy má taký eminentný záujem o dianie v našej mestskej časti o využívaní motorového vozidla a jeho náklady na prevádzku. Do smrti mi bude minimálne záhadou, načo sú Vám tieto informácie.

Záverom mi dovoľte poznamenať a dúfať, že aj u občanov mestskej časti Košice Nad jazerom sa prejaví záujem o dianie vecí verejných našej mestskej časti a tiež o dianie v niektorej mestskej časti v Bratislave.“

Úrad mestskej časti Košice Lorinčík nám na našu žiadosť týkajúcu sa informácií o služobných automobiloch a na následné odvolanie voči nesprístupneniu informácie odpísal nasledovné:

„ MČ Košice Lorinčík je jednou z najmenších mestských častí obce Košice. Počet obyvateľov: 350

Miestny úrad sa skladá z 2 pracovníkov: starosta + 1 pracovníčka. Počet členov zastupiteľstva: 9. Príjmy MČ nepostačujú na pokrytie bežného chodu úradu. Nevlastníme Internet, kopírku, fax. Vybavenie počítača je z roku 1992. Z toho vyplýva, že ani po 11 rokoch existencie si nemôžeme dovoliť osobný služobný automobil. Ospravedlňujeme, sa že sme Vám včas nezaslali požadované informácie. Uznajte aj vy, že ak niekto požaduje od nás takéto informácie a MÚ sotva finančne prežije rok, zdá sa nám to neuveriteľné.“

Úrad mestskej časti Košice Ťahanovce nám na odvolanie proti fiktívnemu rozhodnutiu zareagovala nasledovne:

„Za oneskorenú informáciu sa ospravedlňujeme, nakoľko na poskytované informácie nie je vyčlenený pracovník. Vaša požiadavka bola prvá, ktorú poskytujeme písomné. Informácie, ktoré požadovali občania našej MČ, boli poskytované osobne, respektíve boli k nahliadnutiu alebo boli zverejnené na informačných tabuliach.

Z Vášho listu sme mali dojem, že tieto informácie požadujete od viacerých úradov všeobecne bez toho, aby ste vedeli o akú veľkú MČ či obec ide a kde sa nachádza. V prípade osobnej návštevy Vás oboznámime s našou MČ, a tým si vytvoríte vlastný obraz o fungovaní úradu a riešení problémov v MČ.“ (V obálke nám priložili fotografiu osobného automobilu Škoda Felícia, ktoré je využívané pre potreby MÚ)

Mestský úrad Žilina neodpovedal ani na jednu z našich písomných žiadostí (ani na prvú ani na druhú) a nereagoval ani na odvolania, ktoré sme v súvislosti s tým poslali. Preto sme neskôr našu žiadosť zaslali ešte raz, ale žiadateľom nebola fyzická osoba, ale naša nadácia. Na túto žiadosť sme už dostali odpoveď, v ktorej sa uvádza nasledovné:

„Vážená pani,

neznáma osoba nám napísala niekoľko listov podobného až rovnakého znenia (podpísané menami: Zuzana N., Marcela M., dokonca Šarlota P.!) ktoré zneužívajúc zákon č.211/2000 Z.z. vyznačujú sa snahou o eventuálnu politickú diskreditáciu primátora Mesta Žilina.

Sme presvedčení, že požiadavky v týchto listoch nevedú ku konštruktívnej informovanosti občanov, resp. organizácie, ale ich cieľom je hrubé politické zneužitie.

Je neúčelné sa uvedenými požiadavkami zaoberať a preto sme žiadosti odložili.

Na záver uvádzame, že v súčasnej dobe je vo fáze prípravy všeobecne záväzné nariadenie Mesta Žilina, ktoré bude obsahovať zoznamy skutočností, tvoriacich služobné tajomstvo a niektoré z požiadaviek uvedených v listoch sa budú s najväčšou pravdepodobnosťou vzťahovať práve na informácie, ktoré je potrebné chrániť pred vyzeraním a zneužitím.

S pozdravom

Stredisko informácií Mestského úradu v Žiline“

Proti tomuto listu (rozhodnutiu) sme podali odvolanie, v ktorom sme namietli, že naša žiadosť bola odmietnutá bez zákonného dôvodu a navyše našim úmyslom v žiadnom prípade nebolo požadované informácie zneužiť.

Na naše odvolanie nám MÚ v Žiline odpísal nasledovné:

„Vážená pani,

v liste zo dňa 1.8.2002 sme Vás informovali, že na Mestský úrad v Žiline prišlo v predchádzajúcom období niekoľko listov podobného až rovnakého znenia. Listy boli podpísané rôznymi menami a posledný takýto list bol vytvorený pod hlavičkou nadácie, ktorej ste štatutárnou zástupkyňou. Medzi uvedenými listami bol list podpísaný p. Marcelou Mezianovou, ktorá je koordinátorkou projektov Vašej nadácie, ale nadáciu neuvádzala.

Uvedené ste nám doteraz nevysvetlili a preto ďalšiu komunikáciu považujeme za bezpredmetnú.

Stredisko informácií Mestského úradu v Žiline“

V súčasnosti je podaná žaloba na preskúmanie fiktívneho rozhodnutia primátora mesta Žilina, vydaného v dôsledku nečinnosti (nerozhodnutia o odvolaní).

3. Špecifické písomné žiadosti vytipovaným úradom

Prostredníctvom týchto špecifických písomných žiadostí o informácie sme sa snažili získať informácie, ktoré sú často **problematické a nezvyklé**, avšak napriek tomu je ich sprístupnenie občanom vo verejnom záujme a nie sú utajené žiadnym zákonom. Takéto žiadosti o informácie sme nepodávali všetkým monitorovaným povinným osobám, ale len **niekoľkým vytipovaným**.

Takisto sme žiadali o informácie v takých prípadoch, v ktorých sme mali indície, že ich sprístupnenie bude problematické. O informácie sme žiadali v mene Nadácie Občan a demokracia.

Špecifické informácie, o ktoré sme žiadali, boli nasledovné:

a) fotokópie upozornení a protestov prokuratúry

Komentár právnika:

Kópie upozornení a protestov, ktoré dostala povinná osoba od orgánov prokuratúry, sú informáciami, ktoré vypovedajú o porušení zákona zo strany povinnej osoby. Orgány prokuratúry môžu totiž podať protest alebo upozornenie proti rozhodnutiam alebo postupu orgánov verejnej správy, ak sú tieto v rozpore so zákonom. Aj takúto informácia by však povinné osoby mali poskytnúť, pretože nie je na základe žiadneho zákona utajená. Sprístupňovanie informácií podobného druhu je významným nástrojom kontroly orgánov verejnej správy zo strany občanov a umožní kvalifikovanejšie rozhodovanie pri prípadnom vyvodzovaní politickej zodpovednosti voči voleným zástupcom vo voľbách.

Vytipované povinné osoby nám kópie protestov a upozornení prokuratúry poskytli (napr. mesto Nitra).

b) fotokópie zmlúv uzavretých medzi mestami resp. obcami a súkromnými firmami

Komentár právnika:

Kópie zmlúv uzavretých medzi povinnými osobami (mestami, obcami, VÚC príp. štátnymi orgánmi) a podnikateľmi sú významnými informáciami o nakladaní s verejnými prostriedkami alebo nakladaní s majetkom štátu alebo obce. Tieto informácie **nemôžu byť podľa Infozákona **utajované a musia byť poskytnuté.****

Často sa však stretávame s praxou, kedy je sprístupnenie kópií zmlúv uzavretých medzi mestom, obcou alebo štátnym orgánom a podnikateľom odmietnuté z toho dôvodu, že podnikateľ považuje obsah zmluvy za svoje obchodné tajomstvo.

Pri posudzovaní žiadostí o sprístupnenie zmlúv uzavretých medzi povinnými osobami a podnikateľmi treba prihliadať na kľúčové ustanovenie § 10 ods. 2 písm. c) Infozákona, ktoré hovorí: „**Porušením alebo ohrozením obchodného tajomstva nie je najmä sprístupnenie informácie... ktorá sa získala za verejné financie alebo sa týka používania verejných financií alebo nakladania s majetkom štátu alebo obce.**“

Ak je predmetom zmluvy majetok štátu alebo obce alebo sa v zmluve zaväzuje štát alebo obec na určité majetkové plnenie (napr. poskytnutie financií, prác, výkonov a pod.), zmluva sa týka nakladania s majetkom štátu alebo obce a **musí byť sprístupnená, aj keby obsahovala skutočnosti, ktoré sú obchodným tajomstvom.** Podnikateľ, ktorý sa rozhodne uzavrieť zmluvu so štátnym orgánom, obcou alebo VÚC musí byť uzrobený s tým, že obsah tejto zmluvy bude podrobený kontrole zo strany verejnosti a že môže byť zverejnený.

V súvislosti s označovaním informácie za obchodné tajomstvo treba tiež pamätať na to, že informáciu **možno označiť ako obchodné tajomstvo, len keď spĺňa všetky znaky obchodného tajomstva podľa § 17 Obchodného zákonníka.** Ak informácia bola označená za obchodné tajomstvo napriek tomu, že nespĺňa súčasne všetky znaky obchodného tajomstva, bola označená neoprávnené a preto nemôže byť nesprístupnená z dôvodu ochrany obchodného tajomstva.

(pozri rozsudok Najvyššieho súdu 6 SŽ 73/01 .)

Vytipované povinné osoby nám kópie zmlúv so súkromnými firmami poskytli (mesto Banská Bystrica)

c) zoznam firiem, ktorým bola udelená licencia alebo povolenie

komentár právnik:

Informácia o tom, komu boli udelené rôzne licencie alebo povolenia, je významnou informáciou o rozhodovacej činnosti štátnych orgánov. Informovanie o týchto skutočnostiach má veľký význam pre transparentnosť a priehľadnosť činnosti orgánov a prevenciu výskytu korupcie. Povinné osoby však často odmietajú o udelení licencií informovať, pretože podľa nich informácia o tom, že podnikateľovi bola udelená licencia alebo povolenie, je jeho obchodným tajomstvom. Táto informácia však nemôže byť obchodným tajomstvom preto, že tvorí **obsah výroku rozhodnutia** orgánu štátnej správy a tiež z toho dôvodu, že informáciu o tom, že niekto vykonáva licencovanú činnosť (a teda že je držiteľom licencie alebo povolenia) **nemožno** v žiadnom prípade **utajiť**. Informácia o tom, komu bola udelená licencia resp. povolenie teda **nesplňa znaky obchodného tajomstva**.

Vytipovaná povinná osoba – Ministerstvo hospodárstva SR najprv našu žiadosť **zamietlo**. Proti zamietavému rozhodnutiu sme podali rozklad, ktorému ministerstvo **vyhovelo** a informácie o tom, komu boli udelené licencie sprístupnilo. Ministerstvo tiež oznámilo, že na internom pracovnom rokovaní sa rozhodlo, že sa **informácie o udelení licencií budú odteraz sprístupňovať**. Ministerstvo tiež konštatovalo, že práve informácie o udelení licencií boli doteraz najčastejšie odmietanou informáciou na MH SR. (bližšie pozri prípad „Informovanie o udelení licencií“ /Nadácia Občan a demokracia vs. Ministerstvo hospodárstva SR/)

d) plat primátora alebo starostu

komentár právnik:

Plat primátora alebo starostu je informáciou, ktorej sprístupňovanie je vo verejnom záujme. **Výška platov** primátorov a starostov je navyše **určená osobitným zákonom**, a preto niet dôvod túto informáciu nesprístupniť. Prípadné **zvýšenie platu** primátora alebo starostu odhlasované na verejnom zasadnutí zastupiteľstva je tiež **verejne prístupnou informáciou**.

Niektoré vytipované povinné osoby nám túto informáciu poskytli (napr. mesto Nitra), niektoré naopak považovali žiadosť o túto informáciu za snahu zdiskreditovať primátora mesta a našu žiadosť bez uvedenia zákonného dôvodu zamietli (mesto Žilina).

e) fotokópia protokolu z kontroly vykonanej štátnym orgánom

komentár právnik:

Podľa Infozákona (§ 2 v nadväznosti na § 3 ods. 1) štátne orgány majú povinnosť sprístupniť na požiadanie všetky informácie, ktoré majú k dispozícii, okrem tých informácií, ktoré zákon vyhlasuje za utajené. Kópia protokolu (záznamu) z kontroly právnickej osoby vykonanej štátnym kontrolným orgánom nie je informáciou utajenou na základe žiadneho zákona a preto by mala byť na požiadanie sprístupnená. Ak obsahuje údaje týkajúce sa súkromia a osobnosti fyzickej osoby, tieto údaje musia byť **znečítateľné**.

Slovenská inšpekcia životného prostredia sprístupnila kópiu protokolu z vykonanej kontroly až po tom, čo sme o ňu požiadali v mene Nadácie Občan a demokracia.

AKTÍVNE ZVEREJŇOVANIE INFORMÁCIÍ

POVINNE ZVEREJŇOVANÉ INFORMÁCIE

V poslednej časti monitoringu sme monitorované úrady **navštívili** a prezreli sme si tiež ich webové stránky. Naším cieľom bolo zistiť ako **úrady (tzv. povinné osoby)** zverejňujú informácie, ktorých **aktívne zverejňovanie im ukladá zákon**.

komentár právnika:

Podľa § 5 ods. 1 Infozákona musia **všetky povinné osoby** (teda aj **mestá, obce, okresné a krajské úrady a vyššie územné celky**) zverejniť **na verejne prístupnom mieste vo svojom sídle**:

1. spôsob zriadenia povinnej osoby, jej právomoci a kompetencie a popis organizačnej štruktúry,
2. miesto, čas a spôsob, akým možno získavať informácie; informácie o tom, kde možno podať žiadosť, návrh, podnet, sťažnosť alebo iné podanie,
3. miesto, lehota a spôsob podania opravného prostriedku a možnosti súdneho preskúmania rozhodnutia povinnej osoby vrátane výslovného uvedenia požiadaviek, ktoré musia byť splnené,
4. postup, ktorý musí povinná osoba dodržiavať pri vybavovaní všetkých žiadostí, návrhov a iných podaní, vrátane príslušných lehôt, ktoré je nutné dodržať,
5. prehľad predpisov, pokynov, inštrukcií, výkladových stanovísk, podľa ktorých povinná osoba koná a rozhoduje alebo ktoré upravujú práva a povinnosti fyzických osôb a právnických osôb vo vzťahu k povinnej osobe,
6. sadzobník správnych poplatkov, ktoré povinná osoba vyberá za správne úkony, a sadzobník úhrad za sprístupňovanie informácií.

Okresné a krajské úrady, mestá a vyššie územné celky musia vyššie uvedené informácie zverejniť **i spôsobom umožňujúcim hromadný prístup – na internetovej stránke**. (§ 6 ods. 1).

Mestá musia **na internetovej stránke** zverejniť aj nasledovné informácie:

1. termíny schôdzí mestského zastupiteľstva a zasadaní komisií a návrh programu rokovania,
2. zápisnice z verejných zasadnutí zastupiteľstva (obsahujúce i texty uznesení zastupiteľstva)
3. texty predložených návrhov VZN do troch dní po ich podaní
4. texty schválených VZN do troch dní po ich schválení,
5. údaje o dochádzke poslancov zastupiteľstva na zasadnutia zastupiteľstva a na zasadnutia komisií do troch dní po skončení týchto zasadnutí,
6. výpisy o hlasovaní poslancov po každom zasadnutí zastupiteľstva okrem prípadov hlasovania na neverejnom zasadnutí.

Obce a mestské časti Bratislavy a Košíc musia tieto informácie zverejniť buď **publikovaním v tlači, vydaním na inom hmotnom nosiči dát umožňujúcim zápis a uchovanie informácie, na internete, vystavením na úradnej tabuli s možnosťou voľného prístupu alebo umiestnením vo verejnej knižnici**. (môžu si vybrať jeden zo spôsobov).

Pri našich návštevách sme sa na úradoch snažili zistiť, **kde možno podať ústnu žiadosť o informácie** a kde na úrade **sa nachádzajú informačné tabule** s informáciami, ktoré povinná osoba musí aktívne – bez žiadosti – zverejňovať.

Niektoré monitorované úrady mali **informácie na tabuliach veľmi prehľadne usporiadané** - Košice Mestské časti Západ a Šebastovce, Bratislava Mestská časť Petržalka; prípadne mali **informácie zverejnené nadštandardným spôsobom**, napr. dotykovou obrazovkou - Magistrát mesta Košice, čo samozrejme súvisí s finančnými možnosťami konkrétneho úradu. Niektoré úrady mali pre občanov **zriadené prijímacie kancelárie** – Okresný úrad Banská Bystrica, Mestský úrad Banská Bystrica, alebo Servis pre občana – Magistrát mesta Bratislava.

Mnoho úradníkov **zareagovalo na našu požiadavku – podať žiadosť ústne – veľmi ústretovo** a hoci nemali veľa informácií o spomínanom zákone, našu žiadosť bez problémov zaregistrovali.

Napriek tomu, že väčšina monitorovaných samospráv prijala k zákonu o slobodnom prístupe k informáciám interné opatrenie, v ktorom je presne uvedené, aké informácie majú byť aktívne zverejnené, mnoho monitorovaných samospráv tieto informácie aktívne nezverejňuje. Porušujú tým okrem zákona 211/2000 o slobodnom prístupe k informáciám aj svoje vlastné interné nariadenia.

Všeobecne možno konštatovať, že monitorované úrady miestnej samosprávy lepšie majú lepšie zorganizované poskytovania informácií na žiadosť. **Aktívne zverejňovanie informácií** je veľa úradmi miestnej samosprávy **zanedbávané**, v niektorých prípadoch až ignorované. Táto situácia vytvára zrejme “začarovaný kruh”, kedy pasivita v komunikácii s občanmi zo strany samospráv podmieňuje pasivitu a nezáujem občanov o dianie vo svojom najbližšom okolí a naopak.

Najčastejšie problémy

Najčastejšie problémy, ktoré sme identifikovali počas našich návštev sú nasledovné:

Na mnohých úradoch sme sa stretli s problémom, že **osoby prvého kontaktu – informátori, vrátnici, sú neinformovaní** o existencii zákona a o tom, kde možno podať takúto žiadosť o informácie, čo situáciu občana na úrade komplikuje – Úrad Nitrianskeho samosprávneho kraja, Okresný úrad Nitra, Okresný úrad Žilina, Mestský úrad Žilina, Krajský úrad Banská Bystrica, Úrad Banskobystrického samosprávneho kraja a.i.

komentár právnika:

*Je **povinnosťou povinnej osoby (inštitúcie)**, aby zabezpečila plnenie povinností vyplývajúcich inštitúcii zo zákona – a teda **aby riadne zabezpečila i plnenie povinnosti poskytovať informácie vyplývajúcej z infozákona**. Povinná osoba resp. jej vedúci, ktorý riadi jej činnosť, musí zabezpečiť, aby **pracovníci prichádzajúci do styku s verejnosťou boli inštruovaní a informovaní a vedeli žiadateľa o informáciu prepnúť resp. nasmerovať na oddelenie resp. pracovníka povereného sprístupňovaním informácií**. Nemožnosť skontaktovať sa s príslušným oddelením resp. pracovníkom, ktorý vybavuje žiadosti o sprístupnenie informácie, býva často dôvodom, pre ktorý žiadatelia upustia od ďalšieho domáhania sa informácie, o ktorú majú záujem. Povinná osoba musí zabezpečiť, aby si občania mohli svoje **právo na informácie efektívne uplatniť**.*

Podanie ústnej žiadosti o informácie viaceré úrady pochopili tak, že žiadateľovi **dali vyplniť tlačivo**, ako žiadosť o informácie. Takže v konečnom dôsledku žiadosť bola aj tak podaná písomne – Mestský úrad Banská Bystrica, úrad Trnavského samosprávneho kraja, Krajský úrad Nitra a.i.

Informačné tabule boli **umiestnené** v mnohých prípadoch **na nedostupných**, alebo ťažko dostupných **miestach**. Prípadne informácie na nich boli veľmi neprehľadne usporiadané a občan si ich mohol len ťažko prečítať – Okresný úrad Nitra, Košice Mestské časti Sever, Myslava, Staré Mesto a Sídliisko Ťahanovce; Bratislava Mestské časti Ružinov, Vrakuňa a.i.

komentár právnika:

Podľa Infozákona (§6 ods. 2) sa základné informácie (stanovené v § 5 ods. 1) zverejňujú v sídle povinnej osoby a na všetkých jej pracoviskách na **verejne prístupnom mieste**.

Za verejne prístupné miesto možno považovať len také miesto, ku ktorému sa môže občan dostať **počas celej doby prevádzky povinnej osoby a bez vynaloženia väčšieho úsilia a prekonania väčších prekážok**. Verejne prístupným miestom nie je uzavretá kancelária v budove povinnej osoby. Aby sa občan dostal do kancelárie, musí prekonať určité prekážky (prísť do kontaktu s pracovníkmi povinnej osoby), čo má často odradzujúci účinok. Verejne prístupné miesto možno tiež definovať ako miesto, na ktoré majú **voľný a neobmedzený prístup ľubovoľné osoby**.

Zverejňovaním informácií na verejne prístupnom mieste sa najčastejšie rozumie vyvesenie informácií **na nástenke vo vestibule**.

Na mnohých úradoch boli na tabuliach **zverejnené iba niektoré informácie** z tých, ktoré tam podľa zákona mali byť, alebo tieto informácie chýbali úplne. Častým argumentom bolo, že dané informácie sú zverejnené na internetovej stránke, že obec/mestská časť je malá a informácie sa podávajú ústne, alebo sú k nahliadnutiu na úrade – Krajský úrad Trenčín, Bratislava Mestské časti Jarovce, Devín, Karlova Ves, Nové Mesto, Vajnory, Vrakuňa, Okresný úrad Bratislava II, Košice Mestské časti Staré Mesto, Kavečany, Sídliisko KVP, Košická Nová Ves; Mestský úrad Prešov, Okresný úrad Košice I, Okresný úrad Prešov, Krajský úrad Prešov, Okresný úrad Košice III a.i.

Zaujímavým spôsobom zareagovali pracovníčky na Miestnom úrade Bratislava Rusovce, ktoré nám pri našej osobnej návšteve oznámili, že si máme rýchlo poznačiť, že informácie vyvesené nemajú a odísť.

Miestny úrad Bratislava-Čunovo mal minulý rok veľmi prehľadne zverejnené množstvo informácií, tento rok však informácie na tabuliach úplne chýbali. Jedna z pracovníčok naznačila, že neznalosť zákona je náš nedostatok, že oni podrobnejšie informácie o infozákone nemusia poskytovať.

KRITÉRIÁ HODNOTENIA AKTÍVNEHO ZVEREJŇOVANIA INFORMÁCIÍ

- ako dostupná je informačná tabuľa na úrade
- ako prehľadne sú usporiadané informácie
- či sú zverejnené všetky informácie, ktoré podľa zákona o prístupe k informáciám zverejnené majú byť
- aká je aktuálnosť vyvesených informácií
- ako sú informovaní ľudia prvého kontaktu (vrátnik, informátor)
- či úrad zaviedol nejaké nadštandardné formy zverejňovania

V prípade záujmu môžeme poskytnúť hodnotiacu tabuľku konkrétnych hodnotených inštitúcií. (kontakt: e-mail: mezianova@changenet.sk)

VŠEOBECNÉ PROBLÉMY PRÍSTUPU K INFORMÁCIÁM

Tieto informácie a dojmy sme získali v priebehu telefonickej komunikácie s pracovníkmi povinných osôb a počas osobných návštev v sídlach povinných osôb.

„INFORMOVANIE NIE JE DÔLEŽITÉ, JE TO ZBYTOČNÁ ZÁŤAŽ..“

Úrady všeobecne považujú zákon o slobodnom prístupe k informáciám **za prít'áž**.

Najmä predstavitelia (starostovia) menších obcí často **neprípisujú sprístupňovaniu informácií a dodržovaniu Infozákona význam a dôležitosť**. Vyskytujú sa prípady úplného ignorovania povinností, ktoré obci z Infozákona vyplývajú. Starostovia argumentujú tým, že musia zabezpečovať pre obec omnoho dôležitejšie veci a plnenie povinností uložených infozákomom (napr. vyvesovanie programu rokovania komisíí, zápisníc z rokovania zastupiteľstva a pod.) vnímajú ako zbytočnú záťaž. Svoj postup zdôvodňujú tým, že obyvatelia sa aj tak o chod obce vôbec nezaujímajú a nechodia ani na zasadnutia zastupiteľstvo.

Podobný prístup sa je znateľný v prístupe obcí Demänovská dolina, Orešany pri Topoľčanoch a pod. (pozri časť „Zaujímavé prípady (Kauzy)“).

Takýto postup obce je však jednoznačným **porušovaním zákona**. Úlohou Infozákona je tiež i motivovanie občanov, aby sa zaujímali o veci verejné a o chod svojej obce, mesta resp. orgánov verejnej správy. Ak predstavitelia obcí budú povinnosti vyplývajúce zo zákona ignorovať, občania nebudú mať ani možnosť dozvedieť sa o možnostiach účasti na správe obce resp. na správe vecí verejných a nestanú sa aktívnejšími a nebudú prispievať k dobrému a demokratickému spravovaniu obce.

INFORMOVANIE JE LUXUSOM

Úradníci stále považujú odpovedanie na žiadosti o informácie za nadštandard svojej práce, za hlúposť, ktorým sa musia venovať a ich „skutočná“ práca pri tom stojí. Niektoré úrady si pokojne účtujú poplatok aj za vyhľadávanie informácií, napriek tomu, že v zákone o informáciách je jasne ustanovené, že informácie sa poskytujú zdarma, iba za úhradu priamych materiálnych nákladov.

NEZNALOSŤ ZÁKONA A PRÁVNÝCH PREDPISOV

Nevyužívanie zákona občanmi je však zapríčinené i nízkym právnym vedomím občanov. **Občania** bez právnych znalostí alebo bez právneho zástupcu **nevedia na zamietnutie žiadosti kvalifikovane reagovať** a snahu získať informáciu vzdajú.

Treba si však tiež priznať, že úrady **nevydávajú vždy kvalifikované rozhodnutia**, ktoré sú v súlade so zákonom. Tento problém je výrazný najmä u úradov nedisponujúcich veľkými prostriedkami a personálom (napr. malé obce).

SVOJVOLNÉ IGNOROVANIE ŽIADOSTI

Najmä u predstaviteľov menších obcí je znateľné presvedčenie, že Infozákon im ukladá povinnosti, ktoré sú pre chod ich obce zbytočné, čo často vedie k úplnému ignorovaniu žiadostí o informácie. Napr. po šiestich týždňoch od podania žiadosti o informácie v mene Nadácie Občan a demokracia sa nás starosta obce Orešany pri Topoľčanoch v telefonickom rozhovore trochu podráždene spýtal: „*a načo vás toto zaujíma..*“.

Častokrát sú najmä predstavitelia samospráv presvedčení, že žiadateľ o informáciu nemá záujem sa podieľať na verejnom živote, ale že ich chce úmyselne obťažovať. Napr. predstavitelia mesta Žilina žiadosť o informáciu o počte, druhu a cene služobných áut odoslanú v mene bežného občana ignorovali, a na rovnakú žiadosť podanú v mene Nadácie Občan a demokracia odpovedali oznámením, že sa žiadosťou nebudú zaoberať, lebo informácie chceme „*hrubo zneužiť*“.

NEDODRŽIAVANIE LEHÔT

Nedodržanie lehoty na vybavenie žiadosti bolo veľmi časté najmä zo strany zo strany novoustanovených vyšších územných celkov (VÚC). Na jednej strane možno pochopiť, že vzhľadom na krátky čas existencie úradov vyšších územných celkov boli pracovníci týchto úradov zaneprázdnení, ale vzhľadom na minimálny počet žiadostí bolo povinnosťou úradov VÚC zabezpečiť ich vybavenie v zákonnej lehote.

Na VÚC Trenčín sme informáciu dostali až po mnohých telefonických urgenciách a VÚC Trnava zareagovalo na jednu zo žiadostí až po troch mesiacoch po podaní žiadosti výzvou, aby sme si prišli po informáciu osobne na úrad. Banskobystrický VÚC nám informáciu zaslal po lehote, až vtedy, keď už bol podaný opravný prostriedok na súde. Nitriansky a Trnavský VÚC na niektoré naše žiadosti vôbec nezareagovali, v dôsledku čoho sme museli podať **na súd opravný prostriedok** proti fiktívnemu rozhodnutiu o nesprístupnení informácie, ktoré bolo vydané v dôsledku nečinnosti.

ODLIŠNÝ PRÍSTUP K OBČANOM A ODLIŠNÝ K ORGANIZÁCIÁM

Je znateľný rozdiel v prístupe medzi tým, keď o tú istú informáciu požiada občan a keď o informáciu požiada oficiálna organizácia. Úrady si totiž často nie sú isté správnosťou vlastného postupu. Ak požiada o informáciu občan, neobávajú sa jeho negatívnej reakcie ani po prípadnom nedôvodnom zamietnutí žiadosti. Ak však požiada inštitúcia, informácie sú radšej sprístupnené, ako by úrad mal riskovať ďalšie problémy.

NEZORGANIZOVANOSŤ A NEPREHĽADNOSŤ POVINNEJ OSOBY PRE OBČANA

Často sa stáva, že ak občan chce na okresných alebo krajských úradoch podať ústnu žiadosť o informáciu, musí vedieť, na aký odbor chce svoju žiadosť podať (t.j. v kompetencii ktorého odboru po obsahovej stránke požadovaná informácia je). Ak to aj občan vie, ale informácia sa netýka len jedného odboru, musí ich navštíviť viac. Nehovoriac o tom, že napr. okresné úrady sídlia spravidla na viacerých miestach. Ak občan pošle žiadosť písomne, je to naozaj oveľa jednoduchšie - stačí napísať adresu úradu a jeho žiadosť bude vybavená. Takýto systém však núti občanov podávať svoje žiadosti iba písomne a to z toho dôvodu, že je to tak jednoduchšie a časovo menej náročné. Občania sú teda nútení prispôbovať sa zavedenému systému. Úrady však potom nie sú podnecované k vypracovaniu resp. zmene komunikačnej stratégie vo vzťahu k verejnosti.

NEPREHĽADNÉ A FORMÁLNE POVINNÉ ZVEREJŇOVANIE

Mnoho úradov má na svojich vývesných tabuliach vyvesenú informáciu o tom, čo všetko je ich povinnosťou tam mať, ale samotný obsah - zákonom predpísaná informácia chýba.

Informačné tabule sú často neprehľadné a na ťažšie dostupných miestach, čo občanov odrádza od toho, aby sa zaujímali o informácie na nich a tým sa aj podporuje častý argument úradov, že „*tabule nikto nečíta*“. Mnohé úrady žiadnu vývesnú tabuľu nemajú, alebo na nej nemajú žiadne informácie o zákone o slobodnom prístupe k informáciám. Je tiež rozdiel, či je na tabuli, alebo internetovej stránke uvedený len málo hovoriaci odkaz „*zákon 211/2000*“, alebo zrozumiteľné „*poskytovanie informácií*“.

OBČANIA SA MÁLO PÝTAJÚ

Bežní občania zákon o prístupe k informáciám **stále dostatočne nevyužívajú** a nevedia o možnostiach získania informácií, čo dokladá aj relatívne nižší počet podaných žiadostí o informácie.

Tento jav je zapríčinený aj tým, že aktívni občania a častí žiadatelia o informácie sú často **vnímaní ako veční nespokojenci alebo chronickí sťažovatelia**, ktorý narúšajú pokoj a poriadok. Pýtanie sa a zaujímanie sa o veci verejné sa stále považuje za **niečo podozrivé a podvrtné** nielen zo strany úradov, ale dokonca i medzi občanmi navzájom.

Je však aj **úlohou úradov**, aby sa snažili o zmenu tohto stavu, pretože dostatok aktívnych občanov je aj v ich záujme.

POZITÍVA V PRÍSTUPE ÚRADOV

V prístupe povinných osôb možno však zaznamenať tiež viaceré pozitíva, ktoré treba oceniť. Niektoré povinné osoby sa snažia naozaj vyjsť občanovi v ústrety, a to viacerými spôsobmi.

Niektoré úrady zriadili **informačné centrá pre občanov, servis pre občana alebo prijímaciu kanceláriu** pre občana, kde poskytujú rozličné služby súvisiace s informovaním občanov.

Viacere úrady, najmä menšie, urobili **prehľadné a prít'azlivé informačné tabule**, na ktorých zverejňujú nielen informácie, ktoré podľa infozákona povinne majú byť zverejnené, ale aj ďalšie informácie týkajúce sa hospodárenia a fungovania úradu.

Väčšina úradov verejnej správy má zriadené **internetové stránky** a viaceré z nich sú veľmi **prehľadné a obsažné**.

Na mnohých úradoch sme sa stretli s **pozitívnym prístupom a ochotou na strane úradníkov**. Hoci nie vždy mal úradník dostatok informácií ako prijímať žiadosti o informácie a na čo má občan nárok, snažil sa žiadateľovi vyhovieť a žiadosť o informácie prijal. Veľakrát uľahčil situáciu takto nastavený informátor, alebo vrátnik, ktorý prijal žiadosť a žiadateľ nemusel ďalej putovať po úrade.

Viacere úrady majú vo svojich interných nariadeniach, smerniciach, pokynoch...ustanovenia, ktoré zjednodušujú alebo spríjemňujú podávanie žiadosti o informácie:

- ak náklady nepresahujú určitú sumu, odpustia sa (50 Sk – OÚ Trenčín, 26 Sk – MČ Vajnory)
- nízka cena materiálnych nákladov (OÚ Bratislava I – fotokópia A4: 50 hal. – na porovnanie mesto Banská Bystrica: fotokópia A4: 5 Sk), alebo poskytujú informácie úplne bezplatne
- úhrada materiálnych nákladov sa odpustí dôchodcom, osobám so zníženou pracovnou schopnosťou alebo osamelým rodičom..

ÚVOD

Právo na informácie je základným **právom každého človeka**. Toto právo zahŕňa podľa čl. 26 Ústavy Slovenskej republiky možnosť „*slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu*“. Podľa ústavy podrobnejšie podmienky využívania práva na informácie ustanoví zákon.

Do prijatia zákona č. 211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám neexistovala presná zákonná úprava procesu poskytovania informácií, ktorá by jasne stanovovala povinnosť orgánov verejnej správy poskytovať v konkrétnych prípadoch informácie.

Z tohto dôvodu sa veľmi často stávalo, že **úrady svojvoľne rozhodovali**, či občanovi informáciu týkajúcu sa činnosti orgánu verejnej správy poskytnú, alebo nie. Túto prax podporovali i ustanovenia viacerých zákonov (napr. § 133 Stavebného zákona), ktoré umožňovali zamestnancom orgánov verejnej správy posúdiť, či žiadateľ o informáciu preukázal odôvodnený záujem na poskytnutí informácie alebo nie a na základe tohto subjektívneho posúdenia umožňovali odmietnuť poskytnutie informácie občanovi.

Zákon č. 211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám (ďalej len „**infozákon**“) účinný od 1. januára 2001 nejasnosti týkajúce sa poskytovania informácií občanom odstránil tým, že stanovil **základný princíp** práva na prístup k informáciám „**Čo nie je tajné, je verejné.**“, inými slovami „*Všetky informácie, ktoré majú orgány verejnej správy k dispozícii, musia byť sprístupnené, okrem tých informácií, ktoré zákon vyhlasuje za utajené.*“. Tento princíp je vyjadrený v § 12 infozákona v nasledovnej formulácii: „*Všetky obmedzenia práva na informácie vykonáva povinná osoba tak, že sprístupní požadované informácie... po vylúčení tých informácií, pri ktorých to ustanovuje zákon.*“

Všetky informácie, ktoré sú utajované a nemôžu byť na základe zákona o slobodnom prístupe k informáciám sprístupnené, sú **vymenované v § 8 až § 11** zákona o slobodnom prístupe k informáciám (napr. **utajované skutočnosti, daňové a bankové tajomstvo, osobné údaje, obchodné tajomstvo, informácie, ktorých sprístupnením možno porušiť ochranu duševného vlastníctva** a pod.)

Kto informácie sprístupňuje...

Informácie sú podľa Infozákona povinné sprístupňovať tzv. **povinné osoby**.

Infozákon v **§ 2** definuje **okruhy osôb** povinných na základe tohto zákona sprístupňovať informácie. Účelom tohto ustanovenia je definovať resp. pokryť všetky kategórie subjektov, ktoré majú podľa vôle zákonodarcu sprístupňovať informácie. Ak subjekt možno zaradiť pod jeden z pojmov (definícií) obsiahnutých v § 2 zákona Infozákona, je osobou povinnou sprístupňovať informácie.

Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám „*Osobami povinnými podľa tohto zákona sprístupňovať informácie (ďalej len "povinné osoby") sú štátne orgány, obce, ako aj tie právnické osoby a fyzické osoby, ktorým zákon zveruje právomoc rozhodovať o právach a povinnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb v oblasti verejnej správy, a to iba v rozsahu tejto ich rozhodovacej činnosti.*“

Pojmy „štátne orgány“ a „obce“ pokrývajú orgány štátnej moci (NRSR, vláda, ministerstvá a iné ústredné orgány štátnej správy), orgány miestnej štátnej správy (krajské a okresné úrady, daňové úrady, colné úrady, vojenské správy, inšpektoráty práce a pod.), súdy, orgány prokuratúry, Najvyšší kontrolný úrad, Národnú banku Slovenska, Telekomunikačný úrad SR, Úrad pre štátnu pomoc a pod., mestá a obce.

Pojem „právnické osoby a fyzické osoby, ktorým zákon zveruje právomoc rozhodovať o právach a povinnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb v oblasti verejnej správy“ pokrýva špecifickú kategóriu subjektov (napr. neštátne stredné školy pri uskutočňovaní prijímacieho konania, členovia vodnej stráže oprávnení ukladať pokuty a pod.).

Štátne orgány a obce majú podľa tohto ustanovenia **informačnú povinnosť v plnom rozsahu** – t.j. v zmysle § 3 ods. 1 zákona č. 211/2000 Z.z. sú povinné sprístupňovať **všetky informácie, ktoré majú k dispozícii**. Právnické a fyzické osoby, ktorým zákon zveruje právomoc rozhodovať o právach a povinnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb v oblasti verejnej správy majú podľa tohto ustanovenia informačnú povinnosť iba v rozsahu tejto ich rozhodovacej činnosti.

Podľa § 2 ods. 2 zákona č. 211/2000 Z.z. „**Povinnými osobami sú ďalej právnické osoby zriadené zákonom a právnické osoby zriadené štátnym orgánom alebo obcou podľa osobitného zákona. 2)**“

Pojem „právnické osoby zriadené zákonom“ pokrýva predovšetkým tzv. verejnoprávne inštitúcie (úrady práce, Sociálna poisťovňa, Všeobecná zdravotná poisťovňa, Protidrogový fond, Slovenská televízia, Slovenský rozhlas, Rada pre rozhlasové a televízne vysielanie). Ďalšou skupinou právnických osôb zriadených zákonom sú vysoké školy alebo štátne fondy.

Pojem „právnické osoby zriadené štátnym orgánom alebo obcou podľa osobitného zákona“ pokrýva rozpočtové a príspevkové organizácie zriadené týmito subjektami (Slovenské národné divadlo, základné a stredné školy, zariadenia sociálnych služieb zriaďované obcou a pod.).

Podľa § 2 ods. 3 zákona č. 211/2000 Z.z. „**Povinnými osobami sú ďalej aj právnické osoby založené povinnými osobami podľa odseku 1 a 2, ktoré hospodária s verejnými financiami alebo nakladajú s majetkom štátu alebo majetkom obcí.**“

Toto ustanovenie pokrýva štátne podniky, obchodné spoločnosti založené štátnym orgánom, obcou alebo rozpočtovou resp. príspevkovou organizáciou a pod.

Problémy pri uplatňovaní Infozákona

Nesprávny výklad zákona

V nasledujúcom texte opíšeme niektoré problémy, ktoré sa vyskytli a stále sa vyskytujú pri uplatňovaní Infozákona orgánmi verejnej správy (povinnými osobami) a ktoré sú spôsobené **nesprávnym výkladom ustanovení zákona**. Poznatky o existencii týchto problémov sme získali preskúmaním a vyhodnotením rozhodnutí o nesprístupnení informácií, o ktoré sme žiadali povinné osoby v rámci podávania telefonických žiadostí a tiež z ďalších etáp nášho monitoringu.

NESPRÍSTUPŇOVANIE INFORMÁCIÍ ZO SPRÁVNÝCH A STAVEBNÝCH KONANÍ.

Často sa vyskytuje prax, kedy poskytovanie informácií žiadateľom, ktoré sa týkajú správneho a lebo stavebného konania, je odmietané z toho dôvodu, že informovaní môžu byť len účastníci konania (resp. podľa stavebného zákona i osoby, ktoré preukážu „odôvodnenosť svojej požiadavky“). Ustanovenia správneho poriadku a stavebného zákona o práve účastníkov nahliadať do spisov a robiť z nich výpisy sú často vysvetľované tak, že tieto ustanovenia vylučujú možnosť sprístupnenia informácií z týchto konaní žiadateľom (tretím osobám) na základe Infozákona.

Takýto postup však nie je správny. Podľa § 16 ods. 2 Infozákona zákona *„Povinná osoba umožní každému bez preukázania právneho alebo iného dôvodu alebo záujmu nahliadnuť, robiť si výpisy alebo odpisy alebo kópie zo spisov a z dokumentácie“*. Pritom musia byť podľa § 16 ods. 3 urobené opatrenia, aby neboli sprístupnené informácie, ktoré zákon vyhlasuje za chránené (napr. osobné údaje, obchodné tajomstvo..)

Ustanovenia správneho poriadku a stavebného zákona o nahliadaní do spisu resp. dokumentácie a výpisoch z nej a Infozákon sa uplatňujú **súbežne**, bez toho, aby jeden predpis vylučoval uplatňovanie druhého predpisu.

Informácie zo spisu v správnom konaní a informácie týkajúce sa stavebného konania môžu byť samozrejme sprístupnené aj na základe ustanovení správneho poriadku a stavebného zákona účastníkom konania. **Účastníci konania** majú v tom prípade právo na získanie v zásade všetkých informácií o konaní.

Informácie o správnom alebo stavebnom konaní však možno získať **tiež na základe žiadosti v zmysle Infozákona**. V prípade sprístupnenia na základe Infozákona však musia byť urobené opatrenia, aby nazretím do dokumentácie **neboli porušená ochrana dôverných informácií chránených zákonom** (tj. aby neboli sprístupnené osobné údaje, obchodné tajomstvo a pod.). Ochrana dôverných informácií je vykonaním týchto opatrení v procese sprístupňovania informácií podľa Infozákona zabezpečená.

Informovanie o správnom a stavebnom konaní má zásadný a nezastupiteľný význam pre kontrolu výkonu verejnej správy zo strany občanov.

OBSAH ÚRADNÉHO SPISU A ÚZEMNÝ PLÁN NECHRÁNI AUTORSKÉ PRÁVO

Pri odmietaní informácií zo správneho a stavebného konania je často používané zdôvodnenie, že požadované informácie v spise (napr. situačný plán) a územnoplánovacia dokumentácia (napr. územný plán) **sú chránené autorským právom** a nemôžu byť sprístupnené.

Podľa § 6 ods. 3 písm. b) Autorského zákona (zákon 383/1997 Z.z.) **sa však autorská ochrana nevzťahuje na : text právneho predpisu, rozhodnutie administratívnej a právnej povahy, verejnú listinu, úradný spis a pod.**

Informácie, ktoré sú súčasťou úradného spisu, teda nie sú chránené autorským právom a nemôžu byť z tohto dôvodu nesprístupnené. Takisto informácie, ktoré sú súčasťou rozhodnutia administratívnej a právnej povahy (napr. územný plán), nie sú autorským právom chránené.

Krajský súd v Banskej Bystrici v rozsudku 23 S 17/02 konštatoval, že neexistuje dôvod na nesprístupnenie kópie územnoplánovacieho dokumentu. (napr. územného plánu mesta). Územnoplánovacie dokumenty mesta sú majetkom mesta – tj. toho, kto územnoplánovacia dokumentáciu objednal. Schválenie územného plánu má **charakter rozhodnutia** administratívnej a právnej povahy a preto **nie je územnoplánovacia dokumentácia chránená autorským zákonom.**

NESPRÁVNE POCHOPENIE ROZSAHU INFORMAČNEJ POVINNOSTI

Viacere štátne orgány si nesprávne vykladajú ustanovenie § 2 ods. 1 Infozákona a tvrdia, že štátne orgány majú povinnosť informovať **len o svojej rozhodovacej činnosti** a nie aj o hospodárení a iných činnostiach (Krajský úrad Prešov, Okresný úrad Bratislava II).

Takýto spôsob výkladu zákona je však **nesprávny**. Štátne orgány majú podľa Infozákona sprístupňovať **všetky informácie, ktoré majú k dispozícii, ak ich utajenie neustanovuje osobitný zákon**. Musia teda sprístupňovať **aj iné informácie**, ktoré sa netýkajú rozhodovacej činnosti.

SVOJVOLNÉ OZNAČOVANIE INFORMÁCIE ZA OBCHODNÉ TAJOMSTVO

Často sa stáva, že povinné osoby (napr. mestá) **odmietnu sprístupniť informácie** len z toho dôvodu, že ich určitý podnikateľ (napr. zmluvný partner) **považuje resp. označuje za svoje obchodné tajomstvo**. Takýto postup je však **v rozpore so zákonom** o slobodnom prístupe k informáciám i s Obchodným zákonníkom.

Podľa Obchodného zákonníka a rozhodnutí súdov (pozri rozsudok Najvyššieho súdu SR 6 SŽ 73/01) **nemožno ako obchodné tajomstvo označiť svojvoľne hocikáku informáciu**. Informáciu môže podnikateľ označiť ako obchodné tajomstvo **len vtedy, ak informácia spĺňa všetky znaky obchodného tajomstva** podľa § 17 Obchodného zákonníka.

Obchodným tajomstvom je podľa Obchodného zákonníka (§ 17) len skutočnosť, ktorá **súčasne spĺňa všetky nasledovné znaky**:

- *musí byť obchodnej, výrobnej alebo technickej povahy a musí súvisieť s podnikom,*
- *musí mať skutočnú alebo aspoň potenciálnu materiálnu alebo nemateriálnu hodnotu (tj. pri jej zverejnení by konkurencia získala výhodu),*
- *nie je v príslušných obchodných kruhoch bežne dostupná,*
- *má byť podľa vôle podnikateľa utajená,*
- *podnikateľ zodpovedajúcim spôsobom jej utajenie zabezpečuje.*

Povinná osoba sa nemôže spoľahnúť len na vyhlásenie podnikateľa, že informácia je jeho obchodným tajomstvom, ale **musí skúmať, či informácia označená podnikateľom za obchodné tajomstvo naozaj**

spĺňa všetky znaky obchodného tajomstva. Ak informácia nespĺňa čo len jeden znak obchodného tajomstva, nie je obchodným tajomstvom. V takom prípade **nemôže byť sprístupnenie takejto informácie zamietnuté z dôvodu ochrany obchodného tajomstva.**

NESPRÍSTUPŇOVANIE ZMLÚV SO SÚKROMNÝMI FIRMAMI

Ďalšou pomerne rozšírenou praxou povinných osôb (najmä miest a obcí) je nesprístupňovanie kópií zmlúv uzavretých medzi mestom resp. obcou a súkromnou firmou alebo podnikateľom. Nesprístupňovanie takýchto zmlúv býva často zdôvodňované tým, že zmluvný partner so sprístupnením zmluvy nesúhlasí a považuje ju za svoje obchodné tajomstvo.

Zmluvy medzi povinnou osobou (napr. mestom, obcou, štátnym orgánom) a súkromnou firmou alebo podnikateľom, ktorých obsahom je majetkové plnenie zo strany povinnej osoby sa týkajú používania verejných financií alebo **nakladania s majetkom štátu alebo majetkom obce**, a preto musia byť v zmysle § 10 ods. 2 písm. c) Infozákona na požiadanie sprístupnené, aj keby obsahovali obchodné tajomstvo. Takisto by museli byť sprístupnené, ak by sa týkali závažného **vplyvu na zdravie ľudí a životné prostredie**. (§ 10 ods. 2 písm. a)).

Ak sa totiž informácia týka **vecí verejného záujmu** vymenovaných v **§ 10 ods. 2** Infozákona, **ochrana obchodného tajomstva je prelomená** a informácia môže byť bez ohľadu na obchodné tajomstvo sprístupnená.

PROTIZÁKONNÉ VZN O SLUŽOBNOM TAJOMSTVE

Podľa zákona 100/1996 Z.z. o ochrane štátneho a služobného tajomstva mali mestá a obce možnosť vyhlásiť určité informácie alebo veci súvisiace s ich činnosťou **za služobné tajomstvo**. Služobné tajomstvo bolo definované ako informácia alebo vec, ktoré vzhľadom na ich význam je potrebné chrániť pred vyzradením, zneužitím, poškodením, zničením, stratou alebo odcudzením a ktoré sú uvedené v „zozname utajovaných skutočností tvoriacich predmet služobného tajomstva“. Tento zoznam vyhlasovala obec alebo mesto prostredníctvom všeobecne záväzného nariadenia (VZN).

Po prijatí zákona o slobodnom prístupe k informáciám, ktorý umožňuje prístup občanov k širokému okruhu informácií o činnosti miest a obcí, sa dôsledkov tohto zákona začali niektoré mestá a obce obávať. Vznikla publikácia obsahujúca vzor VZN o služobnom tajomstve, ktorý obciam sľuboval obídienie mnohých nepríjemností spojených s infozákonom. Mnoho obcí rado použilo ponúknutý vzor a prijali všeobecne záväznú nariadenia (VZN) o služobnom tajomstve, ktorými vyhlásili za služobné tajomstvo prakticky všetky informácie o činnosti miest a obcí, ktoré by občanov mohli zaujímať (Púchov, Veľký Šariš a ďalšie).

Prijatie uvedených VZN bolo dôsledkom úplného nepochopenia inštitútu služobného tajomstva. **Účelom** označenie skutočnosti ako služobného tajomstva **je ochrana informácií veľkej dôležitosti** pred neoprávnenými osobami, **nie utajenie skoro všetkých informácií o chode obce pred vlastnými obyvateľmi.**

Nepremysleným vyhlásením prakticky všetkých informácií za služobné tajomstvo **sa tieto VZN dostali do hrubého rozporu s množstvom zákonov a iných právnych predpisov.**

Možno uviesť veľa situácií, pri ktorých by uplatňovanie týchto VZN viedlo k absurdným situáciám. Niektoré VZN určili za služobné tajomstvo aj napríklad osobné údaje volených predstaviteľov mesta – obce (napr. rodné číslo). Podľa platných zákonov nemôžu teda predstavitelia obce prezradiť svoje rodné číslo ani členom vlastnej rodiny. K ohrozeniu a vyraďeniu služobného tajomstva však zákonite musí prísť vždy, keď volený predstaviteľ obce vyplňuje úradný formulár.

Problematickým je aj označenie obchodných zmlúv uzatváraných mestom ako služobné tajomstvo. Takýmto postupom je možné absolútne paralyzovať činnosť mesta (ak zmluva napr. o sponzorskom dare je služobným tajomstvom). Každý budúci obchodný partner mesta by musel najprv podpísať vyhlásenie o mlčanlivosti a zaviazat' sa, že údaje o zmluve, ktorú sám s mestom uzatvorí, nikomu nevyzradí. Zmluvu ako služobné tajomstvo nemožno kopírovať a je potrebné dodržiavať tzv. režimové opatrenia pri narábaní s ňou (fyzická ochrana – uloženie na bezpečnom mieste a i.).

Podobný problém nastal, keď mestá vyhlásili za služobné tajomstvo informácie týkajúce sa obchodných zmlúv uzatváraných mestom a pokúsili sa tak preniesť inštitút služobného tajomstva do súkromnoprávných vzťahov. V tomto prípade by každý budúci obchodný partner mesta musel najprv podpísať vyhlásenie o mlčanlivosti a zaviazat' sa, že údaje o zmluve, ktorú sám s mestom uzatvorí, nikomu nevyzradí.

Niektoré VZN obsahovali takisto veľmi **široké a nejasné formulácie, pod ktoré bolo možné zahrnúť skoro každú požadovanú informáciu**. V mnohých obciach boli za služobné tajomstvo napríklad vyhlásené „*prevádzkovo technické informácie o obci*“, „*súhrnné evidenčné, číselné a štatistické informácie o obci*“, „*súhrnné podklady a údaje o informačných systémoch obce*“ alebo „*komplexné správy a analýzy o vnútornom chode obce a obecného úradu*“.

Utajenými ale boli aj **informácie o hospodárení obcí a miest** (napr. „*zostatky na účtoch*“)

Nový zákon **č. 241/2001 Z. z. o utajovaných skutočnostiach** účinný od 1. novembra 2001 zrušil zákon o štátnom a služobnom tajomstve. Zaviedol novú kategorizáciu utajovaných skutočností na štyri skupiny (prísne tajné, tajné, dôverné, vyhradené). Nový zákon odstránil svojvôľu pri vyhlasovaní utajovaných skutočností, ktorú mestám a obciam umožňoval predošlý zákon. **Obce teda už odteraz nemajú právomoc prijímať VZN o služobnom tajomstve.**

Podľa nového zákona o utajovaných skutočnostiach môže byť za utajovanú skutočnosť **označená len informácia, ktorá sa nachádza v zozname utajovaných skutočností** ustanovených Národným bezpečnostným úradom SR (vyhláška NBÚ SR, ktorou sa ustanovuje zoznam utajovaných skutočností).

VZN vyhlasujúce za služobné tajomstvo takýto široký okruh informácií je **zjavne v rozpore** s Ústavou SR, zákonom o slobodnom prístupe k informáciám, zákonom o utajovaných skutočnostiach, zákonom o verejnom obstarávaní, zákonom o obecnom zriadení a mnohými ďalšími právnymi predpismi.

Z dôvodu zjavne existujúceho rozporu so zákonmi **môže každý občan podať podnet** orgánom **prokuratúry**, aby proti takémuto VZN podali v zmysle zákona o prokuratúre **protest**. Ak nebude VZN obcou napriek podanému protestu zrušené, môže prokurátor prostredníctvom Generálnej prokuratúry podať **návrh na vyslovenie nesúladu** VZN so zákonmi a ústavou **na Ústavný súd SR**. Takýmto rozhodnutím Ústavného súdu stráca VZN účinnosť.

NESPRÍSTUPŇOVANIE INFORMÁCIÍ O LICENCIÁCH A POVOLENIACH

Problematickým často býva i informovanie o tom, komu boli udelené licencie alebo povolenia. Licencie alebo povolenia sú najčastejšie udeľované štátnymi orgánmi a oprávňujú osobu (väčšinou podnikateľa) na vykonávanie určitej činnosti (napr. vývoz a dovoz tovaru, vykonávanie medzištátnej prepravy a pod.). Na udelenie licencií alebo povolení väčšinou nie je právny nárok a ich udelenie závisí od rozhodnutia a posúdenia orgánu alebo komisie, ktorá ich udeľuje. Z toho dôvodu sa často vynára **podozrenie z nepriehľadnosti procesu udeľovania licencií a povolení** a preto je informovanie o tom, komu sa licencie alebo povolenia udelili, vecou verejného záujmu.

Povinné osoby často odmietajú sprístupňovať informácie o tom, komu boli licencie udelené, z toho dôvodu, že túto informáciu **považujú podnikatelia za svoje obchodné tajomstvo**. Tento postup je však nesprávny.

V prípade informácie o tom, že konkrétnemu podnikateľovi bola udelená licencia alebo povolenie, **nie je splnený druhý a tretí znak** obchodného tajomstva. Zverejnenie informácie podnikateľom o tom, že má oprávnenie na vykonávanie určitej činnosti, je nevyhnutnou podmienkou uzatvárania zmlúv s obchodnými partnermi alebo klientmi. Ak by mala byť táto informácia utajená, bola by tiež znemožnená akákoľvek reklama a propagácia, pretože vykonávaním reklamy podnikateľ vlastne dáva najavo, že má na vykonávanie propagovanej činnosti alebo poskytovanie služby povolenie. Zverejnením informácie, že je držiteľom povolenia, podnikateľ **neutrpi ujmu**, naopak, ujmu by utrpel utajením tejto informácie. Z uvedených dôvodov je teda informácia o udelení licencii tiež bežne **dostupná v príslušných obchodných kruhoch** a podnikateľ **nemôže úplne zabezpečiť jej utajenie**.

V prípade informácie o udelení licencie alebo povolenia konkrétnemu podnikateľovi ide navyše o obsah **výroku rozhodnutia orgánu štátnej správy** (nie o informáciu obchodnej, výrobnéj alebo technickej povahy) a preto by bolo absurdné ju utajovať ako obchodné tajomstvo.

Informácia o tom, komu bola udelená licencia alebo povolenie nie je utajená na základe žiadneho zákona a **musí byť** na požiadanie povinnou osobou **sprístupnená**.

NEINFORMOVANIE O STAVE HOSPODÁRENIA MESTA ALEBO OBCE

Mestá alebo obce často odmietajú informovať o momentálnom stave hospodárenia. Odmietajú sprístupňovať napríklad informácie **o výške zostatku na účte** mesta alebo obce a pod.

Takéto informácie sú informáciami o nakladaní s verejnými financiami a majetkom obce a ich sprístupnenie je vo verejnom záujme. Informácie o stave hospodárenia obce nie sú žiadnym zákonom vyhlásené za utajené, a preto **musia byť na požiadanie sprístupnené**.

Podľa **§ 10 ods. 2 písm. c)** Infozákona nemôžu byť tieto informácie nesprístupnené ani z dôvodu ochrany obchodného tajomstva.

OSOBNÉ ÚDAJE

Častým problémom býva, že povinné osoby považujú za osobný údaj informáciu, spojenú s výlučne funkciou alebo pracovným zaradením. Takáto informácia však **nie je osobným údajom, pretože sa nedotýka osoby- tj. súkromia a osobnosti**.

Takisto je potrebné si uvedomiť, že ochrana osobnosti a osobných údajov sa vzťahuje **len na fyzické osoby. Na právnické osoby (PO) sa nevzťahuje**. Preto napríklad informácie o stavebných povoleniach pre PO, zoznam registrovaných autoškôl PO a pod. nie sú osobným údajom.

Chyby v procese vybavovania žiadostí

NEČINNOSŤ (TZV. FIKTÍVNE ROZHODNUTIE)

V súvislosti s uplatňovaním infozákona sa občania často stretávajú s názorom úradníkov, že ak príslušný úrad nesúhlasí so sprístupnením informácie, **nie je povinný o tom vydať** odôvodnené **písomné rozhodnutie** a zaslať ho žiadateľovi.. Toto tvrdenie odôvodňujú argumentom, že infozákon takýto postup umožňuje, pretože v prípade nevydania písomného rozhodnutia príde podľa zákona v dôsledku nečinnosti úradu aj tak k vydaniu tzv. fiktívneho rozhodnutia o nesprístupnení informácie (§19 ods. 3 infozákona). Tieto názory nezostávajú len pri teórii, ale sa často premietajú i do praxe úradov - povinných osôb. Ak teda občan podá žiadosť o informáciu, stáva sa, že úrad jeho žiadosť nevybaví a na sťažnosti občana reaguje argumentáciou, že nečinnosť je podľa zákona právom úradu. Keď však o odmietnutí sprístupnenia informácie úrad nevydá rozhodnutie obsahujúce dôvody nesprístupnenia, **občan sa vôbec nedozvie, z akého dôvodu** bola jeho žiadosť o informáciu **zamietnutá**.

Nečinnosť úradov (povinných osôb) je však v rozpore so zákonom.

Podľa § 17 ods. 1 zákona č. 211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám „Žiadosť o sprístupnenie informácií povinná osoba **vybaví** bez zbytočného odkladu, najneskôr **do desiatich dní odo podania žiadosti...**“

Podľa § 18 ods. 2 zákona o slobodnom prístupe k informáciám „Ak povinná osoba žiadosti nevyhoví hoci len sčasti, vydá o tom v zákonom stanovenej lehote **písomné rozhodnutie.**“

Povinná osoba je do desiatich dní povinná buď požadované informácie **sprístupniť** (odoslať, dať k dispozícii) alebo **vydať písomné rozhodnutie** o nesprístupnení informácií a umožniť, aby sa žiadateľ mohol s obsahom tohto rozhodnutia oboznámiť (rozhodnutie odoslať).

Podľa § 18 ods. 3 zákona č. 211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám „Ak povinná osoba v lehote na vybavenie žiadosti neposkytla informácie či nevydala rozhodnutie a ani informáciu nesprístupnila, **predpokladá sa, že vydala rozhodnutie, ktorým odmietla poskytnúť informáciu.** Za deň doručenia rozhodnutia sa v tomto prípade považuje tretí deň od uplynutia lehoty na vybavenie žiadosti.“

V dôsledku nečinnosti povinnej osoby prichádza v zmysle § 18 ods. 3 zákona o slobodnom prístupe k informáciám k vzniku **rozhodnutia o nesprístupnení informácie – tzv. fiktívneho rozhodnutia.**

Zákon o slobodnom prístupe k informáciám neumožňuje povinným osobám vybavovať žiadosti o sprístupnenie informácií svojou nečinnosťou. **Nečinnosť** povinnej osoby resp. **zmeškanie lehoty** na vybavenie žiadosti o sprístupnenie informácií **je zjavným porušením ustanovení § 17 a § 18 zákona o slobodnom prístupe k informáciám.** Vznik fiktívneho rozhodnutia je následkom nečinnosti povinnej osoby, ktorý nastáva len v záujme ochrany práva žiadateľa na prístup k informáciám. Povinná osoba teda nemá oprávnenie zostať nečinná.

Fiktívne rozhodnutie o nesprístupnení informácií **neobsahuje náležitosti rozhodnutia** v zmysle § 47 Správneho poriadku (výrok, odôvodnenie, poučenie o odvolaní). V odôvodnení rozhodnutia musí

povinná osoba uviesť, ktoré skutočnosti boli podkladom pre rozhodnutie, akými úvahami bol vedený pri hodnotení dôkazov a pri použití právnych predpisov, na základe ktorých rozhodoval. V rozhodnutí o nesprístupnení informácií musí teda povinná osoba výslovne **uviesť dôvod**, prečo bol prístup k požadovaným informáciám zamietnutý. Prístup k požadovaným informáciám je možné obmedziť **len z dôvodov vymenovaných v § 8 až § 12** zákona o slobodnom prístupe k informáciám (napr. požadovaná informácia je utajovanou skutočnosťou, daňovým tajomstvom, osobným údajom).

Fiktívne rozhodnutie **nie je ani písomne vyhotovené**, čo je v rozpore s § 18 ods. 2 zákona o slobodnom prístupe k informáciám. V dôsledku uvedených skutočností je fiktívne rozhodnutie o nesprístupnení informácií **nezákonné**.

Podobný názor zastáva **Najvyšší súd SR** v rozsudku 7 SŽ 180/01 a **Krajský súd v Bratislave** v rozsudku 19 S 31/02.

NEVYDÁVANIE PÍSMŇÝCH ROZHODNUTÍ, ROZHODNUTIA BEZ NÁLEŽITOSTÍ

Veľmi rozšíreným nedostatkom je **nevydávanie písomných rozhodnutí o nesprístupnení informácie obsahujúcich všetky povinné náležitosti**. (napr. MČ Košice-Barca)

Infozákon jednoznačne stanovuje, že ak povinná osoba neposkytne žiadateľovi požadovanú informáciu, je povinná vydať v lehote na vybavenie žiadosti (10 dní) **písomné rozhodnutie o nesprístupnení informácie** (§ 18 ods. 2 infozákona). Toto rozhodnutie musí obsahovať **výrok** o tom, že informácia sa nesprístupňuje, **dôvody ustanovené zákonom** pre nesprístupnenie požadovanej informácie (uvedené **v § 8 až 11** Infozákona) a **poučenie o odvolaní**. Rozhodnutie o nesprístupnení informácie je rozhodnutím vydaným v správnom konaní, podobne ako mnohé iné rozhodnutia orgánov štátnej správy a samosprávy a musí spĺňať podmienky určené Správnym poriadkom (§ 46 a § 47 zákona č. 71/1967 Zb.)

Povinné osoby často **odmietnu** sprístupnenie informácie len **ústnym vyjadrením, obyčajným listom neobsahujúcim náležitosti rozhodnutia alebo na žiadosť vôbec nezareagujú**. V dôsledku nevydávania rozhodnutí povinnými osobami nie je ani možné presne zistiť, koľko žiadostí o informáciu bolo odmietnutých a **údaj o časti odmietnutých žiadostí** zostáva preto **neznámy**.

Ak povinná osoba nevydá riadne písomné rozhodnutie, obsahujúce poučenie o možnosti odvolania, **občan** bez právnych znalostí **sa nedozvie**, že má právo, aby bolo zamietnutie žiadosti o informáciu preskúmané v odvolacom konaní – tj. **že má právo sa odvolať**.

List povinnej osoby, ktorým bolo sprístupnenie požadovanej informácie odmietnuté je však **podľa svojho obsahu rozhodnutím** o nesprístupnení informácie, hoci nemá všetky náležitosti rozhodnutia (výrok, poučenie o odvolaní). **Aj proti takémuto listu** (rozhodnutiu) môže teda žiadateľ **podať odvolanie**. Takéto rozhodnutie však neobsahuje zákonné náležitosti a z toho bude vždy súdom zrušené ako nezákonné. Rovnaký názor zastáva i súdna prax (rozsudok Krajského súdu v Bratislave 19 S 31/02.)

VYŽADOVANIE ÚHRAD NÁKLADOV VOPRED

Veľmi rozšírenou praxou vyskytujúcou sa **u takmer všetkých povinných osôb** je podmieňovanie poskytnutia požadovaných informácií zaplatením úhrady materiálnych nákladov vopred alebo zaplatením preddavku, ktorý môže byť dokonca vyšší ako konečná výška úhrady. Táto prax je zakotvená i vo väčšine **smerníc**, ktorými povinné osoby podrobnejšie upravili uplatňovanie Infozákona. Smernice obsahujú ustanovenia o tom, že **ak nebude zaplatená úhrada nákladov vopred, žiadosť nebude vybavená resp. informácia nebude poskytnutá**. Povinné osoby obhajujú tento postup argumentom, že ak by žiadateľ o informáciu nezaplatil úhradu materiálnych nákladov vopred, povinná osoba by sa vystavila riziku, že po poskytnutí informácie žiadateľ úhradu vôbec nezaplatí, povinnej osobe môže vzniknúť škoda a úhrada by sa muselo od takéhoto žiadateľa vymáhať súdnou cestou.

Infozákon však takýto postup povinnej osoby neumožňuje. **Zaplatenie úhrady nákladov vopred nie je náležitou žiadosťou o informáciu**. Povinná osoba by teda mala **vybaviť žiadosť v zákonnej lehote** bez ohľadu na to, či boli vopred uhradené materiálne náklady.

Podobný názor zastáva Okresná prokuratúra Bratislava II, ktorá v upozornení prokurátora na nezákonný postup uvádza: „*Nezaplatenie nákladov nie je dôvodom na odmietnutie informácie.*“

Navyše, zaplatením predbežnej úhrady nákladov sa žiadateľ o informácie dostáva do nevýhodnej pozície, kedy vlastne **nevie, za čo platí úhradu** a či mu budú následne zaslané tie informácie, o ktoré žiadal. Vyžadovanie, aby občan zaplatil napr. šekom čo i len drobnú sumu a potom ešte povinnej osobe poslal potvrdenie o zaplatení sumy, môže mať na mnohých žiadateľov **demotivujúci** účinok. Ak chce občan získať nejakú jednoduchú informáciu, často od svojho úmyslu upustí, keď zistí, že musí pred získaním informácie nielen podať žiadosť, ale dostaviť sa aj na poštu, zaplatiť úhradu šekom a následne preukázať zaplatenie sumy povinnej osobe (t.j. poslať jej ústrižok šeku). Pri starších občanoch môžu tieto požiadavky povinných osôb spôsobiť ešte väčšie ťažkosti.

Podľa nášho názoru v prípade, ak sa povinná osoba naozaj obáva nezaplatenia úhrady zo strany žiadateľa, riešením môže byť poslanie informácií **na dobierku**. Týmto postupom bude dodržaný Infozákon a žiadosť bude vybavená v zákonnej lehote a zároveň sa povinné osoby nemusia obávať, že informácie síce budú žiadateľovi poskytnuté, ale žiadateľ nezaplatí úhradu nákladov. Treba si však uvedomiť, že i v povahe dobierky je skutočnosť, že žiadateľ resp príjemca dobierky celkom nevie, aké informácie mu boli v zásielke poslané.

V prípade využívania inštitútu dobierky teda treba dbať i na ochranu záujmov žiadateľa a **spolu s dobierkou** zaslať žiadateľovi **sprievodný list**, obsahujúcim oznámenie povinnej osoby žiadateľovi o tom, čo resp. aké konkrétne informácie sú zasielané na dobierku.

ČO JE INFORMÁCIA A KTORÉ INFORMÁCIE MÁ POVINNÁ OSOBA „K DISPOZÍCII“ ?

Povinné osoby často veľmi zužujúco vykladajú **pojem „informácia“**. Za informáciu nepokladajú napr. kópiu určitého dokumentu, ale len slovný obsah dokumentu. Treba si uvedomiť, že za informáciu sa nepokladá len verbálna (slovná) informácia, ale i obrazová (t.j. fotokópia) a zvuková informácia a tiež i audiovizuálny záznam. Pri určení toho, čo všetko je informáciou, možno vychádzať zo zákona č. 241/2001 Z.z. o ochrane utajovaných skutočností, ktorý v § 2 písm. b) definuje pojem „informácia“ nasledovne:

„informáciou je

1. obsah písomnosti, nákresu, výkresu, mapy, fotografie, grafu alebo iného záznamu,
2. obsah ústneho vyjadrenia,
3. obsah elektrického, elektromagnetického, elektronického alebo iného fyzikálneho transportného média“

Väčšina povinných osôb má podľa Infozákona (§ 3 ods. 1) sprístupňovať všetky **informácie, ktoré má k dispozícii**, okrem informácií vyhlásenými zákonom za utajené (štátne orgány, obce, VÚC, právnické osoby zriadené zákonom, rozpočtové a príspevkové organizácie). Povinné osoby však často nevedia určiť, ktorú informáciu „majú“ k dispozícii a ktorú informáciu k dispozícii „nemajú“. Často sa stáva, že povinné osoby zamietnu žiadosť s odôvodnením, že požadované informácie nemajú k dispozícii, hoci je zjavné, že s požadovanými informáciami narábajú a že ich musia mať.

Podľa Infozákona informáciou, ktorú má povinná osoba k dispozícii, nie je len informácia, ktorú **má** v momente podania žiadosti **reálne a fyzicky k dispozícii**, ale i informácia, ktorú na základe predpisov **musí mať k dispozícii**. Ak napríklad povinná osoba vykonáva zo zákona kontrolu určitých činností alebo s určitými informáciami narába, musí mať tieto informácie k dispozícii. K výkladu pojmu „mať informáciu k dispozícii“ sa vyjadril i Krajský súd v Bratislave v rozsudku 19 S 31/02, kde konštatuje, že **povinná osoba má požadované informácie k dispozícii vtedy, ak s nimi pri svojej činnosti narába, resp. ak sú predmetom jej činnosti**.

NEÚPLNÉ EVIDENCIE ŽIADOSTÍ

V priebehu monitoringu sa zistilo, že nie všetky povinné osoby vedú evidenciu prijatých žiadostí úplne v súlade so zákonom. Niektorým povinným **osobám chýbali v evidencii údaje**, ktoré má podľa zákona obsahovať a niektoré povinné osoby **evidenciu vôbec nevedli**. Problémom bola aj skutočnosť, že neexistovala centrálna jednotná evidencia žiadostí a v dôsledku bolo sťažné zistenie súhrnných informácie o prijatých žiadostiach.

Podľa Infozákona (§ 20) je každá povinná osoba je povinná viesť **evidenciu prijatých žiadostí** o poskytnutie informácie, ktorá obsahuje najmä:

- a) **dátum podania** žiadosti,
- b) **vyžiadanú informáciu** a navrhovaný spôsob poskytnutia informácie,
- c) **výsledok vybavenia** žiadosti (či bola požadovaná informácia **poskytnutá alebo** bolo **vydané rozhodnutie o nesprístupnení** informácie príp. či bola žiadosť o informácie postúpená inej povinnej osobe) a
- d) údaj o tom, **či bol podaný opravný prostriedok** (odvolanie, ..)

NEDOSTATOČNÉ ODSTRÁNENIE OSOBNÝCH ÚDAJOV (ANONYMIZÁCIA)

Na kópiách zaslaných rozhodnutí o nesprístupnení informácií sme sa niekedy stretli s tým, že **mená, priezviská a bydliská fyzických osôb - žiadateľov** o informácie **neboli dostatočne znečitateľnené**. V dôsledku toho sa bolo možné dozvedieť i to, o aké informácie konkrétny žiadateľ určený menom, priezviskom a bydliskom žiadal a v dôsledku toho mohlo prísť k sprístupneniu osobných údajov. (Okresný úrad Prešov, Krajský úrad Prešov, Bratislava Nové Mesto, Devínska Nová Ves, Okresný úrad Bratislava II,

Chyby v procese aktívneho zverejňovania informácií

Najmä samosprávy často nerešpektujú ustanovenia Infozákona týkajúce sa tzv. povinného zverejňovania informácií podľa § 5. Problémy vznikajú i v dôsledku **nesprávneho výkladu pojmov** „Zverejnenie na verejne prístupnom mieste“ a „zverejnenie spôsobom umožňujúcim hromadný prístup“.

ZVEREJNENIE NA VEREJNE PRÍSTUPNOM MIESTE

Podľa Infozákona musia povinné osoby zverejniť informácie vymenované v § 5 ods. 1 zákona, a to v sídle povinnej osoby a na všetkých jej pracoviskách **na verejne prístupnom mieste** (napríklad o právomoci a kompetenciách povinnej osoby, popis organizačnej štruktúry povinnej osoby, miesto, čas a spôsob, akým možno získať informácie, sadzobník správnych poplatkov vybraných za jednotlivé úkony, sadzobník úhrad za sprístupňovanie informácií a pod.).

Verejne prístupné miesto je také miesto, na ktoré majú voľný a neobmedzený prístup ľubovoľné osoby. Spravidla by sa teda tieto informácie mali vyvesiť vo verejne prístupnom vestibule budovy, kde sídli povinná osoba alebo kde sú jej pracoviská, prípadne na tabuli priamo pred budovou.

ZVEREJNENIE NA INTERNETE

Okrem povinnosti zverejniť požadované informácie na verejne prístupnom mieste ukladá zákon úradom (nie však obciam, ktoré nie sú mestami) **zverejniť informácie obsiahnuté v § 5 spôsobom umožňujúcim hromadný prístup**. (napr. popis organizačnej štruktúry, miesto, čas a spôsob, akým možno získať informácie, informácie o tom, kde možno podať žiadosť, návrh, podnet alebo sťažnosť, ale tiež napr. zápisnice z verejných schôdzí mestských zastupiteľstiev, texty schválených VZN a uznesení zastupiteľstva, údaje o dochádzke poslancov a pod.)

Hromadným prístupom je podľa zákona „prístup neobmedzeného okruhu žiadateľov **pomocou telekomunikačného zariadenia, najmä prostredníctvom siete internet**.“ Internet, ako to už zákon naznačuje, je najlacnejším, najjednoduchším a prakticky jediným spôsobom, ako možno zverejniť informácie spôsobom umožňujúcim hromadný prístup. Z citovaného ustanovenia § 6 ods. 1 zákona o slobodnom prístupe k informáciám teda úradom de facto vyplýva **povinnosť zverejňovať požadované informácie na internetovej stránke** a zároveň tieto informácie aktualizovať a dopĺňať.

Hromadným prístupom k informáciám teda **nie sú nástenky alebo bulletin**y, ako je to uvádzané vo viacerých smerniciach upravujúcich uplatňovanie zákona úradmi.

Smernice a sadzobníky týkajúce sa uplatňovania Infozákona

SMERNICE

Smernice vydané na implementáciu Infozákona v zásade úplne nasledujú postup vybavovania žiadostí o sprístupnenie informácií, ktorý vyplýva z ustanovení zákona.

Vo viacerých smerniciach sú však niektoré ustanovenia **v rozpore** s Infozákomom, s ďalšími právnymi predpismi (napr. s vyhláškou Ministerstva financií č. 481/2000 Z. z.) a tiež s Ústavou Slovenskej republiky.

Nesprávne definovaný „hromadný prístup k informáciám“

Viaceré smernice obsahujú **nesprávne definovaný „hromadný prístup k informáciám“**. Za hromadný prístup k informáciám je označované zverejnenie na nástenke alebo v bulletine, čo nie je správne. Hromadný prístup je umožnený zverejnením informácie **na internetovej stránke**.

Odloženie žiadosti

Veľa smerníc obsahuje **ustanovenia o tom, že žiadosť sa odloží a nevybaví, ak žiadateľ vopred nezaplatí úhradu resp. informácia sa odošle až po zaplatení**

Podľa ustanovenia § 14 ods. 2 Infozákona povinná osoba žiadosť odloží vtedy, ak žiadosť nemá predpísané náležitosti (t.j. označenie povinnej osoby, ktorej je určená, označenie toho, kto žiadosť podáva, určenie informácií, ktorých sa žiadosť týka a označenie spôsobu, ktorým žiadateľ navrhuje sprístupniť informáciu) a tiež ak žiadateľ napriek výzve žiadosť v určenej lehote (nie kratšej ako sedem dní) nedoplní a informáciu nemožno pre tento nedostatok sprístupniť.

Zaplatenie preddavku resp. celej sumy úhrady materiálnych nákladov však podľa zákona nie je náležitosťou žiadosti o sprístupnenie informácie. Z toho teda vyplýva, že **ani jej nezaplatenie vopred nemôže byť dôvodom na odloženie žiadosti**.

Nemožnosť požiadať o informáciu telefonicky

Smernice vo viacerých prípadoch (napr. v smernici Mestskej časti Bratislava – Nové Mesto) ustanovujú, že žiadosti o informácie podané telefonicky „sa neprijímajú“. Vyskytli sa aj situácie, že pracovníci povinnej osoby skutočne odmietli telefonickú žiadosť prijať a vybaviť.

Tento postup je v rozpore so zákonom, pretože **telefonické podanie žiadosti je technicky vykonateľným** spôsobom podania žiadosti o informácie a preto by mala byť takáto žiadosť prijatá, zaznamenaná a vybavená.

SADZOBNÍKY

Podľa ustanovení § 21 Infozákona sa informácie sprístupňujú **bezplatne** s výnimkou úhrady materiálnych nákladov. Znamená to, že **za vykonanie samotného úkonu zaobstarania a sprístupnenia** informácie nesmie byť úhrada vyberaná. Žiadateľ je povinný uhradiť povinnej osobe **len materiálne náklady** spojené so zhotovením kópií, so zadovážením technických nosičov a s odoslaním informácie.

Podrobnosti o úhrade materiálnych nákladov ustanovila vyhláška Ministerstva financií č. 481/2000 Z. z. o úhrade nákladov pri poskytovaní informácií. Napriek zneniu § 21 zákona a na zákon nadväzujúcej vyhlášky boli na niektorých úradoch vydané sadzobníky, ktorých obsah je v rozpore so zákonom a s vyššie uvedenou vyhláškou.

Neprimerane vysoká výška úhrady materiálnych nákladov

V sadzobníkoch viacerých úradov bola určená úhrada za materiálne náklady spojené so zhotovením kópie, so zadovážením technických nosičov informácií a s odoslaním informácie žiadateľovi **v takej výške, ktorá nie je v žiadnom prípade reálna** – t.j. napríklad **vysoko prevyšuje bežnú maloobchodnú cenu** nosiča informácie.

Nasledujú príklady niektorých úhrad účtovaných úradmi:

Petržalka: CD – 90 Sk,-

Devín: disketa : 65 Sk,-

CD: 200 Sk,-

Bratislava – Nové mesto: disketa: 60 Sk,-

CD: 200 Sk,-

Výška úhrady za technický nosič dát (disketu, CD ROM, magnetofónovú kazetu a pod.) má presne zodpovedať nákladom, ktoré povinná osoba vynaložila na jeho zaobstaranie. Na úhradách materiálnych nákladov by úrady nemali v žiadnom prípade „zarábať“.

Úhrada za prácu

Sadzobníky niektorých úradov obsahujú často ustanovenia, na základe ktorých **sa úhrada platí** nielen za materiálne náklady, ale i **spotrebovaný pracovný čas** alebo **úkony pri prenášaní informácie na materiálny nosič informácie** (napr. za nahranie diskety, kopírovanie a pod.).

Takéto ustanovenia sú zjavne v rozpore s Infozákonom a tiež s vyhláškou Ministerstva financií. Zákon i vyhláška totiž jednoznačne stanovujú, že informácie sa sprístupňujú bezplatne a že úhrada sa platí len za materiálne náklady spojené s obstaraním nosiča informácie a nie aj za úkony prenesenia informácií na nosič.

Za nahrávanie resp. prenášanie informácií na nosič zamestnanci poverení vybavovaním žiadostí riadne poberajú mzdu, a sprístupňovanie informácií v zmysle Infozákona je ich pracovnou úlohou. Účelom úhrad za sprístupnenie informácií nie je vylepšovať rozpočty úradov ale pokryť skutočné nevyhnutné náklady.

ZAUJÍMAVÉ PRÍPADY (KAUZY)

V priebehu monitoringu sme sa stretli s viacerými prípadmi, prostredníctvom ktorých sa nám buď podarilo **zmeniť ustálenú a všeobecne rozšírenú prax** povinných osôb **v prospech práva na informácie** alebo tieto prípady predstavovali **reprezentatívny príklad rozšírenej praxe** povinných osôb.

Informovanie o udelení licencií

(Nadácia Občan a demokracia vs. Ministerstvo hospodárstva SR - **rozklad**)

Informovanie o tom, komu boli udelené licencie na vývoz a dovoz tovaru, bolo nemožné z toho dôvodu, že predstavitelia licenčného odboru Ministerstva hospodárstva, ktoré o udeľovaní licencií rozhoduje, tvrdili, že informáciu považujú podnikatelia za svoje obchodné tajomstvo.

Proces udeľovania licencií je často kritizovaný ako neprehľadný a netransparentný. Dôvodnosť obáv o transparentnosť udeľovania licencií dokladá i skutočnosť, že na udelenie mnohých licencií nie je právny nárok a udelenie licencie závisí od posúdenia komisie.

Podľa nášho názoru je informovanie o tom, komu boli licencie udelené, vo verejnom záujme a je jedným z nástrojov predchádzania korupcii a preto sme sa rozhodli pokúsiť zmeniť prax ministerstva týkajúcu sa informovania o licenciách.

Nadácia Občan a demokracia teda požiadala o zoznam firiem, ktorým boli udelené licencie na vývoz dreva v roku 2002. Licencie na vývoz dreva sme si vybrali z toho dôvodu, že neprehľadné nakladanie a hospodárenie s drevom v SR a odmietanie informovania o licenciách dreva zo strany ministerstva bolo viackrát predmetom kritiky aj v tlači.

Ako odpoveď na našu žiadosť nám bolo doručené zamietavé rozhodnutie Ministerstva hospodárstva SR. Ministerstvo zamietlo našu žiadosť o informácie. S dôvodmi ministerstva sme nesúhlasili a preto sme proti zamietavému rozhodnutiu ministerstva podali opravný prostriedok – **rozklad**.

V zákonnej lehote nám bolo doručené rozhodnutie ministerstva o rozklade, ktorým bolo nášmu **rozkladu vyhovené** a prvostupňové rozhodnutie ministerstva bolo **zrušené**. Ministerstvo uznalo naše argumenty, že informácia o obsahu výroku rozhodnutia orgánu štátnej správy nemôže byť obchodným tajomstvom.

V sprievodnom liste ministerstvo uviedlo, že na základe rozkladu Nadácie Občan a demokracia sa na ministerstve uskutočnilo interné pracovné rokovanie, ktoré vyústilo do **rozhodnutia, že informácie o udelení všetkých druhov licencií sa odteraz budú sprístupňovať**.

Svojoľné a bezdôvodné ignorovanie a zamietnutie žiadosti

(Nadácia Občan a demokracia vs. Primátor mesta Žilina - **žaloba**)

V rámci podávania písomných žiadostí o sprístupnenie informácie sme okrem mnohých povinných osôb podali i žiadosti adresované **mestu Žilina**. V žiadostiach sme žiadali informácie o nakladaní s majetkom mesta (počet služobných áut, ich cenu, počet zahraničných služobných ciest, náklady vynaložené na tieto cesty a ich program). Išlo o informácie, ktoré nám boli inými mestami a inými povinnými osobami

bez väčších problémov poskytnuté. Sprístupňovanie požadovaných informácií je podľa nášho názoru vo verejnom záujme, pretože umožňuje občanom vykonávať kontrolu nakladania s financiami a majetkom mesta a kontrolovať účel a množstvo vynaložených finančných prostriedkov.

Žiadosti boli odosielané v mene našich spolupracovníkov-monitorov za tým účelom, aby sme zistili postup povinnej osoby pri vybavovaní žiadostí bežných občanov – fyzických osôb. Mesto Žilina však ani na jednu žiadosť podanú našimi spolupracovníkmi nezareagovalo, čím sa dopustilo porušenia zákona. Ak je povinná osoba úplne nečinná, podľa Infozákona sa predpokladá, že vydala zamietavé rozhodnutie (tzv. fiktívne rozhodnutie). Vypracovali sme teda našim spolupracovníkom odvolania proti fiktívnym rozhodnutiam, ktoré obsahovali kvalifikované právne argumenty. Mesto Žilina aj tieto podané odvolania absolútne ignorovalo, čím sa znovu dopustilo vedomého porušenia zákona

Nakoniec sme sa rozhodli, že keď mesto Žilina úplne ignoruje žiadosti a odvolania bežných občanov, pokúsime sa požiadať o informáciu v mene našej organizácie. V mene Nadácie Občan a demokracia sme teda požiadali o informáciu týkajúcu sa služobných áut, ktoré sú k dispozícii mestu Žilina (počet, druh, cenu, ktorým funkciám resp. úsekom boli pridelené) a informáciu o plate primátora (ktorý je ustanovený zákonom a prípadné zvýšenie sa schvaľuje na verejnom zasadnutí mestského zastupiteľstva).

Až na žiadosť podanú v mene organizácie nám prišiel **list mestského úradu**, v ktorom nám bolo oznámené, že našou žiadosťou zneužívame zákon o prístupe k informáciám a že cieľom našej žiadosti je „**hrubé politické zneužitie**“ a **eventuálna diskreditácia primátora mesta Žilina**. Na záver listu nám oznamujú, že je považujú za neúčelné sa našou žiadosťou zaoberať a preto žiadosť odložili.

Podľa názoru súdnej praxe sú i listy, ktorých obsahom je odmietnutie poskytnúť informáciu, rozhodnutím o nesprístupnení informácie, a preto sme proti tomuto rozhodnutiu podali **odvolanie**. V odvolaní sme uviedli, že cieľom našej žiadosti nebolo zneužitie a diskreditácia primátora, ale že sme len žiadali o informácie, na ktorých sprístupnenie má každý právo a je vo verejnom záujme. Tiež sme uviedli, že žiaden zákon nevyhlasuje nami požadované informácie za utajené a preto musia byť poskytnuté. Na záver sme požiadali primátora mesta Žilina, aby ako odvolací orgán rozhodnutie mestského úradu zmenil a informácie nám sprístupnil.

Ako reakcia na naše odvolanie nám bol doručený krátky list mestského úradu, v ktorom sa uvádza: „*na Mestský úrad v Žiline prišlo v predchádzajúcom období niekoľko listov podobného až rovnakého znenia. Listy boli vytvorené pod hlavičkou nadácie, ktorej ste štatutárnou zástupkyňou. Medzi uvedenými listami bol list podpísaný p. Marcelou Mezianovou, ktorá je koordinátorkou projektov Vašej nadácie, ale nadáciu neuvádzala.*

Uvedené ste nám doteraz nevysvetlili a preto ďalšiu komunikáciu považujeme za bezpredmetnú.“

Primátor mesta Žilina však o odvolaní **nerozhodol**. V dôsledku nerozhodnutia odvolacieho orgánu prišlo k vydaniu **fiktívneho rozhodnutia o zamietnutí odvolania**.

Vzhľadom na doterajší prístup mesta Žilina k našim žiadostiam o informácie a vzhľadom na beznádejnosť snahy dosiahnuť sprístupnenie informácií ďalšou žiadosťou sme sa rozhodli, že fiktívne rozhodnutie primátora mesta Žilina o zamietnutí nášho odvolania dáme **preskúmať súdom**. Fiktívne rozhodnutie, ktoré je následkom nečinnosti, je zjavne v rozpore so zákonom. Infozákon neumožňuje povinným osobám resp. odvolacím orgánom zostať nečinnými, ale jednoznačne stanovuje povinnosť vydať písomné rozhodnutie. Fiktívne rozhodnutie navyše neobsahuje dôvody zamietnutia odvolania, čo je dôvodom na jeho zrušenie súdom. Identický názor vyslovili viaceré sudy (Najvyšší súd SR alebo Krajský súd v Bratislave).

Dňa 25.10.2002 sme podali na Krajský súd v Žiline **návrh na súdne preskúmanie** fiktívneho rozhodnutia primátora mesta Žilina o odvolaní (**žalobu**).

Vyžadovanie predbežných úhrad materiálnych nákladov (Nadácia Občan a demokracia vs. Primátor mesta Bratislava - **žaloba**)

Veľmi rozšíreným postupom povinných osôb je vyžadovanie predbežných úhrad nákladov na sprístupnenie informácií. Mnohé povinné osoby majú v smerniciach upravujúcich sprístupňovanie informácií ustanovenia o tom, že ak žiadateľ nezaplatí úhradu materiálnych nákladov vopred, jeho žiadosť sa odloží a nebude vôbec vybavená, prípadne že požadované informácie budú odoslané až po preukázaní uhradenia materiálnych nákladov. Tento postup však nie je v súlade s ustanoveniami Infozákona.

Mali sme poznamkať, že podobný postup uplatňuje i **mesto Bratislava**. V mene Nadácie Občan a demokracia sme požiadali o sprístupnenie kópií rozhodnutí o nesprístupnení informácií. Následne nám bol doručený **list magistrátu** mesta Bratislava, v ktorom bolo uvedené, že informácie nám budú sprístupnené až po úhrade nákladov. Tento list sme považovali za rozhodnutie, pretože jeho obsahom nám bol zamietnutý prístup k informáciám v zákonnej lehote a podali sme proti tomuto rozhodnutiu **odvolanie**. Argumentovali sme, že zaplatenie úhrady nákladov vopred nie je náležitou žiadosťou a že zákon neumožňuje žiadosť nevybaviť, ak nebola zaplatená úhrada vopred.

V zákonnej lehote nám bolo doručené **rozhodnutie** primátora mesta Bratislava **o zamietnutí odvolania**. V rozhodnutí primátor uviedol, že „*zákon o slobode informácií neupravuje, či má žiadateľ uhradiť materiálne náklady na poskytnutie informácie vopred alebo až po sprístupnení informácie. Zákon o slobode informácií tiež neupravuje, že povinná osoba nemôže žiadať úhradu materiálnych nákladov za sprístupnenie informácie vopred.*“.

Z dôvodu nevyhovenia nášmu odvolaniu sme podali na Krajský súd v Bratislave **návrh na súdne preskúmanie** rozhodnutia primátora mesta Bratislava o odvolaní (**žalobu**).

Rozdielne zaobchádzanie s občanom a rozdielne s inštitúciou (Pán N. a Nadácia Občan a demokracia vs. Slovenská inšpekcia životného prostredia)

Príkladom rozdielneho zaobchádzania s občanom a organizáciou je i prípad, keď pán N. požiadal Slovenskú inšpekciu životného prostredia o **fotokópiu protokolu z vykonanej kontroly stavby**, týkajúcej sa jeho domu. Inšpekcia jeho žiadosť zamietla. Pán N. sa obrátil na Nadáciu Občan a demokracia so žiadosťou o právnu pomoc, na čo sme mu pomohli pripraviť právne kvalifikované odvolanie. Toto odvolanie však bolo Inšpekciou zamietnuté z rovnakých dôvodov, ako prvá žiadosť.

Keďže sme považovali rozhodnutie Inšpekcie za zjavne nesprávne, požiadali sme o spomínaný protokol v mene Nadácie Občan a demokracia. Na tretí deň od podania žiadosti nás na naše prekvapenie osobne navštívil vysoký funkcionár Inšpekcie a spýtal sa, či sme naozaj požiadali o predmetnú informáciu. Povedali sme mu, že naozaj a že podľa nás bolo zamietavé rozhodnutie Inšpekcie v rozpore so zákonom. Funkcionár inšpekcie povedal, že teda dobre a že sa ešte poradí s právnikom. Za dva dni nám požadovaný protokol z kontroly bol Inšpekciou **zaslaný**.

Nečinnosť menších obcí

(monitori Nadácie Občan a demokracia vs. Demänovská dolina. Nadácia Občan a demokracia vs. obec Orešany)

Zaujímavým príkladom vnímania povinnosti informovania zo strany obce je prípad obce Demänovská dolina, kde na našu žiadosť reagoval starosta obce **pohľadnicou** s fotografiami obce Demänovská dolina, na ktorej bolo napísané, že na obecnom úrade majú veľmi veľa práce so zabezpečovaním chodu obce a keď nás požadované informácie zaujímajú, máme prísť osobne na obecný úrad. Obec nereagovala ani na odvolania. Informácie nám boli zaslané až po telefonickej urgencii a ostrom rozhovore so starostom.

Obec Orešany pri Topolčanoch sme v mene Nadácie Občan a demokracia požiadali o informácie týkajúce sa opravy verejnej studne a odstránenia buriny v obci, čo sú informácie, ktoré majú pre každodenný život obce veľký význam. Napriek tomu, že žiadosť bola podaná v mene organizácie, neprišla žiadna odpoveď. Po šiestich týždňoch od podania žiadosti o informáciu sme sa telefonicky spojili so starostom obce a spýtali sa ho, prečo našu žiadosť ignoroval. Na našu otázku starosta pomerne podráždene reagoval slovami „*A načo vás toto zaujíma??*“, čím myslel informácie, ktoré sme požadovali. Vysvetlili sme mu, že podľa zákona má obec povinnosť vybaviť každú žiadosť o informáciu a že zákon nám neukladá povinnosť uviesť dôvod podania žiadosti. (Predmetnú žiadosť sme podávali z toho dôvodu, že sme mali informácie, že obec o verejných záležitostiach informuje veľmi slabo a žiadosti viacerých občanov obce o tieto konkrétne informácie úplne ignoruje.) Po telefonickom presviedčaní a argumentovaní, pri ktorom sme sa viackrát museli odvolať na ustanovenia zákona, starosta nakoniec povedal, že „*to pošle*“. Požadované informácie nám však ešte stále neboli zaslané. Zákonná lehota bola medzitým viacnásobne prekročená. Občan bez právnych vedomostí vystupujúci ako fyzická osoba by v tejto obci pravdepodobne nemal šancu získať žiadnu informáciu.

ROZSUDKY SÚDOV

Rozhodnutie o nesprístupnení informácie je rozhodnutím, ktoré zasahuje do práva občana na informácie. Toto rozhodnutie je rozhodnutím orgánu verejnej správy vydaným v tzv. správnom konaní. Podľa zákona možno proti takémuto zamietavému rozhodnutiu podať opravný prostriedok – žiadateľ môže podať **odvolanie** (§ 19). Nadriadený orgán v odvolacom konaní **preskúma správnosť rozhodnutia** povinnej osoby (prvostupňového orgánu) a ak dôjde k záveru, že rozhodnutie bolo nesprávne, môže toto rozhodnutie zrušiť alebo sám požadovanú informáciu sprístupniť. Ak dôjde k záveru, že rozhodnutie bolo správne, odvolanie zamietne.

Žiadateľ má však právo aj na to, aby bolo preskúmané i takéto rozhodnutie nadriadeného (odvolacieho) orgánu. Ak odvolací orgán **zamietne odvolanie** žiadateľa, môže žiadateľ podať návrh na **preskúmanie tohto rozhodnutia súdom (žalobu)**.

Žiadateľ však musí byť v konaní pred súdom zastúpený advokátom alebo musí sám mať právnické vzdelanie.

Od účinnosti Infozákona bolo podaných už viacero návrhov na preskúmanie rozhodnutí súdom (žalôb). **V rozsudkoch**, ktoré boli výsledkom týchto konaní, sa sudy vyslovili k viacerým **zásadným otázkam týkajúcim sa práva na informácie a tiež k výkladu ustanovení Infozákona**.

Na tomto mieste uvádzame podstatné časti niekoľkých významných rozsudkov:

Informácia môže byť označená a nesprístupnená ako obchodné tajomstvo len ak spĺňa všetky znaky obchodného tajomstva.

rozsudok Najvyššieho súdu SR 6 SŽ 73/01 (L. T. vs. Úrad jadrového dozoru SR)

Najvyšší súd rozhodol, že **povinné osoby sa nemôžu spoľahnúť len na vyhlásenie podnikateľa o tom, že informácia je jeho obchodným tajomstvom, ale musia skúmať, či požadovaná informácia naozaj spĺňa všetky znaky obchodného tajomstva**. Pri takomto posudzovaní nejde o tzv. meritórne rozhodovanie o predmete obchodného tajomstva, ale o posúdenie predbežnej otázky, na ktoré je povinná osoba oprávnená. Až po takomto dôkladnom zistení môžu odoprieť sprístupnenie informácie z dôvodu, že ide o obchodné tajomstvo. Z rozsudku vyplýva, že **ak informácia označená za obchodné tajomstvo nespĺňa súčasne všetky znaky obchodného tajomstva, bola za obchodné tajomstvo označená neoprávnené**.

Súd ďalej vyslovil, že povinné osoby musia tiež skúmať, či nie je splnená podmienka obmedzenia ochrany obchodného tajomstva podľa § 10 ods. 2 infozákona – ak sa informácia týka závažného **vplyvu na zdravie ľudí, svetové kultúrne a prírodné dedičstvo, životné prostredie, znečisťovania životného prostredia, používania verejných financií alebo nakladania s majetkom štátu alebo obce, musí byť sprístupnená, aj keď je obchodným tajomstvom**.

Z rozsudku tiež vyplýva, že ak povinná osoba vykonáva **zo zákona kontrolu a dozor** nad určitými skutočnosťami, **má informácie o kontrolovaných skutočnostiach k dispozícii** a je ich povinná sprístupňovať.

opis prípadu a výňatok z rozsudku:

L. T. požiadala Úrad jadrového dozoru SR o sprístupnenie informácií týkajúcich sa bezpečnosti jadrovej elektrárne V1 Jaslovské Bohunice (išlo o informácie z bezpečnostných správ týkajúce sa systému

lokalizácie havárie, zalievania aktívnej zóny, radiačných následkov pri havárii a súhrnnej bezpečnostnej správy pre hermetickú zónu JE V1 po postupnej rekonštrukcii).

Úrad jadrového dozoru (ďalej len „UJD“) žiadosti nevyhovel z toho dôvodu, že požadované dokumenty obsahujú informácie, ktoré sú súčasťou obchodného tajomstva firmy Slovenské elektrárne a.s. Proti zamietavému rozhodnutiu podala L. T. rozklad, ktorý predseda UJD zamietol s odôvodnením, že nie je možné preskúmať argumenty pani T., pretože nie je v jeho právomoci rozhodovať o tom, čo je a čo nie je predmetom obchodného tajomstva firmy Slovenské elektrárne a.s.

Dňa 28. novembra 2001 vyniesol **Najvyšší súd SR rozsudok 6 SŽ 73/01**. Týmto rozsudkom **zrušil obe rozhodnutia Úradu jadrového dozoru SR a vec vrátil žalovanému na ďalšie konanie.**

Z odôvodnenia:

Súd uvádza, že zo zákonných ustanovení (podľa ktorých **UJD vykonáva štátny dozor nad činnosťami súvisiacimi s jadrovou energiou a vo všetkých týchto veciach vykonáva kontrolu**) je zrejmé, že **UJD má prístup k informáciám týkajúcich sa aj žalobkyňou požadovaných informácií.**

Najvyšší súd ďalej uvádza, že v zmysle § 47 ods. 3 Správneho poriadku **„odvolací orgán sa musí v rozhodnutí vysporiadať so všetkými námietkami uvedenými v odvolaní“.**

Súd uvádza: **„Pojem obchodného tajomstva je tak v zákone definovaný troma znakmi objektívnej povahy (charakter skutočnosti, existencia aspoň potenciálnej hodnoty danej skutočnosti a jej bežná dostupnosť) a dvoma znakmi subjektívnej povahy (vôľa utajiť dané obchodné skutočnosti a zabezpečenie takéhoto utajenia).“**

Súd uvádza, že **„za obchodné tajomstvo nemožno považovať akékoľvek skutočnosti, ktoré majú byť utajované, ale len skutočnosti kvalifikované – t.j. také, ktoré spĺňajú všetky pojmové znaky obchodného tajomstva uvedené v § 17 Obchodného zákonníka“.**

Trvanie práva na obchodné tajomstvo **„je závislé od trvania všetkých uvedených podmienok jeho ochrany, pričom odpadnutie niektorej z nich spôsobí, že právo na obchodné tajomstvo zanikne“.**

„Z toho možno vyvodit', že samotná skutočnosť, že podnikateľ označí určitú informáciu za obchodné tajomstvo, neznamená, že ním aj objektívne je, ak zároveň nespĺňa všetky kvalifikačné znaky pojmu obchodné tajomstvo uvedené v § 17 Obchodného zákonníka.“

Najvyšší súd SR konštatuje: **„V rámci vykonávania dokazovania je v právomoci správneho orgánu posúdiť, či tieto kvalifikačné znaky boli zo strany uvedených podnikateľa splnené. V danom prípade nejde o meritórne rozhodovanie o predmete obchodného tajomstva, ktoré v prípade pochybností (resp. porušenia práva na ochranu obchodného tajomstva) prislúcha súdu, ale o posúdenie predbežnej otázky podľa § 40 ods. 1 Správneho poriadku.“**

Pokiaľ UJD **„rozhoduje o odmietnutí poskytnutia informácií z dôvodu ochrany obchodného tajomstva, je povinný toto stanovisko náležitým, pochybnosti nevzbudzujúcim spôsobom odôvodniť“.** Súd uvádza, že **„prijatím opačného záveru by sa orgán štátnej správy rozhodujúci o vlastnej zo zákona vyplývajúcej povinnosti ocitol v pozícii pasívneho tlmočníka odmietavého stanoviska podnikateľa bez akejkoľvek možnosti jeho tvrdenie o existencii obchodného tajomstva zákonom prípustným spôsobom overiť“.**

Súd ďalej uvádza: **„V predmetnej veci žalovaný pri rozhodovaní v rozpore s ustanoveniami § 32 Správneho poriadku neskúmal, či sú splnené všetky zákonom vyžadované definičné znaky obchodného tajomstva a z jeho rozhodnutia nie je jasné, o aké objektívne skutočnosti oprel svoje tvrdenie, že všetky požadované informácie sú obchodným tajomstvom Slovenských elektrární, a.s. Z rozhodnutia o rozklade vyplýva, že pri posudzovaní skutočností, či existuje dôvod na obmedzenie prístupu k informáciám vychádzal iba z tvrdení Slovenských elektrární, a.s., pričom neskúmal splnenie zvyšných troch objektívnych pojmových znakov obchodného tajomstva. Z toho hľadiska preto možno konštatovať, že jeho rozhodnutie vychádza z nedostatočne zisteného skutkového stavu.“**

„Okrem toho žalovaný sa pri rozhodovaní nezaoberal, resp. z jeho rozhodnutia to nevyplýva, zo zákona vyplývajúcou výnimkou (§ 10 ods. 2), kedy sa nepovažuje za porušenie ani ohrozenie obchodného tajomstva sprístupnenie informácie týkajúcej sa okrem iného závažného vplyvu na zdravie ľudí, na životné prostredie. Podľa tohto ustanovenia nemožno odmietnuť prístup k informáciám, i keby boli formálne naplnené všetky znaky obchodného tajomstva.

V tejto časti je rozhodnutie žalovaného preto nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov.“

Aj list môže byť rozhodnutím. Povinná osoba má informácie k dispozícii, keď s nimi pri svojej činnosti narába. Nečinnosť a fiktívne rozhodnutie je v rozpore so zákonom.

rozsudok Krajského súdu v Bratislave 19 S 31/02 (A. L. vs. Univerzita Komenského v Bratislave)

Súd jednoznačne rozhodol, že **nečinnosť povinnej osoby a spoliehanie sa na vydanie tzv. fiktívneho rozhodnutia je v rozpore so zákonom**. Nečinnosť orgánu **nie je dovoleným spôsobom vybavenia žiadosti**.

Fiktívne rozhodnutie je nezákonné a musí byť vždy súdom zrušené.

Súd vyslovil, že **povinná osoba má požadované informácie k dispozícii vtedy, ak s nimi pri svojej činnosti narába, resp. ak sú predmetom jej činnosti**. Dôvodom k zamietnutiu žiadosti o sprístupnenie informácií **nie je skutočnosť, že požadovanú informáciu má k dispozícii len organizačná zložka (súčasť) povinnej osoby**.

V rozsudku súd konštatuje, že **aj list povinnej osoby je potrebné považovať za rozhodnutie, ak jeho obsahom bola žiadosť o informáciu odmietnutá**. Pri posúdení otázky, či ide o rozhodnutie, je potrebné **vychádzať z obsahu písomnosti**, a nie z jej názvu resp. označenia. Takéto rozhodnutie (list) potom môže byť preskúmané súdom a môže byť posúdená jeho zákonnosť. **Ak však neobsahuje všetky zákonné náležitosti – výrok, odôvodnenie, poučenie o odvolaní, rozhodnutie má formálne nedostatky a bude súdom zrušené ako nezákonné**.

Podľa rozsudku možno **odmietnuť prístup k informáciám len z dôvodov výslovne uvedených v § 8 a nasl. infozákona**. **Dôvod, pre ktorý povinná osoba odmietla žiadosť o informáciu, výslovne v týchto ustanoveniach uvedený nie je** a preto súd konštatoval, že rozhodnutie povinnej osoby je protizákonné.

opis prípadu a výňatok z rozsudku:

A. L. požiadala Právnickú fakultu UK o sprístupnenie úplného súboru skúšobných otázok na písomnú aj ústnu časť štátnych skúšok prebiehajúcich v letnom semestri školského roku 2000/2001 z predmetov Občianske právo, Správne právo a Trestné právo.

Prodekan Právnickej fakulty UK listom oznámil pani L., že požadované informácie jej fakulta neposkytne. Uviedol, že vysoké školy sú vrcholné vzdelávacie inštitúcie, pričom ich cieľom je naučiť študenta tvorivému a logickému mysleniu. Sprístupnením konkrétnych otázok by sa nenaplnil základný cieľ vysokoškolského štúdia.

Na odvolanie pani L. rektor Univerzity Komenského nereagoval, čím prišlo k vzniku fiktívneho rozhodnutia o nesprístupnení informácií.

Vo vyjadrení k žalobe rektor UK konštatuje, že Právnická fakulta resp. jej dekan nemá právo ani povinnosť vyžadovať od jednotlivých katedier súbory otázok na štátne skúšky. PF UK nemá teda podľa rektora tieto informácie k dispozícii, ak jej ich samotné katedry neposkytnú. Katedra pritom nie je povinnou osobou v zmysle zákona o slobode informácií.

Dňa 16. mája 2002 vyniesol **Krajský súd v Bratislave rozsudok 19 S 31/02**. Týmto rozsudkom **zrušil rozhodnutie prodekana Právnickej fakulty UK a fiktívne rozhodnutie rektora UK** o nesprístupnení informácií a **vec vrátil žalovanému na ďalšie konanie**.

Z odôvodnenia:

Súd uvádza, že **„list Právnickej fakulty UK z 29.10.2001 podpísaný prodekanom fakulty, je potrebné považovať za správne rozhodnutie**. Pri posúdení otázky, či ide o rozhodnutie, je potrebné **predovšetkým vychádzať z obsahu písomnosti**. Označenie písomnosti, jej forma, prípadne otázka, kto túto písomnosť vydal, nie sú pre posúdenie tejto otázky rozhodujúce. V posudzovanej veci tým, že **obsahom písomnosti z 29.10.2001, bola žiadosť žalobkyne o sprístupnenie požadovanej informácie (o ktorej žiadosti povinná osoba je povinná rozhodnúť rozhodnutím) odmietnutá, bolo v podstate záporne rozhodnuté o žiadosti žalobkyne**. Nakoľko žiadosť sa týkala poskytnutia informácií podľa zák. č. 211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám, bolo rozhodnuté o práve žalobkyne, ktoré je

garantované Ústavou SR. Čo do obsahu ide teda o rozhodnutie povinnej osoby, aké má na mysli ustanovenie § 18 ods. 2 veta prvá ZSI.“

V rozsudku sa konštatuje: „Ustanovenie § 19 ods. 3 ZSI (a rovnako aj ust. § 18 ods. 3 ZSI) treba vykladať tak, že **nezbavuje správny orgán povinnosti riadne vykonať odvolacie (prvostupňové) konanie a následne vydať riadne rozhodnutie. Účelom zavedenia inštitútu fiktívneho rozhodnutia určite nebolo „legalizovať“ nečinnosť povinných osôb** pri rozhodovaní o žiadostiach podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám. Práve naopak, **jeho účelom bolo poskytnúť ochranu** tomu, kto sa obrátil so žiadosťou na povinnú osobu o sprístupnenie informácie, **pred jej nečinnosťou.**“

“Súd dospel k záveru, že **rozhodnutie žalovaného v zmysle § 19 ods. 3 ZSI treba považovať za nezákonné z dôvodu, že neobsahuje zákonom predpísané náležitosti. Predovšetkým neobsahuje odôvodnenie, z ktorého dôvodu je nepreskúmateľné, čo samo osebe je dôvodom pre zrušenie takéhoto rozhodnutia** (§ 250j ods. 2 veta druhá O.s.p.). Nakoľko aj prvostupňové rozhodnutie povinnej osoby trpí nedostatkom dôvodov, bolo potrebné aj toto rozhodnutie považovať za nepreskúmateľné.“

K veci samotnej súd uvádza: „Obmedzenia prístupu k informáciám zákon o slobodnom prístupe k informáciám upravuje v ustanoveniach §-u 8 a nasledujúcich. **Dôvod, pre ktorý povinná osoba žalobkyni odmietla jej žiadosť, výslovne v týchto ustanoveniach uvedený nie je a ani ho nemožno podradiť pod žiadnu zo skutkových podstát upravených v týchto ustanoveniach zákona.** Z uvedeného možno vyvodiť, že rozhodnutie prodekana PF UK, ako aj rektora UK, pokiaľ odmietli žalobkyni požadované informácie poskytnúť, sú v rozpore aj s ustanoveniami §§ 8 a nasl. ZSI.“

Krajský súd na záver ešte dodáva, že „z hľadiska posúdenia prejednávanej veci podľa hmotného práva základným predpokladom úspešnosti žiadosti oprávnenej osoby o sprístupnenie informácií je, že povinná osoba má požadované informácie k dispozícii (§ 3 ods. 1 ZSI). **Povinná osoba disponuje požadovanými informáciami okrem iného aj vtedy, ak s požadovanými informáciami pri svojej činnosti narába, resp. ak sú predmetom jej činnosti.** Dostatočným dôvodom k odmietnutiu žiadosti o sprístupnenie informácií podľa tohto ustanovenia zákona zrejme **nebudú skutočnosti, že požadovanú informáciu má k dispozícii len organizačná zložka (súčasť) povinnej osoby alebo len odkaz na to, že táto nie je podľa vnútorných predpisov povinná požadované informácie uchovávať.**“

Územný plán mesta a obce nie je chránený autorským právom

rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici 23 S 17/02 (občianske združenie S. vs. Primátor mesta Zvolen)

Súd rozhodol, že **neexistuje dôvod na nesprístupnenie kópie územnoplánovacieho dokumentu.** (napr. **územného plánu** mesta). Územnoplánovacie dokumenty mesta **sú majetkom mesta** – tj. toho, kto územnoplánovacia dokumentáciu objednal. **Schválenie územného plánu má charakter rozhodnutia administratívnej a právnej povahy** a preto **nie je územnoplánovacia dokumentácia chránená autorským zákonom.**

opis prípadu a výňatok z rozsudku:

Občianske združenie S. požiadalo o sprístupnenie kópie doplnku územného plánu mesta Zvolen. Mestský úrad sprístupnenie odmietol s tým, že územnoplánovacia dokumentácia nebola spracovaná z verejných prostriedkov, ale z prostriedkov súkromných firiem a to znamená, že je majetkom súkromných firiem. Podľa mestského úradu je územnoplánovacia dokumentácia duševným vlastníctvom autora a ku kopírovaniu a šíreniu kompletného diela je potrebný súhlas autora. Autor predmetnej dokumentácie však takýto súhlas nedal. Mestský úrad uvádza, že dokumentácia je uložená na mestskom úrade a v zmysle stavebného zákona je možné do nej nahliadnuť, študovať, robiť z nej výpisky, poznámky a tak získať potrebné informácie. O podanom odvolaní primátor mesta vôbec nerozhodol, čím došlo k vydaniu fiktívneho rozhodnutia o nesprístupnení informácií.

Dňa 13.júna 2002 vyniesol **Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudok 23 S 17/02.** Týmto rozsudkom **zrušil rozhodnutie Mestského úradu vo Zvolene a fiktívne rozhodnutie primátora mesta Zvolen** o nesprístupnení informácií a **vec vrátil žalovanému na ďalšie konanie.**

Z odôvodnenia:

Súd v rozsudku uvádza: „**Fiktívne rozhodnutie primátora mesta Zvolen nemôže mať náležitosti § 47 Správneho poriadku.**“ (tj. výrok, odôvodnenie, poučenie o odvolaní).

„Z § 59 Správneho poriadku vyplýva, že odvolací orgán preskúmava napadnuté rozhodnutie v celom rozsahu. Vzhľadom k tomu, že sa vychádza z predpokladu, že podľa § 19 ods. 3 zákona č. 211/2000 Z.z. vydal primátor mesta Zvolen fiktívne rozhodnutie, podlieha síce aj toto rozhodnutie súdnej preskúmvacej právomoci, ale **vzhľadom k tomu, že ide len o zákonnú fikciu, nebolo v možnostiach súdu preskúmvavať dôvody uvedeného rozhodnutia a ani posúdiť jeho zákonnosť.** Z uvedených skutočností vyplýva záver, že **napadnuté fiktívne rozhodnutie je nepreskúmvateľné, nezrozumiteľné pre nedostatok dôvodov, preto krajský súd podľa § 250j ods. 2 O.s.p. toto rozhodnutie zrušil...**“

Súd konštatuje: „**Krajský súd podľa § 250j ods. 2 O.s.p. zrušil rozsudkom aj rozhodnutie správneho orgánu 1. stupňa, pretože územnoplánovacia dokumentácia bola objednaná na žiadosť obce – mesta Zvolen, je majetkom obce a pre posúdenie veci nie je preto rozhodujúce, či bola financovaná z prostriedkov súkromných firiem.**“

Súd uvádza, že mestské zastupiteľstvo vo Zvolene schválilo predmetný doplnok územného plánu ako neoddeliteľnú súčasť územného plánu hospodársko-sídelskej aglomerácie Zvolen a tiež schválilo všeobecne záväzné nariadenie mesta o záväzných častiach doplnku územného plánu. V tej súvislosti sa v rozsudku hovorí: „**Podľa § 6 ods. 3 písm. b) zákona č. 383/1997 Z.z. (Autorský zákon), autorská ochrana sa nevzťahuje okrem iného na text právneho predpisu, rozhodnutie administratívnej a právnej povahy, verejnú listinu, úradný spis, denné správy a prejavy prednesené pri prerokúvaní vecí verejných a ich preklad...**“

Súd sa nakoniec vyslovil nasledovne: „**Z § 26 zákona č. 50/1976 Zb. (Stavebný zákon) vyplýva, že územné plány a územné projekty sídelných útvarov a zón schvaľuje obec. Schválenie územnoplánovacieho dokumentu má charakter rozhodnutia administratívnej a právnej povahy. V súvislosti s § 6 ods. 3 písm. b) zákona č. 383/1997 Z.z. nie je preto územnoplánovacia dokumentácia predmetom ochrany autorského zákona.**“

Zmluva mesta a súkromnej firmy nemôže byť svojvoľne označená za obchodné tajomstvo.

rozsudok Krajského súdu v Bratislave 24S 99/01 (H. L. vs. Mestská časť Bratislava – Ružinov)

Súd rozhodol, že povinná osoba **nemôže zamietnuť žiadosť** o informáciu **z dôvodu ochrany obchodného tajomstva len na základe nesúhlasného stanoviska** jeho zmluvných partnerov. Povinná osoba pri rozhodovaní o žiadosti o informáciu **musí posúdiť, či informácia naozaj spĺňa súčasne všetky znaky obchodného tajomstva.** Pri takomto posudzovaní nejde o tzv. meritórne rozhodovanie o predmete obchodného tajomstva, ale o posúdenie predbežnej otázky, na ktoré je povinná osoba oprávnená.

opis prípadu a výňatok z rozsudku:

H. L. požiadal Mestskú časť Bratislava – Ružinov o sprístupnenie všetkých zmlúv a dohôd medzi mestskou časťou a spoločnosťou Malstav s.r.o. a všetky zmluvy a dohody uzatvorené medzi Mestskou časťou Bratislava – Ružinov a stavebným družstvom Kredit Bratislava. Miestny úrad odmietol sprístupnenie týchto informácií z toho dôvodu, že druhé zmluvné strany s tým nesúhlasili a označili tieto informácie za ich obchodné tajomstvo. Pán L. sa odvolal, no starosta mestskej časti odvolanie zamietol z dôvodu, že zmluvné strany s tým nesúhlasia, poukazujúc na ustanovenie § 17 Obchodného zákonníka - o obchodnom tajomstve a § 122 Trestného zákona - o ohrození obchodného tajomstva.

Dňa 17. januára 2002 vyniesol **Krajský súd v Bratislave rozsudok 24S 99/01-34.** Týmto rozsudkom **zrušil rozhodnutie Miestneho úradu Mestskej časti Bratislava – Ružinov a rozhodnutie starostu Mestskej časti Bratislava – Ružinov a vec vrátil žalovanému na ďalšie konanie.**

Z odôvodnenia:

Súd uvádza, že podľa § 32 ods. 1 Správneho poriadku správny orgán je povinný zistiť presne a úplne skutočný stav vecí a za tým účelom si obstaráť potrebné podklady pre rozhodnutie. Pritom nie je

viazaný len návrhmi účastníkov konania. Rozhodnutie musí v zmysle § 46 Správneho poriadku takisto vychádzať zo spoľahlivo zisteného stavu veci a musí obsahovať predpísané náležitosti. Súd uvádza: „V danom prípade sa žalovaný správny orgán dôsledne neriadil citovanými zákonnými ustanoveniami a vydal rozhodnutie, ktoré je **nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov.**“

Súd ďalej uvádza: „Žalovaný nevyhovel žiadosti žalobcu o sprístupnenie informácie v podstate z dôvodu ochrany obchodného tajomstva, a to **na základe nesúhlasného stanoviska jeho zmluvných partnerov. Žalovaný sa však s obsahom pojmu „obchodné tajomstvo“ vôbec nevysporiadal.** Za obchodné tajomstvo nemožno považovať akékoľvek skutočnosti, ktoré majú byť utajované, ale len skutočnosti kvalifikované, t.j. také, ktoré spĺňajú všetky pojmové znaky uvedené v ustanovení § 17 Obchodného zákonníka.“

„Označenie určitej informácie za obchodné tajomstvo neznamena, že ním aj objektívne je, ak zároveň nespĺňa všetky kvalifikačné znaky pojmu obchodné tajomstvo uvedené v § 17 Obchodného zákonníka.“

„V rámci vykonávania dokazovania je v právomoci správneho orgánu posúdiť, či tieto kvalifikačné znaky boli zo strany uvedených subjektov splnené. V danom prípade nejde o meritórne rozhodovanie o predmete obchodného tajomstva, ktoré v prípade pochybnosti (resp. porušenia práva na ochranu obchodného tajomstva) prislúcha súdu, ale o posúdenie predbežnej otázky podľa § 40 ods. 1 Správneho poriadku.“

Súd nakoniec uvádza: „V predmetnej veci žalovaný pri rozhodovaní neskúmal, či sú splnené všetky zákonom vyžadované definičné znaky obchodného tajomstva a z jeho rozhodnutia **nevyplýva, o aké objektívne skutočnosti oprel svoje tvrdenie, že všetky požadované informácie sú obchodným tajomstvom.** Pri posudzovaní skutočnosti, či existuje dôvod na obmedzenie prístupu k informáciám, vychádzal len z tvrdení zmluvných partnerov, pričom vôbec neskúmal splnenie zvyšných troch objektívnych pojmových znakov obchodného tajomstva.“

Následok nečinnosti povinnej osoby - fiktívne rozhodnutie je v rozpore so zákonom, je nepreskúmateľné a musí byť vždy zrušené

rozsudok Najvyššieho súdu SR 7 SŽ 180/01 (XXX s.r.o. vs. Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR)

Súd rozhodol, že úrady musia **vybaviť i opakovanú žiadosť o tú istú informáciu.** Zákon úradom **neumožňuje** konanie o žiadosti **zastaviť z toho dôvodu, že o rovnakej žiadosti už rozhodli.** Žiadateľ má totiž záujem o aktuálne informácie, ktoré má úrad k dispozícii resp. časom môže odpadnúť prekážka brániaca sprístupneniu informácie.

Súd tiež jednoznačne potvrdil, že **fiktívne rozhodnutia** o nesprístupnení informácií, vznikajúce ako následok nečinnosti úradov, **sú nezákonné** a budú súdom vždy zrušené.

opis prípadu a výňatok z rozsudku:

Spoločnosť XXX s.r.o. požiadala Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR o sprístupnenie zmluvy so súkromnou spoločnosťou.

Na túto žiadosť ministerstvo vôbec nereagovalo – t.j. neposkytlo informácie a ani nevydalo rozhodnutie o nesprístupnení informácií. Z toho dôvodu prišlo k vydaniu fiktívneho rozhodnutia o nesprístupnení informácií. Spoločnosť XXX s.r.o. podala voči fiktívnemu rozhodnutiu o nesprístupnení informácie rozklad. O rozklade však minister nerozhodol. Z toho dôvodu bolo vydané fiktívne rozhodnutie o rozklade, ktorým bol rozklad zamietnutý a napadnuté prvostupňové rozhodnutie bolo potvrdené. Ministerstvo teda odmietlo požadované informácie sprístupniť.

Dňa 13.júna 2002 vyniesol Najvyšší súd SR rozsudok 7 SŽ 180/01. Týmto rozsudkom **zrušil prvostupňové fiktívne rozhodnutie ministerstva a fiktívne rozhodnutie ministerstva o rozklade a vec vrátil žalovanému na ďalšie konanie.**

Z odôvodnenia:

Súd uvádza: „Zákon o správnom konaní postráda procesné ustanovenia, ktoré by zodpovedali ustanoveniam § 83 OSP (litispendencia) a § 159 ods. 3 OSP (res iudicata). Vyplýva to z odlišností medzi súdnym a správnym konaním, keď **pri zmene právnych skutočností, dôležitých pre posúdenie žiadostí, môže byť opakovaná žiadosť po prvom neúspešnom konaní úspešná. Opakovanými žiadosťami sa preto musí správny orgán, pri dodržaní príslušných procesných ustanovení, zaoberať.** Ani ustanovenie § 30 zákona o správnom konaní neupravuje zastavenie konania v prípadoch podávania opakovaných žiadostí.“

Podľa rozsudku „Fiktívne rozhodnutie žalovaného správneho orgánu ako povinnej osoby ako aj fiktívne rozhodnutie ministra ako vedúceho orgánu štátnej správy o podanom rozklade podliehajú síce súdnej preskúmvavej právomoci, ovšem **vzhľadom na to, že ide o zákonnú fikciu, nebolo v možnostiach súdu preskúmať dôvody uvedených rozhodnutí obidvoch stupňov a teda ani posúdiť ich zákonnosť.**

Z uvedeného vyplynul nevyhnutný záver Najvyššieho súdu SR, že **napadnuté rozhodnutia sú nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť a pre nedostatok dôvodov.**“

Je potrebné skúmať, či sa nejedná o výnimku z ochrany obchodného tajomstva. Zmluva nemôže byť svojvoľne označená za obchodné tajomstvo.

rozsudok Krajského súdu v Trenčíne 11S 73/01 (Dubnická environmentálna skupina (DES) vs. Mesto Dubnica nad Váhom)

Súd rozhodol, že tým, že mesto postupovalo **protiprávne, ak nesprístupnilo** informáciu z dôvodu obchodného tajomstva **len na základe tvrdenia súkromnej firmy**, že informácia je obchodným tajomstvom. Mesto malo skúmať, či informácia naozaj spĺňa **všetky znaky** obchodného tajomstva.

Súd tiež rozhodol, že **mesto sa malo zaoberať** zákonnou **výnimkou z ochrany obchodného tajomstva** (§ 10 ods.2), podľa ktorého **ak sa informácia týka majetku mesta alebo životného prostredia a jeho znečisťovania, musí byť sprístupnená napriek tomu, že je obchodným tajomstvom.**

opis prípadu a výňatok z rozsudku:

Dubnická environmentálna skupina (DES) požiadala mesto Dubnica nad Váhom o sprístupnenie informácií (zakladacej listiny, zmluvy o hospodárení s komunálnym odpadom uzatvorenej s mestom Dubnica, zmluvy o zneškodňovaní odpadu na skládke Luštek uzatvorenej s mestom Dubnica atď.).

Mestský úrad sprístupnenie požadovaných informácií odmietol z toho dôvodu, že ak by sa informácie sprístupnili, je tu reálna obava, že by mohlo dôjsť k poškodeniu obchodných záujmov obchodnej spoločnosti Stredné Považie a.s. Mestský úrad uviedol, že nesúhlas so zverejnením a sprístupnením zmluvy vyjadřila obchodná spoločnosť vo svojom liste. Vo vyjadrení k žalobe mestský úrad uviedol, že skutkový stav bol zistený presne a úplne a ani na jednu z požadovaných zmlúv nebolo možné aplikovať výnimku z ochrany obchodného tajomstva uvedenú v § 10 ods. 2 zákona o slobodnom prístupe k informáciám. (Mestský úrad argumentoval, že požadované obchodné zmluvy v žiadnom prípade neriešia vplyv skládky na životné prostredie, ani nakladanie s odpadmi v meste. Informácie o vplyve skládky na životné prostredie, výsledky monitorovania podzemných vôd, monitorovanie ovzdušia ako aj zabezpečovanie rekultivácií a iné, čo má vplyv na životné prostredie, nie je predmetom požadovaných zmlúv.)

O podanom odvolaní primátor mesta vôbec nerozhodol.

Dňa 26. februára 2002 vyniesol **Krajský súd v Trenčíne rozsudok 11S 73/01**. Týmto rozsudkom **zrušil rozhodnutie Mestského úradu Dubnica nad Váhom a rozhodnutie primátora Dubnice nad Váhom a vec vrátil na ďalšie konanie.**

Z odôvodnenia:

Súd uvádza: „...**samotná skutočnosť, že podnikateľ označí určitú informáciu za obchodné tajomstvo, neznamená, že ním aj objektívne je, ak zároveň nespĺňa všetky kvalifikačné znaky pojmu obchodné tajomstvo uvedené v § 17 Obchodného zákonníka.**“

Ďalej súd konštatuje: „V predmetnej veci žalovaný pri rozhodovaní v rozpore s ustanoveniami § 32 správneho poriadku neskúmal, či sú splnené všetky zákonom vyžadované definičné znaky obchodného tajomstva a z jeho rozhodnutia nie je jasné, o aké objektívne skutočnosti oprel svoje tvrdenie, že všetky požadované informácie sú obchodným tajomstvom, pretože z rozhodnutia vyplýva, že vychádzal len z tvrdení spoločnosti Stredné Považie a.s. Okrem toho sa nedostatočne zaoberal zo zákona vyplývajúcou výnimkou (§ 10 ods. 2), kedy sa nepovažuje za porušenie ani ohrozenie obchodného tajomstva sprístupnenie informácie týkajúcej sa okrem iného závažného vplyvu na zdravie ľudí, na znečistenie životného prostredia, týka sa majetku obce (mesto má v spoločnosti svoj podiel). Z týchto dôvodov možno konštatovať, že rozhodnutie vychádza z nedostatočne zisteného skutkového stavu a je tiež nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov.“

Rozhodnutie musí byť vydané príslušným orgánom.

rozsudok Najvyššieho súdu SR 7 Sž 97/01 (H. R. vs. Ministerstvo hospodárstva SR)

Súd rozhodol, že dôvodom na zrušenie rozhodnutia je aj to, ak o žiadosti rozhodne orgán poverený len vnútorným organizačným predpisom a nie orgán poverený zákonom. Ak teda rozhodnutie nevydá zákonom určený orgán, je rozhodnutie v rozpore so zákonom. Vnútorný organizačný predpis nemôže nahrádzať zákon. (V konkrétnom prípade súd rozhodol, že o rozklade nebol oprávnený rozhodnúť riaditeľ kancelárie ministra, ale len minister.)

opis prípadu a výňatok z rozsudku:

Pán H. R. požiadal Ministerstvo hospodárstva SR o sprístupnenie informácií obsiahnutých v dokumente „Návrh na vydanie rozhodnutia, že rozšírenie výroby a spracovania hliníka v SLOVALCO a.s. Žiar nad Hronom je významnou investíciou, ktorej uskutočnenie je vo verejnom záujme (č. m. 1006/2001)“.

Žiadosť a takisto rozklad bol zamietnutý z toho dôvodu, že dokument obsahuje informácie o súkromnej spoločnosti, ktoré sú obchodným tajomstvom a ktoré investor žiada nezverejniť.

Dňa 27. marca 2002 vyniesol Najvyšší súd SR rozsudok 7 Sž 97/01. Týmto rozsudkom zrušil rozhodnutie Ministerstva hospodárstva o rozklade a vec vrátil žalovanému na ďalšie konanie.

Z odôvodnenia:

Súd uvádza: „Súd sa... **nezaoberal zákonnosťou napadnutého rozhodnutia z hľadiska hmotného práva...**“ Rozhodnutie ministerstva zrušil z dôvodu chybného procesného postupu (pre formálne nedostatky), pretože o rozklade nerozhodol minister, ale riaditeľ kancelárie ministra. Súd konštatuje, že podľa § 19 ods. 2 zákona č. 211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám „proti rozhodnutiu ústredného orgánu štátnej správy možno podať rozklad, o ktorom rozhoduje vedúci ústredného orgánu štátnej správy“. Súd uvádza: „Vedúcim ústredného orgánu ministerstva hospodárstva je jeho minister. Iba jemu prislúcha právo rozhodovať o rozklade...“.

„**Interný predpis žalovaného, ktorý poveril rozhodovať o rozklade riaditeľa kancelárie ministra a zostavovaním rozkladovej komisie, je predpisom interným bez právnej sily navonok a takýto predpis nemôže nahrádzať zákon a ísť nad jeho rámec.**“

Informácia týkajúca sa funkcie nie je osobným údajom.

rozsudok Krajského súdu v Bratislave 24S 228/01 (Nadácia Občan a demokracia vs. Mestská časť Bratislava – Ružinov)

Súd rozhodol, že informácie o tom, ktorým funkcionárom mesta alebo obce bol pridelený majetok mesta alebo obce a informácie o tomto majetku, nie sú osobnými údajmi, ani sa netýkajú osobnosti. Nejde o údaj spojený s konkrétnou osobou (tj. osobný údaj), ale o údaj spojený s funkciou, ktorú fyzická osoba zastáva.

opis prípadu a výňatok z rozsudku:

Nadácia Občan a demokracia požiadala o informácie o číslach služobných mobilných telefónov pridelených Miestnym úradom Bratislava – Ružinov.

Miestny úrad a starosta mestskej časti Ružinov odmietla sprístupnenie týchto informácií s odôvodnením, že poskytnutie týchto informácií by bolo porušenie ochrany osobných údajov, porušenie práva na ochranu osobnosti v zmysle § 11 Občianskeho zákonníka, ako aj nebezpečenstvo zmarenia účelu, na ktorý boli mobilné telefóny obstarané.

Dňa 7. marca 2002 vyniesol **Krajský súd v Bratislave rozsudok 24S 228/01-21**. Týmto rozsudkom **zrušil rozhodnutie starostu Mestskej časti Bratislava – Ružinov a vec vrátil žalovanému na ďalšie konanie.**

Z odôvodnenia:

Súd v rozsudku uvádza: *„...je nesporné, že mobilné telefóny zakúpené žalovaným orgánom z vlastných prostriedkov patria do majetku žalovaného a teda žalovaný v zmysle VZN č. 3/1999 zo dňa 21.9.1999 je subjektom hospodárenia s týmto majetkom. **Nejde preto o majetok fyzickej osoby a teda nepožíva ochranu podľa ust. § 11 Občianskeho zákonníka.**“*

V rozsudku súd konštatuje, že *„Vychádzajúc z platnej právnej úpravy dospel súd k záveru, že žalovaný nepostupoval v súlade s touto právnou úpravou, keď čísla mobilných telefónov, zakúpených z prostriedkov majetku obce, zaradil medzi osobné údaje, a teda informácia o nich podľa neho podlieha ochrane osobných údajov spracúvaných v informačných systémoch...“*

V rozsudku sa ďalej uvádza: *„Totiž tým, že mobilné telefóny, ako súčasť majetku obce, boli zverené niektorému pracovníkovi v rámci výkonu jeho funkcie, nedošlo v ich prípade k oddeleniu od majetku obce a keďže verejnosti prináleží právo kontroly nakladania s týmto majetkom, nesprístupnením čísiel mobilných telefónov by toto právo kontroly nákladov s ich prevádzkou nebolo možné vykonávať. Správne žalobca poukazoval na to, že číslo mobilného telefónu nie je osobným údajom aj preto, že **v prípade zmeny osoby vykonávajúcej funkciu k výkonu ktorej bol pridelený mobilný telefón, zmení sa osoba užívajúca tento mobilný telefón.**“*

Súd sa nakoniec vyslovil: *„**Nejde teda o údaj spojený s konkrétnou osobou, ale o údaj spojený s funkciou, ktorú fyzická osoba zastáva.**“* Z tohto dôvodu preto táto informácia o číslach služobných mobilných telefónov nemôže požívať ochranu podľa zákona o ochrane osobných údajov a ani poskytnutie takejto informácie nie je viazané na súhlas osoby, ktorej bol telefón pridelený.

Tabuľka celkového hodnotenia monitorovaných úradov

Maximálny možný počet bodov + 41,5, minimálny počet bodov –61

č.	povinná osoba	počet bodov	poradie
1	Okresný úrad BA V.	38	1
2	Okresný úrad Trnava	38	
3	Mesto Trenčín	37	2
4	Bratislava - Rusovce	34,5	3
5	Košice - Šaca	34	4
6	Košice - Nad Jazerom	33	5
7	Košice - Sever	33	5
8	Košice - Luník	33	
9	Okresný úrad Nitra	33	
10	Bratislava - Podunajské Biskupice	32,5	6
11	Okresný úrad BA II.	32	7
12	Krajský úrad Bratislava	32	
13	Obec Rastislavice (Nitra)	32	
14	Obec Cífer (Trnava)	32	
15	Okresný úrad Košice I	31	8
16	Mesto Košice (Magistrát)	31	
17	Košice - Sídliisko Ťahanovce	31	
18	Obec Smižany (Košice)	31	
19	Košický samosprávny kraj	31	
20	Krajský úrad Nitra	31	
21	Mesto Nitra	31	9
22	Bratislava - Devín	30	
23	Bratislava - Vajnory	30	
24	Košice - Juh	30	10
25	Okresný úrad Banská Bystrica	29	
26	Bratislava - Vrakuňa	29	11
27	Bratislava - Rača	28,5	
28	Obec Štrba (Prešov)	28,5	12
29	Košice - Ťahanovce	28	
30	Košice - Kavečany	28	13
31	Košice - Džungľa	27	
32	Košice - Myslava	26	14
33	Mesto Trnava	26	
34	Bratislava - Staré Mesto	25,5	15
35	Obec Harmanec (Banská Bystrica)	25	16
36	Bratislava - Čuňovo	25	
37	Okresný úrad BA IV.	25	
38	Prešovský samosprávny kraj	25	
39	Okresný úrad BA III.	24	17
40	Košice - Západ	24	
41	Krajský úrad Košice	24	

42	Mesto Banská Bystrica	23	18
43	Košice - Lorinčík	23	
44	Košice - Poľov	23	
45	Košice - Pereš	22	19
46	Okresný úrad BA I.	21,5	20
47	Bratislava - Petržalka	21	21
48	Košice - Vyšné Opátske	21	
49	Okresný úrad Košice 2	21	
50	Okresný úrad Prešov	21	
51	Bratislavský samosprávny kraj	19	22
52	Mesto Prešov	19	
53	Obec Brunovce (Trenčín)	19	22
54	Krajský úrad Trenčín	19	
55	Okresný úrad Žilina	19	
56	Bratislava - Záhorská Bystrica	18,5	23
57	Banskobystrický samosprávny kraj	18	24
58	Bratislava - Jarovce	18	
59	Košice - Barca	18	
60	Krajský úrad Žilina	18	
61	Bratislava - Karlova Ves	17,5	25
62	Bratislava - Lamač	17	26
63	Košice - Sídliisko KVP	17	
64	Krajský úrad Prešov	16,5	27
65	Krajský úrad Banská Bystrica	15	28
66	Bratislava - Devínska Nová Ves	15	
67	Bratislava - Ružinov	13,5	29
68	Obec Vlky (Bratislava)	13	30
69	Košice - Šebastovce	13	
70	Bratislava - Dúbravka	12	31
71	Okresný úrad Trenčín	11	32
72	Žilinský samosprávny kraj	10	33
73	Okresný úrad Košice 3	9,5	34
74	Košice - Košická Nová Ves	9	35
75	Bratislava - Nové Mesto	8	36
76	Košice - Staré mesto	8	
77	Trenčiansky samosprávny kraj	7	37
78	Krajský úrad Trnava	7	
79	Košice - Krásna	5	
80	Košice - Dargovských Hrdinov	3,5	38
81	Nitriansky samosprávny kraj	3	39
82	Okresný úrad Košice 4	0	40
83	Mesto Bratislava - Magistrát	-4	41
84	Mesto Žilina	-17	42
85	Trnavský samosprávny kraj	-46	43
86	Obec Demänovská Dolina (Žilina)	bodovanie neukončené	

Prehľad informácií o služobných autách vo vlastníctve monitorovaných úradov

Tento prehľad je v prvom rade dokladom o možnosti získavať informácie o hospodárení s majetkom štátu a majetkom obce, ktorú dáva občanom zákon o slobodnom prístupe k informáciám. V monitoringu primárne nešlo o získanie konkrétnych informácií.

Úrad	Počet áut	Súhrnná nákupná cena áut v Sk	Celkové náklady na prevádzku týchto áut za rok 2001	Poznámky
Krajský úrad Nitra	13	6 970 401,60	1.613.400,- Sk	
Krajský úrad Košice	11	6 703 000	3.734.739,51	
Krajský úrad Bratislava	13	6 346 411	2 804 944,89	(aj s nákladnými)
Krajský úrad Trenčín	14	6 281 311	1 889 555	
Krajský úrad Banská Bystrica	15	5 770 158,9	1 268 775,8	
Krajský úrad Žilina	11	3 782 614,20	1.276.052,-Sk	
Krajský úrad Prešov	19	11 556 450	3.612.917,97	
Krajský úrad Trnava	?	?	?	odvolanie
Okresný úrad Košice III	?	nemáme k dispozícii		
Okresný úrad Košice IV	?	nemáme k dispozícii		
Okresný úrad Žilina	19	7 595 488	881.896,-Sk	aj s vozidlami pre soc.služby a školu
Okresný úrad Nitra	14	4 038 172	778.450,-Sk	
Okresný úrad Bratislava II.	10	4 382 444	737 000	
Okresný úrad Banská Bystrica	16	3 884 974	926 415,2	
Okresný úrad Trenčín	13	3 173 033	699 720,7	
Okresný úrad Prešov	7	2 390 822	841.013	
Okresný úrad Trnava	4	2 049 832	17.000 ,- Sk	
Okresný úrad Košice 1	8	2 011 000	517.797,20 Sk	
Okresný úrad Bratislava V.	9	2 969 211	490 903,3	
Okresný úrad Bratislava IV.	11	2 727 951	594 300	
Okresný úrad Bratislava I.	10	2 642 258	721 182,3	
Okresný úrad Košice II	3	1 360 727	440.614	
Okresný úrad Bratislava III.	6	1 957 231	633 125,6	
Úrad prešovského samosprávneho kraja	3	2 575 899	0	
Úrad košického samosprávneho kraja	2	2 137 176	0	
Bratislavský samosprávny kraj	4	2 951 453	0	
Banskobystrický samosprávny kraj	3	2 638 621	0	
Trenčiansky samosprávny kraj	3	2 577 499	0	
Nitriansky samosprávny kraj	3	1 728 551 (?)	cca10.828,- Sk/mes.	vraj sa nedá zistiť 1 suma
Žilinský samosprávny kraj	1	1 300 131	0,- Sk	
Trnavský samosprávny kraj	?	?	?	odvolanie
Magistrát mesta Košice	8	7 050 849	330.630,2	
Mestský úrad Banská Bystrica	6	6 551 420	801 345	

Mesto Trenčín	7	5 087 031,9	551508	
Mesto Prešov	5	3 774 264	288.594,4	
Mestský úrad Trnava	10	3 553 084	1.050.000,-Sk	
Mestský úrad Nitra	4	2 079 905	851.000,-Sk	
Magistrát mesta Bratislava	24	13 178 179	4 671 690	
Mestský úrad Žilina	?	?	?	odvolanie
MÚ MČ Košice Kavečany	1	346 642	42.809,- Sk	
MÚ MČ Košice Lorinčník	0	0		
MÚ MČ Košice Luník	1	61 000	80.084,60 Sk	
MÚ MČ Košice Myslava	1	265 940,10	34.673,30 Sk	
MÚ MČ Košice Nad Jazerom	1	419 260	111.621,- Sk	
MÚ MČ Košice Pereš	0	0		
MÚ MČ Košice Poľov	0	0		
MÚ MČ Košice Sever	1	310 083,50	201.085,90 Sk	
MÚ MČ Košice Sídliisko KVP	1	364 111,70	29.818,50 Sk	
MÚ MČ Košice Sídliisko Ťahanovce	1	574 490,10	68.167,- SI	
MÚ MČ Staré Mesto	3	1 049 386,70	246.602,60 Sk	
MÚ MČ Košice Šaca	2	579 798	163.000,- Sk	
MÚ MČ Košice Šebastovce	0	0	0	
MÚ MČ Košice Ťahanovce	1	cenu neuviedli	242.000,- Sk	
MÚ MČ Košice Vyšné Opátske	1	345 000	48.069,80 Sk	
MÚ MČ Košice Západ	2	781 786	169.157,- Sk	
MÚ MČ Bratislava Čuňovo	1	349 799,7	37627,1	
MÚ MČ Bratislava Devín	0	0	0	
MÚ MČ Bratislava Devínska Nová Ves	5	1 296 192,7	315000	
MÚ MČ Bratislava Dúbravka	5	1 838 673,9	264359,96	
MÚ MČ Bratislava Jarovce	0	0	0	
MÚ MČ Bratislava Karlova Ves	5	1 387 666	1 068 000 (aj s nákl)	
MÚ MČ Bratislava Lamač	2	551 711	231 209,7	
MÚ MČ Bratislava Nové Mesto	3	1 095 947	106 120,2	
MÚ MČ Bratislava Petržalka	6	2 946 506	561 406	
MÚ MČ Bratislava Podunajské Bisk.	5	1 608 000	252 800	
MÚ MČ Bratislava Rača	5	1 939 042	583 625,5	
MÚ MČ Bratislava Rusovce	1	280 000	46 816,9 (aj s nákl.)	
MÚ MČ Bratislava Ružinov	4	3 431 620,7	117 811	
MÚ MČ Bratislava Staré Mesto	6	2 708 311,6	142 084	
MÚ MČ Bratislava Vajnory	3	1 189 023,7	108 694,3	
MÚ MČ Bratislava Vrakuňa	5	1 365 000	1 638 000	
MÚ MČ Bratislava Záhorská Bystrica	1	184 227	24611,6	
MÚ MČ Košice - Barca	1	303 367	61.115	
MÚ MČ Košice - Dargovských hrdinov	2	850 000	460.000	
MÚ MČ Košice - Džungľa	1	340 000	43.000	

MÚ MČ Košice - Juh	2	840 361	259.859	
MÚ MČ Košice - Košická Nová Ves	1	270 000	45.000	
MÚ MČ Košice - Krásna	0	0	0	
Obecný úrad Rastislavice	1	?	47.702,80,- Sk	a ešte 29.758,- za lízing, záloha za nájomné a mes. splátka 107.753,-30,-Sk
Obecný úrad Cífer	2	260 077	133.758.-Sk	
Obecný úrad Vlky	0	0		
Obecný úrad Brunovce	0	0		
Obecný úrad Demänovská Dolina	?	?	?	
Obec Štrba	4	410 902	155.000,- Sk	
Obec Smižany	1	306 380	36.218	
Obecný úrad Harmanec	0	0		